

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

**Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Τ.Ε.)**

Λέκκας Αλέξιος

A.M: 10972

Επιβλέπων Καθηγητής: Παπαηλίας Θεόδωρος

Πτυχιακή Εργασία

Αθήνα, Μάρτιος 2020

ΠΡΟΛΟΓΟΣ/ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέπων καθηγητή μου, κο Παπαηλία Θεόδωρο, για την πολύτιμη συμβολή αλλά και τις πολύτιμες οδηγίες και συμβουλές της κατά την εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα θερμά να ευχαριστήσω όλους του καθηγητές του Προγράμματος για την πολύτιμη μετάδοση γνώσεων και τον κριτικό τρόπο σκέψης.

Περιεχόμενα

Πρόλογος / Ευχαριστίες.....	ι
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	vi
SUMMURY	vii
1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ	3
2.1 Η ίδρυσή της	3
2.2 Τα πρώτα βήματα υπό τον Γεώργιο Σταύρο.....	4
2.3 Η πορεία της τράπεζας στα τέλη του 19 ^{ου} αιώνα – Ελληνοτουρκικός Πόλεμος – Αυτονομία της Κρήτης.....	5
2.4 Η ΕΤΕ στα χρόνια του Βενιζέλου.....	8
2.5 Η ΕΤΕ από την Μικρασιατική καταστροφή έως και τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο.....	12
2.6 Η ΕΤΕ του '44 έως στην ένταξη στις Ευρωπαϊκές κοινότητες.....	16
2.7 Η ΕΤΕ από την ένταξη της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές κοινότητες μέχρι σήμερα	20
3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Α. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΙΣΧΥΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	26
3.1 Εισαγωγή.....	26
3.2 Η πορεία του Βαλαωρίτη μέχρι την ανάληψη των καθηκόντων του.....	26
3.3 Οι παρεμβάσεις του Βαλαωρίτη στη διαμόρφωση πολιτικής της ΕΤΕ.....	27
3.4 Τα μέτρα του Βαλαωρίτη για τον εκσυγχρονισμό της ΕΤΕ.....	29
3.4.1. Μέτρα για την αναδιοργάνωση και ανάπτυξη της τράπεζας.....	29
3.4.2. Μέτρα για το προσωπικό.....	30
3.4.3. Μέτρα και πρωτοβουλίες υπέρ της Εθνικής Οικονομίας.....	31
3.5 Συμπεράσματα.....	31
4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΗΣ Ε.Τ.Ε ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ	34
4.1 Εισαγωγή.....	34
4.2 Ανάλυση μετοχικού κεφαλαίου ΕΤΕ	34
5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ	39
5.1 Εισαγωγή.....	39
5.2 Θεωρία Αριθμοδείκτες	40
5.3 Αριθμοδείκτες – Ανάλυση και σημασία για ΕΤΕ	42
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Για την Ελλάδα η ιστορία και η ανάπτυξη της Εθνικής Τράπεζας, αποτελεί σημαντικό στοιχείο τόσο για την εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας όσο και για την ίδια την ανάπτυξη και διαμόρφωση του Ελληνικού Κράτους. Η διαμόρφωση της οικονομίας στο ελληνικό κράτος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την δημιουργία, ανάπτυξη και δραστηριότητα της Εθνικής Τράπεζας. Άλλωστε, το τραπεζικό αυτό ίδρυμα δημιουργήθηκε ακριβώς για να στηρίξει και να βοηθήσει την σύσταση του νέου ελληνικού κράτους.

Οι πιο σημαντικές δραστηριότητες της Εθνικής μέχρι το 1900 ήταν οι πρωτοβουλίες της και η συμμετοχή της σε εταιρείες που είχαν ως σκοπό την εκτέλεση μεγάλων έργων υποδομής. Σπουδαία ήταν η συμβολή της Τράπεζας σε θέματα εθνικής σημασίας, όπως η ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων και η στήριξη των προσφύγων της Θεσσαλίας μετά τον άτυχο πόλεμο του 1897.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η εξέταση και ανάλυση της εξέλιξης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, από την αρχή της ίδρυσής της έως και το σήμερα. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος έχει αναμφίβολα συνδεθεί τόσο με την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους αλλά και της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, σε όλα τα χρόνια της διαδρομής της. Η σημαντικότητά της θα υπογραμμιστεί τόσο μέσω της ιστορικής διαδρομής της όσο και μέσω της ανάλυσης των αποτελεσμάτων της για την τελευταία τριετία.

Λέξεις κλειδιά: Εθνική Τράπεζα, Ιστορική Αναδρομή, Αριθμοδείκτες

SUMMARY

The history and development of the National Bank of Greece, is an important element both for the evolution of the Greek economy and for the development and formation of the Greek State itself. The formation of the economy in the Greek state is inextricably linked to the creation, development and activity of the National Bank. After all, this banking institution was created precisely to support and assist the establishment of the new Greek state.

The most important activities of the National Bank of Greece until 1900 were its initiatives and its participation in companies that aimed to carry out major infrastructure projects. The Bank's contribution to national issues was significant, such as the strengthening of the armed forces and the support of Thessaly refugees after the unfortunate war of 1897.

The purpose of this essay is to examine and analyze the evolution of the National Bank of Greece, from its foundation until today. The National Bank of Greece has undoubtedly been linked both to the founding of the Greek State and to the development of the Greek economy throughout the years of its existence. Its importance will be underlined both through its historical course and by analyzing its results for the last three years.

Key Words: National Bank of Greece, Historical Course, Ratios

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί βασικό εργαλείο για την άσκηση της συνολικής οικονομικής πολιτικής από την εκάστοτε κυβέρνηση. Στα πλαίσια του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι Τράπεζες βρίσκονται στο κέντρο του συστήματος αφού ως γνωστό έχουν την ικανότητα να μεταβάλλουν την προσφορά χρήματος μιας χώρας, να επιδρούν στην αγοραστική δύναμη, να ενοποιούν την οικονομική διαδικασία της παραγωγής, της διανομής και της κατανάλωσης (Λυμπερόπουλος, 1988).

Για την Ελλάδα η ιστορία και η ανάπτυξη της Εθνικής Τράπεζας, αποτελεί σημαντικό στοιχείο τόσο για την εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας όσο και για την ίδια την ανάπτυξη και διαμόρφωση του Ελληνικού Κράτους. Αμέσως μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, η Εθνική Τράπεζα αναπτύσσεται παράλληλα και συμπορεύεται με το ελληνικό κράτος (Προβόπουλος, 2009).

Η ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος υπήρξε πάντα στενά συνυφασμένη, όχι μόνο με την ιστορία της ελληνικής οικονομίας, της οποίας συχνά προσδιόρισε τους ρυθμούς, αλλά και γενικότερα με την ιστορία όλων των ελληνικών προσπαθειών, όπως αυτές εκδηλώθηκαν από την πέμπτη δεκαετία του δέκατου ενάτου αιώνα ως τις ημέρες μας. Συμβαίνει επίσης να είναι η Εθνική Τράπεζα ο μακροβιότερος ελληνικός οργανισμός, η αρχαιότερη μονάδα της εθνικής μας οικονομίας. Αυτό της επέτρεψε, βέβαια, να συμβάλει δραστικά στη διαμόρφωση της νεότερης ιστορίας μας της έδωσε, ταυτόχρονα, τη δυνατότητα να συντηρήσει τα στοιχεία και τα τεκμήρια που επιτρέπουν την ανασυγκρότηση και την ανασύνθεση του ιστορικού παρελθόντος (Βαλαωρίτης, 1902).

Η διαμόρφωση της οικονομίας στο ελληνικό κράτος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την δημιουργία, ανάπτυξη και δραστηριότητα της Εθνικής Τράπεζας. Άλλωστε, το τραπεζικό αυτό ίδρυμα δημιουργήθηκε ακριβώς για να στηρίξει και να βοηθήσει την σύσταση του νέου ελληνικού κράτους.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η εξέταση και ανάλυση της εξέλιξης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, από την αρχή της ίδρυσής της έως και το σήμερα. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος έχει αναμφίβολα συνδεθεί τόσο με την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους αλλά και της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, σε όλα τα χρόνια της διαδρομής της.

Στο πρώτο μέρος θα περιγραφούν αναλυτικά όλα τα στάδια και γεγονότα που οδήγησαν στην ίδρυση και ανάπτυξη της τράπεζας από μέχρι και σήμερα. Στο δεύτερο μέρος θα περιγραφεί αναλυτικά και θα αξιολογηθεί η συμβολή του Ιωάννη Βαλαωρίτη στην αναδιάρθρωση και ισχυροποίηση της Εθνικής Τράπεζας στις αρχές του 20ου αιώνα. Συγκεκριμένα, θα αναφερθούν τα μέτρα και οι πολιτικές που εκείνος πήρε, σε συνδυασμό με την πολιτική και οικονομική συγκυρία, για την περαιτέρω ανάπτυξη και εδραίωση της θέσης της Εθνικής Τράπεζας στην Ελληνική οικονομία. Στο πέμπτο κεφάλαιο θα δοθεί η διαχρονική μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου της Εθνικής

Τράπεζας από την ίδρυσή της, έτσι ώστε να γίνει αντιληπτό το μέγεθος, ο βαθμός εξέλιξης αλλά και η ανάπτυξή της στο πέρασμα των χρόνων.

Στο έκτο κεφάλαιο θα προχωρήσει η ανάλυση μέσω οικονομικών στοιχείων για την εξέλιξη της πορείας της Εθνικής Τράπεζας μέσα από την ανάλυση βασικών αριθμοδεικτών. Σε αυτό το μέρος, θα γίνει αναφορά στην θεωρία των αριθμοδεικτών και στην σημασία και χρησιμότητά τους στην αξιολόγηση μιας εταιρείας. Τέλος, μέσω των αποτελεσμάτων από τα στοιχεία των Οικονομικών Καταστάσεων της Εθνικής Τράπεζας θα καταλήξουμε σε συμπεράσματα.

2ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

2.1.Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ

Το 1841 η Ελλάδα αριθμεί 861.019 κατοίκους. Στην Κρήτη υπάρχει εξέγερση, την οποία προσπαθεί να συνδράμει ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάδρος

Τον Νοέμβριο του 1827, ο Ελβετός φιλέλληνας ιπότης Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάδρος¹ γράφει στο φίλο του Κυβερνήτη της Ελλάδος Ιωάννη Καποδίστρια και τον προτρέπει να ιδρύσει έναν πιστωτικό οργανισμό διάρκειας για να ενισχύσει τον αγροτικό πληθυσμό. Ο Ι.-Γ. Εϋνάδρος παραχωρεί στον Γεώργιο Σταύρο καθώς και στον στενό του φίλο Γάλλο οικονομολόγο Arthémond de Regny² τα κεφάλαια που έχει ήδη εισαγάγει στην Ελλάδα, 300.000 φράγκα σκοπό την έκδοση και υποστήριξη ταμειακών γραμματίων του δημοσίου και τη βραχυπρόθεσμη προεξόφληση εμπορικών γραμματίων με τόκο 8% (Νοταράς, 1999).

Στις 30 Μαρτίου 1841 δημοσιεύεται ο νόμος « Περί συστάσεως Εθνικής Τραπεζής » και στις 8 Απριλίου εκδίδεται βασιλικό διάταγμα « Περί του κανονισμού της Εθνικής - Τραπεζής ». Σχηματίζεται, επιτροπή από τρία τακτικά μέλη (Ν. Σιλήβεργος, πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο Θ. Ράλλης, τραπεζίτης και Ιούλιος Έσλιν, μεγαλέμπορος, Αδόλφος Γράφ, έμπορος). Τον Νοέμβριο του ίδιου έτους εμφανίζονται οι πρώτοι μεγάλοι μέτοχοι της ΕΤ που είναι το ελληνικό κράτος με 1000 μετοχές, ο Νικόλαος Ζωσιμάς με 500 μετοχές, ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάδρος με 300, ο βασιλιάς Λουδοβίκος της Βαυαρίας με 200, ο Κωνσταντίνος Βράνης με 150, ο Θεόδωρος Ράλλης με 100, οι τραπεζίτες Ρότσιλντ³ κ.ά. Στις 13 Νοεμβρίου συνέρχεται η προκαταρκτική συνέλευση των μετοχών και εκλέγει στις 17 Νοεμβρίου, παμψηφεί τον Γεώργιο Σταύρο⁴ ως πρώτο διευθυντή της ΕΤ και στον Κωνσταντίνο Βράνη ως υποδιευθυντή (Νοταράς, Παντελάκης και Συνοδινός, 2007).

Οι πρώτες συνεδριάσεις του γενικού συμβουλίου της Τράπεζας, ελλείπει άλλου χώρου, πραγματοποιούνται στο σπίτι του Γ. Σταύρου επί της οδού Πανδρόσου και Καπνικαρέας. Το οίκημα ανήκει στην Άννα σύζυγο Π. Λαζαρή, αδελφή του

¹ Ο Ιωάννης - Γαβριήλ Εϋνάδρος γνωστός ως και Eynard Jean-Gabriel (Λυών 1775-Γενεύη 1863) υπήρξε τραπεζίτης, διπλωμάτης και φιλέλληνας προερχόμενος από παλαιά οικογένεια ευγενών. Ιδρύει τον δικό του εμπορικό οίκο Eynard Frères et Schmidt. Το 1808 γίνεται Ελβετός πολίτης. Έντονη ήταν η συμπαράσταση καθώς και η οικονομική του συνεισφορά στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 λόγω της στενής του φιλίας με τον Ιωάννη Καποδίστρια. Γίνεται οραματιστής και κύριος συντελεστής της ίδρυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

² Ο Arthémond de Regny (Λυών 1776 – Αθήνα 1841), γάλλος επιχειρηματίας και ικανός οικονομολόγος, στάλθηκε στην Ελλάδα με ενέργειες του συνομήλικου φίλου του Εϋνάδρου. Κατά την παραμονή του στην Ελλάδα, έπαιξε σημαντικότερο ρόλο στη δημοσιονομική οργάνωση του νεοσύστατου κράτους, στη σύσταση του προεξοφλητικού γραφείου Εϋνάδρου και την προετοιμασία νομοσχεδίων που κατέληξαν στην ίδρυση της Ε.Τ.Ε.

³ Το πλειοψηφικό πακέτο, δηλαδή οι 2750 μετοχές που αντιστοιχούν περίπου στο 55% των μετοχών, ήταν των Ρότσιλντ.

⁴ Ο Γεώργιος Σταύρος (Ιωάννινα 1788 - Αθήνα 1869), σπούδασε στις σχολές των Μπαλάνων και την Καπλάνειο καθώς και στην Εμπορική Σχολή της Βιέννης. Μυήθηκε στην Φιλική Εταιρεία και επί Καποδίστρια μετείχε στη τριμελή Επιτροπή Οικονομίας που διοικεί την Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα.

«πρωτοκολλιστού» της ΕΤ, από τους πρώτους υπαλλήλους της και μετέπειτα υποδιοικητή της, Ευθύμιου Κεχαγιά (Συνοδινός και Νοταράς, 2010).

Στις 22 Ιανουαρίου 1842 γίνεται η έναρξη των εργασιών της και οι προβλεπόμενες από τον νόμο εργασίες είναι: δάνεια με υποθήκη και ενέχυρο, προεξοφλήσεις συναλλαγματικών και γραμμάτιων καθώς και το εκδοτικό προνόμιο για 25 χρόνια. Με την έναρξη λειτουργίας της μπαίνουν στην κυκλοφορία και τα πρώτα τραπεζογραμμάρια της. Με αξίες: 25, 50, 100 και 500 δραχμών⁵. Την 1^η Μαρτίου ενοικιάζεται η οικία των Θ. και Α. Χαιρέτη επί της οδού Σοφοκλέους προς 260 δρχ. τον μήνα, όπου και εγκαθίσταται το κατάστημα της τραπεζής και την 1^η Ιουλίου δημοσιεύεται ο πρώτος ισολογισμός της ΕΤ που ανέρχεται σε 7 εκατομμύρια δραχμές (Εθνική Τράπεζα, 1982).

2.2.ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟ ΣΤΑΥΡΟ

Η εξέγερση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου για την παραχώρηση Συντάγματος, η οικονομική κρίση του 1848, τα επαναστατικά εργατικά κινήματα, ο αποκλεισμός των ελληνικών λιμανιών λόγω της υπόθεσης Πατσίφικο το 1850, ο Κριμαϊκός πόλεμος του 1854 και η αποχώρηση των αγγλογαλλικών στρατευμάτων το 1857. Η έξωση του βασιλιά Όθωνα το 1862 και η ανακήρυξη του Γεωργίου του Α' ως βασιλέα του 1863. Η ενσωμάτωση της Επτανήσου στην Ελλάδα το 1864 και η ψήφιση νέου Ελληνικού Συντάγματος. Η Κρητική επανάσταση του 1866.

Στις 7 Ιουλίου του 1843 με νόμο και β.δ. εγκρίνεται το νέο καταστατικό της Εθνικής που προβλέπει της εξής εργασίες: Πιστώσεις με ανοικτό λογαριασμό, παρακαταθέσεις χρημάτων με ή χωρίς τόκο, παρακαταθήκες τίτλων, χρημάτων και τιμαλφών. Το συγκεντρωμένο μετοχικό κεφάλαιο ανέρχεται σε 3.975.000 δρχ. και λειτουργεί με 15 υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένου και του διευθυντή Γεωργίου Σταύρου (Συνοδινός και Νοταράς, 2010).

Την 4η Φεβρουαρίου του 1845 γίνεται η έναρξη λειτουργίας υπηρεσίας ταμειυτηρίου με μετοχικό κεφάλαιο 4.118.000 δρχ. και δέχεται ποσά που ανήκουν σε φιλανθρωπικά καταστήματα. Αρχίζει να λειτουργεί η πρώτη περιφερειακή μονάδα της Ε.Τ.Ε στη Σύρο. Τον επόμενο χρόνο το μετοχικό κεφάλαιο είναι 4.408.000 δρχ. και ιδρύεται υποκατάστημα στην Πάτρα (Πετράκης, 1985).

Τον Δεκέμβριο του 1848 λόγω της οικονομικής κρίσης⁶, η Τράπεζα στην δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας ενισχύει την κυβέρνηση με πίστωση 500.000 δραχμές. Τα επόμενα χρόνια από τον Σεπτέμβριο του 1849 μέχρι το Μάρτιο του 1860 κυκλοφορούν και νέα τραπεζογραμμάρια 50, 100 και 500 δραχμών, ιδρύονται νέα υποκαταστήματα στην Χαλκίδα, στην Καλαμάτα, στο Ναύπλιο και στη Λαμία. Συμβάλλοντας στην πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, η Ε.Τ.Ε συμμετέχει με 150.000

⁵ Η εκτόπιση τους έχει γίνει στη Γαλλία, με μεσολάβηση του Ι.Γ. Εϋνάρδου και τα σχέδια είναι του οίκου Lacoste père et fils, ο δε χαρακτήρας Normand υιός.

⁶ Στη μεγάλη οικονομική και νομισματική κρίση του 1848, όταν απειλήθηκε κι αυτή η ίδια η υπόσταση της Τράπεζας, ο Εϋνάρδος καθοδήγησε προσεκτικά τους Γ. Σταύρο και Ευθ. Κεχαγιά σε κάθε τους βήμα, ώστε, σε συνεργασία με το κράτος, να διασφαλιστεί το μεταλλικό αποταμείωμα της Ε.Τ.Ε. από τους κερδοσκόπους, να αντέξει το τραπεζογραμμάτιο της στις πιέσεις του τοκογλυφικού κεφαλαίου και να εδραιωθεί ο χαρακτήρας του ιδρύματος ως μοντέρνου αστικού θεσμού με ευρύτερο κοινωνικό ρόλο και μακροπρόθεσμους στόχους.

δρχ. στα κεφάλαια της εταιρείας για την κατασκευή Εθνικού Θεάτρου (Εθνική Τράπεζα, 1982).

Στο τέλος του 1861 η Ε.Τ.Ε διαθέτει 7 μονάδες σε όλη την επικράτεια 44 άτομα. Ως εκ τούτου, ο διοικητής Γεώργιος Σταύρος προτείνει τη θέσπιση τριών θέσεων υποδιοικητών, λόγω της μεγάλης αύξησης των εργασιών, τις οποίες καταλαμβάνει ο Γεώργιος Αλεξ. Βασιλείου, Ευθύμιος Κεχαγιάς και Μάρκος Ρενιέρης. Στις 31 Μαΐου του 1869 ο διοικητής Γεώργιος Σταύρος πεθαίνει από ανακοπή καρδιάς μέσα στο κτίριο της Εθνικής όπου κατοικούσε και στις 7 Ιουλίου ο Μάρκος Ρενιέρης⁷ εκλέγεται παμψηφεί διοικητής της Εθνικής Τράπεζας (Συνοδινός και Νοταράς, 2010).

Ο Γεώργιος Σταύρος

2.3.Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ-ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ-ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Κομμούνα του Παρισιού. Υιοθέτηση της αρχής της δεδηλωμένης στην ελληνική κοινοβουλευτική πρακτική το 1875. Ίδρυση του Χρηματιστηρίου Αθηνών το 1876. Επαναστατικά κινήματα στην Ήπειρο, την Θεσσαλία, την Μακεδονία και την Κρήτη το 1877. Προσάρτηση της Θεσσαλίας και της περιοχής της Άρτας στην Ελλάδα το 1881. Η οριστική είσοδος της Ελλάδας στην Λατινική Νομισματική Ένωση, η νέα δραχμή το 1882 και η οικονομική κρίση στην Ελλάδα το 1883. Η Κρητική επανάσταση το 1889. Η Ελλάδα αριθμεί 2.187.208 κατοίκους. Η έναρξη κατασκευής της διώρυγας της Κορίνθου το 1890. Η πτώχευση του ελληνικού κράτους, η διολίσθηση της δραχμής, τα εγκαίνια της διώρυγας της Κορίνθου και η ίδρυση της Τράπεζας Αθηνών το 1893. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αθήνα, η επανάσταση στην Κρήτη και ο θάνατος του Χαυλάου Τρικούπη το 1896. 1897 Αυτονομία της Κρήτης, Ελληνοτουρκικός Πόλεμος, ήττα της Ελλάδας, συνθήκη της Κωνσταντινούπολης και κυβέρνηση Αλέξανδρου Ζαΐμη. Το 1899 ο πρίγκιπας Γεώργιος γίνεται αρμοστής στην Κρήτη και ίδρυση στην Χάγη του Διαρκούς Δικαστηρίου Διαιτησίας.

Στις 20 Μάρτιου του 1870 η ΕΤ κυκλοφορεί το τραπεζογραμμάτιο των 100 δραχμών της 5^{ης} έκδοσης η οποία παρουσιάζει τα εξής ενδιαφέροντα στοιχεία: Η αξία της δραχμής είναι ανατιμημένη κατά 12% λόγω αλλαγής της ισοτιμίας με την είσοδο της Ελλάδας στην *Λατινική Νομισματική Ένωση*, για να υπενθυμίζεται η νέα ισοτιμία τα τραπεζογραμμάτια της έκδοσης αυτής φέρουν την ένδειξη *NN* (*νέο νόμισμα*) (Δερτιλής, 1980).

⁷ Ο Μάρκος Ρενιέρης (Τεργέστη 1815 - 1897 Αθήνα), υπήρξε νομικός και λόγιος. Ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στην Βενετία και τις πανεπιστημιακές στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Πάδοβας, όπου και δίδαξε. Το 1835 εργάστηκε στην Ελλάδα ως δικηγόρος. Αργότερα, εξελίχθηκε σε αρεοπαγίτη. Το 1877, συμμετέχει στην ίδρυση του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, του οποίου υπήρξε και πρόεδρος μέχρι το θάνατό του.

Το 1871 η Ε.Τ.Ε συμμετέχει σε κεφάλαια εταιριών που αποβλέπουν στην ανάπτυξη των συγκοινωνιών και της ναυτιλίας. Το σύνολο ενεργητικού της Ε.Τ.Ε το 1872 είναι 75.000.000 δραχμές. Στις 23 Οκτωβρίου 1873 ο Στ. Στρέιτ⁸ αναλαμβάνει διευθυντής του Δικαστικού Κεφαλαίου της Εθνικής, το οποίο αποτελεί το τέταρτο τμήμα του οργανογράμματος της Τράπεζας (Συνοδινός και Νοταράς, 2010).

Στις 30 Νοέμβριου 1874 το ελληνικό κράτος συνάπτει με την Εθνική σύμβαση για ομολογιακό δάνειο 26.000.000 χρυσών φράγκων, με τόκο 6%, διαρκείας 44 ετών, προκειμένου να εξοφλήσει όλες τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του. Την χρονολογία αυτή γίνεται η ολοκλήρωση του *Μεγάλου Μελά*⁹ με σχέδια του *Ερνεστ Τσίλλερ*¹⁰, το οποίο στις μέρες μας, ενοικιασμένο και αναπαλαιωμένο από την Τράπεζα, στεγάζει υπηρεσίες της. Στις 20 Ιουνίου του 1877 επιβάλλεται η αναγκαστική κυκλοφορία των τραπεζογραμμάτων της Ε.Τ.Ε μέχρι τις 31.12.1884. Τον ίδιο χρόνο κυκλοφορεί το *πρώτο πεντάδραχμο* της Εθνικής. Με βάση το νόμο ΧΛΑ΄/1877 επιτρέπεται να κόβεται στα δύο το δεκάδραχμο και να κυκλοφορεί κάθε τμήμα του ως πεντάδραχμο (Νοταράς, Παντελάκης και Συνοδινός, 2007).

Την 1^η Ιανουαρίου του 1880 έχουμε την επίσημη έναρξη λειτουργίας του *Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών*, με την Εθνική να εισαγάγει μετοχές. Το 1881 η Ε.Τ.Ε συμμετέχει στο κεφάλαιο της *Εταιρίας του Ισθμού της Κορίνθου* με 500.000 φράγκα και το 1882 συμμετέχει στα κεφάλαια των *ελληνικών σιδηροδρόμων* στην Πελοπόννησο και στην Θεσσαλία. Το συνολικό ενεργητικό της Ε.Τ.Ε ανέρχεται σε 210.000.000 δραχμές (Συνοδινός και Νοταράς, 2010).

Με την οικονομική κρίση στην Ελλάδα το 1883 από την 1^η Ιανουαρίου, οι λογαριασμοί της Εθνικής μετατρέπονται σε *νέες δραχμές (112 παλαιές = 100 νέες)*. Στις 15 Μαΐου του 1885 ο Παύλος Καλλιγιάς εκλέγεται από την έκτακτη Γ.Σ των μετοχών παμψηφεί υποδιοικητής της Ε.Τ.Ε στην θέση του αποβιώσαντος Ευθυμίου Κεχαγιά. Στις 13 Ιουνίου 1886 κυκλοφορούν για πρώτη φορά *τραπεζογραμμάτια της μίας και δύο δραχμών* (Νοταράς, 2005).

⁸ Ο Στέφανος Στρέιτ (Πάτρα 1937-Αθήνα 1920), υπήρξε νομομαθής, τραπεζίτης και πολιτικός. Ήταν γιος του Γερμανού φιλέλληνα Ιωάννη-Αλεξάνδρου Στρέιτ. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα και αναγορεύθηκε διδάκτωρ το 1860. Στη Γερμανία συνέχισε τις νομικές του σπουδές. Με την επιστροφή του στην Ελλάδα, ακλούθησε το δικαστικό κλάδο και έφτασε το βαθμό του εφέτη. Επί κυβέρνηση Ζαΐμη το 1897 αναλαμβάνει υπουργός οικονομικών, ρυθμίζει τα χρέη του ελληνικού δημοσίου και επιτυγχάνει τη σύναψη νέου εξωτερικού δανείου.

⁹ Το Μέγαρο Μελά βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας, στην Πλατεία Κοτζιά και περικλείεται από το τετράγωνο των οδών Αιόλου, Σοφοκλέους, Στρέιτ και Κρατινίου, με πρόσοψη και κύρια είσοδο του επί της πλατείας. Ανήκε στον Έλληνα μεγαλέμπορο Βασίλειο Μελά (Κωνσταντινούπολη 1819 – 1884 Παρίσι) ο οποίος είχε εμπορικές δραστηριότητες στην Οδησό και το Λονδίνο. Το 1873 αγοράστηκε από τον ίδιο το οικοδομικό αυτό τετράγωνο, τη δε μελέτη ανέγερσης την ανέθεσε στον αρχιτέκτονα Ερνστ Τσίλλερ. Ένα χρόνο μετά κτίστηκε, μέχρι τότε ήταν το μεγαλύτερο ιδιωτικό κτίριο. Αρχικά λειτούργησε ως ξενοδοχείο και για ένα μικρό χρονικό διάστημα, το 1881 συγκεκριμένα στεγάστηκε το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Κληροδοτήθηκε με τη διαθήκη του στο ίδρυμα «Νηπιακό Επιμελητήριο Μελά» και την περίοδο 1900-73 αποτέλεσε την έδρα του Κεντρικού Ταχυδρομείου των Αθηνών. Το 1979 μισθώθηκε από την Εθνική Τράπεζα και μέχρι σήμερα στεγάζονται οι υπηρεσίες της.

¹⁰ Ο Έρνστ Τσίλλερ (Ernst Moritz Theodor Ziller, Όμπερλόνσσιτς, 22 Ιουνίου 1837 - Αθήνα, 12 Νοεμβρίου 1923) ήταν *Σάξονας* αρχιτέκτονας που απέκτησε αργότερα την *ελληνική* υπηκοότητα. Προς το τέλος του *19ου αιώνα* ήταν διάσημος αρχιτέκτονας στην *Αθήνα* και την Ελλάδα γενικότερα, όπου σχεδίασε ή επέβλεψε εκατοντάδες κτήρια. Σπούδασε αρχιτεκτονική στη Βασιλική Σχολή Οικοδόμησης στη Δρέσδη. Το 1872-82 έγινε καθηγητής στο Πολυτεχνείο της Αθήνας και απολύθηκε το 1883 λόγω ότι αρνήθηκε να συγκαλύψει τις οικονομικές καταχρήσεις που καθυστερούσαν στην ανέγερση του Ζαπτείου. Ασχολήθηκε ειδικά με την μελέτη των αρχαίων μνημείων της Αθήνας ανακάλυψε την ηθελημένη καμπυλότητα του Παρθενώνα, ανασκαφή του Παναθηναϊκού Σταδίου, κ.ά.).

Στις 27 Μαρτίου ο Στέφανος Στρέιτ εκλέγεται υποδιοικητής της Ε.Τ.Ε μετά τον θάνατο του Γ. Βασιλείου και στις 2 Ιουλίου του 1890 η Γ.Σ των μετοχών εκλέγει διοικητή τον Παύλο Καλλιγά¹¹. Ο προκάτοχος του Μάρκος Ρενιέρης αρνήθηκε με σθένος την επανεκλογή του και η συνέλευση τον εξέλεξε ισόβιο επίτιμο διοικητή (Εθνική Τράπεζα, 1982).

Το 1891 η Ε.Τ.Ε ιδρύει δική της ασφαλιστική εταιρία με τίτλο *Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική»* με κεφάλαιο 1.085.000 δραχμές που αντιστοιχεί σε 10.850 μετοχές.

Το 1892 η Ε.Τ.Ε έχει ενεργητικό 270.000.000 δραχμές, διαθέτει 28 υποκαταστήματα με προσωπικό 236 ατόμων.

Στις 15 Φεβρουαρίου του 1895 ο Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης¹² εκλέγεται υποδιοικητής στην θέση του παραιτηθέντος Θεόφραστου Παπαδάκη (Στασινόπουλος, 1966).

Στις 16 Σεπτεμβρίου του 1896 πεθαίνει ο Π. Καλλιγάς διοικητής της Ε.Τ.Ε και στις 28 Οκτωβρίου εκλέγεται παμψηφεί διοικητής της Εθνικής ο Στέφανος Στρέιτ .

Τον Απρίλιο του 1897 η Εθνική εκδίδει προσωρινό πολεμικό δάνειο για την ελληνική κυβέρνηση σε έντοκα γραμμάτια ύψους 16.000.000 χρυσών φράγκων με επιτόκιο 6%. Ο διοικητής Στέφανος Στρέιτ αναλαμβάνει το Υπουργείο Οικονομικών και διαπραγματεύεται με τους εκπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων το διακανονισμό του δημοσίου χρέους με συμφέροντες όρους. Η Εθνική ενισχύει το κράτος μετά τον άτυχο πόλεμο και παρέχει στέγαση και διατροφή στους πρόσφυγες από Θεσσαλία και Ήπειρο. Γίνεται η πρώτη τηλεφωνική σύνδεση του Κεντρικού Καταστήματος (αριθμός κλήσης 121) και του υποκαταστήματος Πειραιά (αριθμός κλήσης 29). Το σύνολο του τηλεφωνικού δικτύου της χώρας διαθέτει 300 συνδέσεις στην Αττική (Βαλαωρίτης, 1902).

Στις 25 Ιουλίου τους 1898 εκλέγεται δεύτερος υποδιοικητής ο Ιωάννης Ευταξίας¹³, ο οποίος ασκεί και τα καθήκοντα του διοικητή διότι ο μεν Στ. Στρέιτ είναι την περίοδο αυτή υπουργός στην κυβέρνηση Ζαΐμη, ο δε διοικητής Ι. Βαλαωρίτης απέχει τον καθηκόντων του για λόγους υγείας. Ξεκινούν τα έργα βελτίωσης του Κεντρικού Καταστήματος της Εθνικής, με στόχο την δημιουργία «νέων ασφαλών και ευρύχωρων θησαυροφυλακίων [και] ενός ευπαρουσίαστου και πολυτελούς

¹¹ Ο Παύλος Καλλιγάς (Σμύρνη 1814 – Αθήνα 1896) μαθήτευσε στην Τεργέστη, στην Φλαγγίνειο Σχολή της Βενετίας και στο Λύκειο Heyer της Γενεύης. Σπούδασε νομικά, φιλοσοφία και ιστορία στο Μόναχο, συνέχισε στο Βερολίνο και στη Χαϊδελβέργη. Δίδαξε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών νομικά, χρημάτισε συγκλητικός, κοσμήτορας και πρύτανης. Υπήρξε αντιστασιακός του Αρείου Πάγου, εκλέχθηκε βουλευτής και χρημάτισε Υπουργός Δικαιοσύνης, Οικονομικών, Εξωτερικών και Παιδείας.

¹² Ο Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης (Λευκάδα 1895 – Πειραιάς 1914), γιος του ποιητή Αριστοτέλη και της Ελοΐσίας Τυπάλδου. Ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στην Κέρκυρα και αποφοίτησε το 1876 από την Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δικηγόρησε στην Λευκάδα μέχρι το 1882. Ανέλαβε γενικός γραμματέας των Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας και το 1890 προσελήφθη στην Ε.Τ.Ε ως διευθυντής του Τμήματος «Γραφείου». Εκλέχθηκε μια φορά βουλευτής όταν πρωτοεμφανίστηκε στη πολιτική ζωή ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

¹³ Ο Ιωάννης Α. Ευταξίας (Δαδί Φθιώτιδας [σημερινή Αμφίκλεια] 1845 – Αθήνα 1927), μετά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση του στη Λαμία εγγράφηκε εσωτερικός υπότροφος στη Ριζάρειο Εκκλησιαστική στην Αθήνα. Σπούδασε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στη συνέχεια στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης. Ακολούθησε τον δικαστικό κλάδο και στη συνέχεια δικηγόρησε. Δίδαξε στη Νομική Σχολή στην Αθήνα εκκλησιαστικό, ρωμαϊκό δίκαιο και πολιτική δικονομία.

καταστήματος με γραφεία, πρωτίστως κατάλληλα και επαρκή διά πάσαν πιθανήν ανάπτυξιν των εργασιών και ευπρόσιτα τω κοινώ» (Νοταράς, 2005).

Στα τέλη του 1899 η Ε.Τ.Ε συμβάλλει στον εξηλεκτρισμό της χώρας συμμετέχοντας με κεφάλαια στην ίδρυση της *Ελληνικής Ηλεκτρικής Εταιρείας*.

Ο Παύλος Καλλιγός

2.4. Η Ε.Τ.Ε ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Η ίδρυση του Ταμείου Εθνικού Στόλου το 1900. Το κίνημα του Θερίσου στην Κρήτη το 1905 υπό τον Ελευθέριο Βενιζέλου και η δολοφονία του Θεοδώρου Δεληγιάννη. Η Κρητική επανάσταση, η ίδρυση του Στρατιωτικού Συνδέσμου και η επανάσταση των Νεότουρκων το 1908. Το στρατιωτικό επαναστατικό στο Γουδί και το κάλεσμα στον Ελευθέριο Βενιζέλο να αναλάβει την διακυβέρνηση το 1909. Η πρώτη κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου, η νομισματική μεταρρύθμιση και η αγροτική εξέγερση στο Κιλελέρ το 1910. Ο πρώτος Βαλκανικός Πόλεμος, η απελευθέρωση της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας και του υπολοίπου της Ηπείρου το 1912. Η δολοφονία του βασιλιά Γεωργίου Α' στη Θεσσαλονίκη, ο δεύτερος Βαλκανικός Πόλεμος, η προσάρτηση της Κρήτης στην Ελλάδα και η συνθήκη του Βουκουρεστίου για τον καθορισμό των Βαλκανικών συνόρων το 1913. Η ανατροπή της κυβέρνησης του Ε. Βενιζέλου, οι συμμαχικές δυνάμεις της Entente αποβιβάζονται στην Θεσσαλονίκη και η έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου το 1914. Η παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου, η είσοδος της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό της Entente και η ψήφιση του νόμου για την αγροτική μεταρρύθμιση το 1917. Η ίδρυση του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε) και Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε) το 1918. Η απελευθέρωση της Δυτικής Θράκης και η απόβαση του Ελληνικού Στρατού στην Σμύρνη το 1919. Η Συνθήκη των Σεβρών και η επάνοδος στην Ελλάδα του βασιλιά Κωνσταντίνου του Α' το 1920. Η Μικρασιατική Καταστροφή, το διωγμός των Ελλήνων της Μικρής Ασίας και του Πόντου, η παραίτηση του Κωνσταντίνου του Α' και η επανάσταση Πλαστήρα-Γονατά το 1922.

Στις 19 Μαρτίου του 1900 η Εθνική παραχωρεί προς το ελληνικό δημόσιο δάνειο ύψους 11.750.000 δραχμές με διάρκεια 65 ετών και επιτόκιο 5%. Το δάνειο προορίζεται για την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Πύργου-Κυπαρισσίας-Μελιγαλά. Ως εγγύηση παραχωρούνται οι πρόσοδοι από την εκμετάλλευση της γραμμής. Στο τέλος του ίδιου έτους χορηγεί σε γεωργοκτηματίες 18.342.000 δραχμές, προεξοφλητικές χορηγήσεις 136.302.000 δρχ. και τα τραπεζογραμμάτια της Ε.Τ.Ε που είναι σε κυκλοφορία ανέρχονται σε 141.045.000 δραχμές (Δεσποτόπουλος, 1970)

Στις 23 Μαρτίου του 1902 με την παρουσία των αρχών και ξένων αντιπροσωπειών, γιορτάζονται στο Κεντρικό Κατάστημα τα εξήντα χρόνια λειτουργίας της. Η Ε.Τ.Ε εκδίδει το έργο του υποδιοικητή του Ι. Α. Βαλαωρίτη Ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, 1842-1902. Κυκλοφορεί για πρώτη φορά από την Εθνική τραπεζογραμμάτιο χιλίων δραχμών. Η Τράπεζα ενισχύει οικονομικά τον Μακεδονικό Αγώνα (1902-1904). Χρηματοδότηση του Ηλεκτρικού Σιδηροδρόμου Αθήνας-Πειραιά και συμμετοχή στα κεφάλαια της Εταιρείας Σιδηροδρόμων Πύργου-Κατακόλου. Το

συνολικό ενεργητικό της Ε.Τ.Ε του έτους αυτού είναι 350.000.000 δραχμές (Δεσποτόπουλος, 1970).

Το 1904 η Ε.Τ.Ε και η National Bank für Deutschland ιδρύει την Τράπεζα της Ανατολής για την εξυπηρέτηση του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου, που διεξάγει κυρίως το ελληνικό στοιχείο της Εγγύς Ανατολής. Η Εθνική συμμετέχει με 2.348.375 χρυσά φράγκα, που αντιπροσωπεύουν 18.787 μετοχές (Στασινόπουλος, 1966).

Το 1905 η Ε.Τ.Ε συμμετέχει με 1.000 μετοχές στην ίδρυση της Λαϊκής Τράπεζας της Ελλάδας, για την ενίσχυση των μικρών επιχειρήσεων και των επαγγελματιών. Εισάγεται στις εργασίες κίνησης κεφαλαίων της Τράπεζας η έκδοση κρυπτογραφικών εντολών πληρωμής (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2000).

Στις 13 Απριλίου 1907 παραχωρείται ομολογιακό δάνειο των τραπεζών Εθνικής, Ιονικής, Αθηνών και Ανατολής προς το ελληνικό δημόσιο ύψους 10.000.000 δραχμών, διάρκειας 30 ετών με επιτόκιο 5%, για να ιδρυθεί Θεσσαλικό Γεωργικό Ταμείο, προκειμένου να γίνει διανομή γαιών στην Θεσσαλία και να κτιστεί συνοικισμός για την αποκατάσταση των ομογενών προσφύγων από την Ανατολική Ρωμυλία, την Βουλγαρία και την Ρουμανία. Η Εθνική ιδρύει την «Νέαν Αωνύμων Εταιρεία της Διώρυγας της Κορίνθου» για την ολοκλήρωση της τομής του ισθμού. Τον ίδιο χρόνο δωρίζει στον Δήμο Αθηναίων τον ναό του Αγ. Παντελεήμονα και τη γύρω περιοχή συνολικής έκτασης 4.000 τετρ. πήχων και ξεκινούν πρωτοβουλίες και μελέτες για την υδροδότηση και την εγκατάσταση αποχετευτικού συστήματος στην Αθήνα και στον Πειραιά (Εθνική Τράπεζα, 1982).

Στις 20 Ιανουαρίου του 1911 σε έκτακτη Γ.Σ της Τράπεζας εκλέγει τον Ιωάννη Α. Βαλαωρίτη διοικητή, προκειμένου να διαδεχτεί τον Στρέιτ ο οποίος είχε αποχωρήσει για λόγους υγείας. Στις 14 Φεβρουαρίου γίνεται τροποποίηση του καταστατικού. Στο πλαίσιο αποκέντρωσης της διοίκησης αναλαμβάνουν διευθυντική θέση, κατ' επιλογή του διοικητή Ι. Βαλαωρίτη, οι Ιωάννης Δροσόπουλος και Δημήτριος Μάξιμος. Επίσης συστήνεται για πρώτη φορά Επιτροπή Πειθαρχικού Συμβουλίου του προσωπικού καθώς και γνωμοδοτική Επιτροπή Τεχνικών Ζητημάτων. Με πρωτοβουλίες του Ι. Βαλαωρίτη ιδρύεται Ταμείο Αλληλοβοηθείας των Υπαλλήλων και γίνονται τροποποιήσεις στον κανονισμό του Ταμείου Συντάξεως του προσωπικού (Δεσποτόπουλος, 1970).

Στις 29 Δεκεμβρίου 1912 χορηγείται προσωρινό δάνειο 40.000.000 χρυσών φράγκων σε συναλλαγματικές προς το ελληνικό δημόσιο από την Εθνική και όμιλο γαλλικών τραπεζών (Comptoir National d'Escompte de Paris, Banque de Paris et des Pays Bas, Société Générale, Union Parisienne) διάρκειας 6 μηνών με επιτόκιο 6%, το οποίο διαπραγματεύτηκε ο Ι. Βαλαωρίτης. Οι δανειοδοτήσεις του 1912-1913 ήταν απαραίτητες για αντεπεξέλθει το ελληνικό κράτος στις ανάγκες των Βαλκανικών πολέμων (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2000).

Στις 18 Ιανουαρίου 1914 μετά από μακρά προσπάθεια του Ι. Βαλαωρίτη η ελληνική κυβέρνηση λαμβάνει δάνειο 500.000.000 φράγκων, διάρκειας 5 ετών με επιτόκιο 5%. Το δάνειο αυτό καλύφθηκε κατά 70% από γαλλικές τράπεζες και κατά

30% από την Αγγλία και την Ελλάδα. Στις 16 Μαρτίου ο διοικητής της Εθνικής Ιωάννης Βαλαωρίτης πνίγεται σε ναυτικό δυστύχημα στον προλιμένα του Πειραιά και στις 27 Μαρτίου η Γ.Σ των μετόχων εκλέγει διοικητή της Ε.Τ.Ε τον Ιωάννη Α. Ευταξία. Στις 8 Μαΐου ο διοικητής ο Ι. Ευταξίας προτείνει στην Γ.Σ των μετόχων τροποποίηση του καταστατικού της Τράπεζας και τη δημιουργία θέσης συνδιοικητή, ώστε να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες υποχρεώσεις της διοίκησης από την επέκταση της Εθνικής στις Νέες Χώρες που προσαρτήθηκαν μετά τους Βαλκανικούς πολέμους (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2000).

Η εισήγηση του Ι. Ευταξία γίνεται δεκτή και στη θέση του συνδιοικητή εκλέγεται ο Αλέξανδρος Θ. Ζαΐμης¹⁴. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους με την κήρυξη του Α' Παγκοσμίου Πόλεμου προέκυψαν αυξημένες απρόβλεπτες οικονομικές ανάγκες για το κράτος τις οποίες καλούνταν συνεχώς να καλύψει η Εθνική Τράπεζα. Ο Ι. Ευταξίας θεωρούσε ότι έπρεπε η Ε.Τ.Ε να επεκτείνει το εκδοτικό προνόμιο στις Νέες Χώρες, αλλά ο Ελευθέριος Βενιζέλος είχε άλλη εκτίμηση, πράγμα το οποίο προκάλεσε όξυνση μεταξύ κυβέρνησης και Τράπεζας (Εθνική Τράπεζα, 1982).

Ο Ι. Ευταξίας με επιστολή του προς τον συνδιοικητή Α. Ζαΐμη ανακοινώνει ότι αποχωρεί από την διοίκηση της Τράπεζας. Ταυτόχρονα η κυβέρνηση σε εφαρμογή του νέου νόμου ανακάλεσε τον Ευταξία από τα καθήκοντα του. Στις 6 Δεκεμβρίου υπογράφεται σύμβαση μεταξύ του ελληνικού δημοσίου και της Εθνικής, η οποία θα επικυρωθεί με τον νόμο 656 της 26ης Μαρτίου του 1915, σύμφωνα με την οποία επεκτείνεται το εκδοτικό της προνόμιο στα τμήματα της Ηπείρου και της Μακεδονίας καθώς και στα νησιά του Αιγαίου που προσαρτήθηκαν στην ελληνική επικράτεια μετά τους νικηφόρους Βαλκανικούς πολέμους. Στο τέλος του έτους η έκτακτη Γ.Σ των μετόχων εκλέγει διοικητή και μέχρι τότε συνδιοικητή Αλέξανδρο Ζαΐμη. Στην θέση του συνδιοικητή τον Γεώργιο Χρηστάκη Ζωγράφο, ως υποδιοικητές δε τους Δημήτριο Μάξιμο¹⁵ και Ιωάννη Δροσόπουλο σε σύνολο 47 μονάδων και απασχολούμενο προσωπικό 499 άτομα (Δεσποτόπουλος, 1970).

Στις 20 Μαΐου του 1917 ιδρύεται ο Σύλλογος των Υπαλλήλων της Ε.Τ.Ε (Σ.Υ.Ε.Τ.Ε) και στις 5 Οκτωβρίου η Ε.Τ.Ε πρωτοστατεί στη χρηματοδότηση για την ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την ολέθρια πυρκαγιά. Στο τέλος του ίδιου έτους αναλαμβάνει για λογαριασμό του δημοσίου, την ασφάλιση των ελληνικών πλοίων έναντι κινδύνων πολέμου και χρηματοδοτεί τα συμμαχικά στρατεύματα στην Μακεδονία (Συνοδινός και Νοταράς, 2010).

¹⁴ Ο Αλέξανδρος Θρ. Ζαΐμης (Αθήνα 1855 – Βιέννη 1936), γιος του Θρασύβουλου Ζαΐμη και της Ελίζας Μουρούζη. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα, τη Λευία, το Βερολίνο και τη Χαϊδελβέργη όπου ανακηρύχθηκε διδάκτωρ. Από νεαρή ηλικία εκλέχθηκε βουλευτής και έγινε πολλές φορές υπουργός Δικαιοσύνης, Εσωτερικών και Εξωτερικών, δυο φορές πρόεδρος της Βουλής και μία της Γερουσίας. Έγινε ύπατος αρμοστής Κρήτης το 1906 και εκλέχθηκε δυο φορές Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

¹⁵ Ο Δημήτριος Μάξιμος (1873 Πάτρα – 1955 Αθήνα). Όταν περάτωσε τις γυμνασιακές σπουδές προσελήφθη στην Εθνική το 1891 στο υποκατάστημα Πάτρας ως «βοηθός Β' τάξεως, μετά διακρίσεως περατώσας τας γυμνασιακάς σπουδάς, ηλικίας δεκαεπτά ετών, κάτοχος Γαλλικής, καλλιγράφος, χρηστός και επιμελής». Το 1903 ανέλαβε τη διεύθυνση του υποκαταστήματος Πατρών. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα και οικονομικές επιστήμες στην Ιταλία. Το 1933 ανέλαβε υπουργός Εξωτερικών στην κυβέρνηση Τσαλδάρη και στις 24 Ιανουαρίου του 1947 έγινε πρωθυπουργός της Οικουμενικής Κυβέρνησης.

Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 1919 πραγματοποιείται η πρώτη απεργία τραπεζοϋπαλλήλων στην Ελλάδα. Στις 9 Νοεμβρίου ο Αλέξανδρος Κοριζής, βρίσκεται στην Σμύρνη, δέχεται εντολή από τον διοικητή Αλέξανδρο Ζαΐμη να προχωρήσει στην ίδρυση του υποκαταστήματος Σμύρνης. Στις 9 Ιανουαρίου του επομένου έτους αρχίζει η λειτουργία του υποκαταστήματος Σμύρνης με προσωρινό διευθυντή τον Αλέξανδρο Κοριζή, γενικό επιθεωρητή της Τράπεζας, αποσπασμένο ως οικονομικό σύμβουλο του Έλληνα αρμοστή Α. Στεργιάδη. Στο τέλος του 1920 μετά την ήττα της βενιζελικής παράταξης στις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου και την επικράτηση της Ενωμένης Αντιπολίτευσης η έκτακτη Γ.Σ των μετόχων εξέλεξε τον Δημήτριο Μάξιμο. Η Τράπεζα διαθέτει 69 μονάδες και απασχολεί συνολικά 1669 άτομα (Στασινόπουλος, 1966).

Στις 25 Μαρτίου του 1922 με την έκδοση του νόμου 2749 «περί αναγκαστικού εσωτερικού δανείου 1,6 δρχ.» και το β.δ. της 8ης Απριλίου, όλα τα κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια κόβονται στα δύο. Το αριστερό τμήμα με την εικόνα του Γ. Σταύρου κυκλοφορεί κανονικά, αλλά με την μέση του ονομαστική αξία (οι «Σταύροι»), το δε δεξιό τμήμα με το θυρεό (τα «στέμματα») αποτέλεσε προσωρινό τίτλο του αναγκαστικού δάνειο. Στις 23 Αυγούστου των κανονικών ημερήσιων συναλλαγών σταμάτησε η λειτουργία του υποκαταστήματος Σμύρνης στις 8 το βράδυ το προσωπικό, με τις αξίες και το τελευταίο τμήμα του αρχείου, επιβιβάστηκε στο ατμόπλοιο Υπεροχή για να επιστρέψει στην Ελλάδα. Στην Σμύρνη παρέμεινε ο υποδιευθυντής του υποκαταστήματος Θ. Θεμενάκης για να «εξασφαλίσει την εκποίηση του κτηρίου του υποκαταστήματος και των εις ενέχυρον εμπορευμάτων που ευρίσκοντο εις τας αποθήκας της Ε.Τ.Ε». Η Εθνική, μετά την Μικρασιατική καταστροφή, συμμετέχει ενεργά στην αποκατάσταση των προσφύγων και κατορθώνει να συγκεντρώσει τα σιτηρά της Ανατολικής Θράκης πριν από την εκκένωσή της, απαραίτητα για τη διατροφή του πληθυσμού. Στο τέλος του έτους το ενεργητικό της Ε.Τ.Ε εξακοντίζεται στις 8.095.000 δραχμές (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2007).

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΤΗΝ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1842 ΠΡΩΙΑ.

Ένεργητική			Παθητική		
	Δραχ.	Λ.		Δραχ.	Λ.
Μετοχοί διά τὰς λειτουργίας ἕως τῶν Μετοχῶν τῶν Παλαιῶν εἰς μερίσματα (1)	1708000		Κεφάλαιον	3750000	
Προξοφόμενοι Συναλλογματοῦν καὶ Πραγματικῶν εἰς Διαταγὰς	358567	84	Τραπεζικὰ Ἐπιμερίσματα εἰς ἀπολογισμὸν Παρκαταθῆμα	283475	
Δάνεια ἐπιτοκίῳ (Κατάλοιπον 1523,270) ἴσοι 1750,731	718887	50	Πιστωτικὰ ἐπιτόκια	37272	54
Δάνεια ἐπιτοκίῳ χρυσῶ καὶ ἀργύρου	3274001		Τόκοι προξοφῶντων	400	
Χρεώσιμα ἀπὸ τῶν	1175	29	Τόκοι ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ	20594,39	
Ἐξέλιξις πωλησῶν	30001		Οἱ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν	20681,22	
Τὰ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν	14,688,43		Τὰ λοιπόμενα εἰς τὴν β' ἔξαμηνίαν	5903	17
Τὰ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν	12,108,43		Τόκοι ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ ἀπὸ τῶν	1750731	
Ἐπιτοκίῳ τῶν κατασπόμενων προξοφῶντων	2080		Οἱ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν	20572,09	
Ἐπιτοκίῳ ἀνακαταστάσεως	8,822,87		Τὰ λοιπόμενα	1720158	91
Τὰ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν	500		Τόκοι ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ χρυσῶ καὶ ἀργύρου	3016,09	
Τὰ λοιπόμενα	8322	87	Οἱ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν	92,85	
			Τὰ λοιπόμενα	209	34
			Κέρδη κωιζήματα	38305	54
	5837754	50		5837754	50
(1) Ἐπί τῶν προξοφῶν εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν εἰς Τραπεζικὰ Ἐπιμερίσματα Δραχ. 170800					
ἢ εἰς ἀπολογισμὸν Τραπεζικῶν Ἐπιμερίστων	283475				
Τὸ ἕν τῶν ἐπιτοκίῳ Ἐπιμερίστων	37272				

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΟΣ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΣ ΤΗΝ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1842 ΠΡΩΙΑ.

Ένεργητική			Παθητική		
	Δραχ.	Λ.		Δραχ.	Λ.
Τόκοι Προξοφῶντων	20604	22	Ἐξέλιξις πωλησῶν	12208	18
Ἐπιτοκίῳ ἀνακαταστάσεως	30573	9	Ἐπιτοκίῳ ἀνακαταστάσεως	500	
Ἐπιτοκίῳ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ χρυσῶ καὶ ἀργύρου	92	63	Ἐπιτοκίῳ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ	38305	54
Κέρδη διαφόρων	88				
	51417	97		51418	97
Τὰ πρὸς διανομὴν κέρδη εἰς τὴν α' ἔξαμηνίαν συμπεριλαμβάνονται εἰς			Δραχ.	38305,54	
Τὸ μέρος πρὸς διανομὴν πρὸς τὸ ἕν ἐπὶ τῶν πληρωθέντων ἕσσεων, ἀποτελεῖ τὸ ποσὸν			»	37277,36	
Ἐπιτοκίῳ ἀπὸ τῶν ἐπιτοκίῳ εἰς τὴν ἀπόδοσιν ἔξαμηνίαν			»	1098,18	

Ἦ Διευθυντὴς
Γ. ΣΤΑΥΡΟΣ

Ο πρώτος ισολογισμός της Εθνικής.

2.5. Η Ε.Τ.Ε ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΚΡΙΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟ ΠΟΛΕΜΟ

Το 1923 έχουμε την απομάκρυνση του βασιλέα Γεωργίου του Β', συνθήκη της Λωζάννης και ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας Τουρκίας. Το 1924 ανακηρύσσεται η αβασίλευτη δημοκρατία στην Ελλάδα και απαλλοτρίωση των τσιφλικιών. Το 1925 δικτατορία του Πάγκαλου και το 1926 η ανατροπή του καθώς, η ίδρυση της Ακαδημίας Αθηνών και η έναρξη του θεσμού της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης. Το 1928 ιδρύεται η Τράπεζα της Ελλάδος και η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. Κατά την απογραφή του πληθυσμού ο αριθμός των κατοίκων της χώρας ανέρχεται σε 6.204.684 άτομα. Το 1930 η παγκόσμια οικονομική κρίση πλήττει την Ελλάδα και η Κύπρος εξεγείρεται υπέρ της Ένωσης. Το 1932 η Ελλάδα κηρύσσει προσωρινό χρεοστάσιο. Το 1933 ο Χίτλερ γίνεται καγκελάριος της Γερμανίας και το 1934 ξεκινά η Μεγάλη Πορεία του Μάο Τσε Τουνγκ στην Κίνα. Το 1936 η δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά στην Ελλάδα και το 1939 η έναρξη του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου. Το 1940 η επίθεση της Ιταλίας κατά της Ελλάδας και η εισβολή το 1941 της Γερμανίας στην Ελλάδα, η Γερμανο-ιταλο-βουλγαρική Κατοχή και η εξόριστη ελληνική κυβέρνηση στην Αίγυπτο.

Στις 26 Ιανουαρίου του 1923 η έκτακτη Γ.Σ των μετοχών εκλέγει διοικητή τον Αλέξανδρο Διομήδη¹⁶ και στις 8 Ιουνίου η Τράπεζα αγοράζει το ακίνητο της οδού Αιόλου 82.

¹⁶ Ο Αλέξανδρος Ν. Διομήδης (Αθήνα 1875 – Αθήνα 1950), σπούδασε νομική στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Παρισίου, Φράμπουργκ, Βαϊμάρης και Βερολίνου, όπου αναγορεύτηκε διδάκτωρ το 1905 και υφηγητής του διοικητικού δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εξελέγη βουλευτής το 1910 και το 1912. Χρημάτισε υπουργός Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Εξωτερικών. Από 1931 έως 1941 πρόεδρος του Ανώτατου Οικονομικού Συμβουλίου και μετά τον πόλεμο, πρόεδρος του Ανώτατου Συμβουλίου Ανασυγκροτήσεως. Το 1949 ορίστηκε αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και μετά το θάνατο του Σοφούλη έγινε πρωθυπουργός.

Στις 30 Οκτωβρίου του 1924 το ελληνικό δημόσιο συνάπτει σύμβαση με την Εθνική και την Τράπεζα Hambro's για δάνειο ύψους 12.300.000 λιρών με σκοπό την *αποκατάσταση των προσφύγων* της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης, διάρκειας 40 χρόνων με επιτόκιο 7%. Η Τράπεζα επίσης συμμετέχει στην ίδρυση των *Τοπικών Σιδηροδρόμων Μακεδονίας* με 3.000.000 δραχμές (Πιζάνιας, 1985).

Στις 19 Σεπτεμβρίου 1925 εκλέγονται υποδιοικητές της Τράπεζας, οι Κωνσταντίνος Κριεζής και Εμμανουήλ Τσουδερός. Συμμετέχει στην ίδρυση του *Αυτονόμου Σταφιδικού Οργανισμού(Α.Σ.Ο)* και διευκολύνει την διακίνηση των προϊόντων του. Επίσης συμμετέχει στην ίδρυση εταιρειών εριουργίας και ταπητουργίας καθώς και στην ίδρυση του *Ελληνικού Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου και της Εταιρείας Οπλουργείων και Οβιδουργείων*. Ιδρύεται από κοινού με την Power & Traction Financing Co. της Γενικής Ελληνικής Εταιρείας που είχε σκοπό να ιδρύσει εταιρείες παραγωγής και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος για τις ανάγκες φωτισμού και κίνησης. Η Ε.Τ.Ε χρηματοδοτεί την αναδιοργάνωση-εξηλεκτρισμό των *σιδηροδρόμων Αθηνών-Πειραιώς* και την ηλεκτροκίνηση του *σιδηροδρόμου Κηφισιάς* (Κωστής και Κωστελένιος, 2003).

Τον Οκτώβριο του 1926 το ελληνικό δημόσιο εκδίδει μέσω τις Εθνικής ομολογιακό δάνειο ύψους 3.000.000.000 δραχμών, διάρκειας 37 ετών με επιτόκιο 8%, προκειμένου να αποζημιωθούν οι πρόσφυγες για τις περιουσίες τις οποίες εγκατέλειψαν στην Τουρκία. Τον ίδιο χρόνο η Τράπεζα κάνει την πρώτη διεθνή παρουσία με μονάδα στο εξωτερικό, με την ίδρυση πρακτορείου στην Νέα Υόρκη (Βερέμης, 1982).

Το 1927 μετά την προσφυγή του ελληνικού κράτους στην *Κοινωνία των Εθνών* για δανεισμό, συγκροτείται ειδική επιτροπή του διεθνούς οργανισμού με σκοπό να εξετάσει την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και της Εθνικής Τράπεζας. Αποφασίζεται η χορήγηση δανείου με την εγγύηση της Κοινωνίας των Εθνών και η μεταρρύθμιση του Τραπεζικού μας συστήματος. Την 1^η Ιουλίου αρχίζει η λειτουργία της *Κτηματικής Εθνικής Τράπεζας* η οποία δημιουργήθηκε με απόσπαση του κλάδου κτηματικής πίστωσης της Εθνικής. Πρώτος διοικητής της ανέλαβε ο πρώην συνδιοικητής της Εθνικής Τράπεζας Ιωάννης Δροσόπουλος. Στο τέλος του ίδιου έτους με τον νόμο 3424 κυρώνεται η σύμβαση του ελληνικού δημοσίου με την οποία η Τράπεζα παραιτείται του εκδοτικού της προνομίου (Βερέμης και Κωστής, 1984).

Στις 23 Φεβρουαρίου 1928 υπογράφεται σύμβαση για την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος. Η Ε.Τ.Ε συμβάλει με κεφάλαια, στελέχη και εγκαταστάσεις στη σύσταση της. Πρώτος πρόεδρος της Αγροτικής αναλαμβάνει ο υποδιοικητής της Ε.Τ.Ε Αλέξανδρος Κοριζής και η νέα τράπεζα θα λειτουργήσει τον επόμενο χρόνο. Στις 12 Μαΐου εκλέγεται διοικητής της Ε.Τ.Ε ο Ιωάννης Δροσόπουλος¹⁷ σε αντικατάσταση του Αλέξανδρου Διομήδη, ο οποίος μεταπήδησε στην Τράπεζα της Ελλάδος.

¹⁷ Ο Ιωάννης Α. Δροσόπουλος (Φθιώτιδα 1870 – Αθήνα 1939), τελείωσε το γυμνάσιο στην Αθήνα και προσελήφθη ως «βοηθός» στο υποκατάστημα Λαμίας της Εθνικής το 1888. Το 1917 επί κυβερνήσεως Ζάμη ανέλαβε το υπουργείο Επισιτισμού. Το 1926 έγινε υπουργός Οικονομικών στην εξωκοινοβουλευτική κυβέρνηση Κονδύλη. Παρατήθηκε από θέση του διοικητή της Ε.Τ.Ε στις 17 Ιουλίου 1939 για να αναλάβει διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος και πέθανε λίγες μέρες αργότερα, στις 27 Ιουλίου.

Υποδιοικητής εκλέγεται ο Αλέξανδρος Κοριζής. Από τις 14 Μαΐου μπαίνει σε ισχύ η *παύση του εκδοτικού προνομίου* της Εθνικής και τα περιουσιακά της στοιχεία που σχετίζονται με την έκδοση τραπεζογραμματίων μεταβιβάζονται στην νεοϊδρυθείσα κρατική *Τράπεζα της Ελλάδος*. Στην ίδρυση της νέας τράπεζας η Εθνική συμβάλλει με στελέχη και κεφάλαια 235.380.000 δραχμές, που αντιστοιχούν σε 47.076 μετοχές. Πρώτος διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας αναλαμβάνει ο μέχρι τότε διοικητής της Εθνικής Αλέξανδρος Διομήδης (Στασινόπουλος, 1966).

Στις 5 Μαρτίου του 1930 πάρα την παγκόσμια οικονομική κρίση που πλήττει και την Ελλάδα, η Τράπεζα συμμετέχει με κεφάλαιο 12.000.000 δρχ. στη σύσταση της ηλεκτρικής εταιρείας «Γαλιλαίος». Πρωτοστατεί επίσης στην εγκατάσταση εκσυγχρονισμένης τηλεφωνικής επικοινωνίας στην χώρα, συμμετέχει στην ίδρυση *Ελληνικής Τηλεφωνικής Εταιρείας* με κεφάλαιο 37.500.000 δρχ. που αντιστοιχεί σε 20.000 μετοχές. Το ίδιο έτος η Ε.Τ.Ε συμβάλλει στην ίδρυση της *Ελληνικής Εταιρείας Εναέριων Συγκοινωνιών* για την εξυπηρέτηση των αεροπορικών συγκοινωνιών της χώρας. Ακόμη ιδρύει στη Νέα Υόρκη τη θυγατρική της τράπεζα *Hellenic Trust Company* (1930-1953), η οποία προήλθε από την συγχώνευση δυο άλλων εταιρειών της, των *Hellenic Corporation Ltd* (ίδρ. 1928) και *The Hellenic and General Trust Company*, Λονδίνο (ίδρ. 1929) (Τράπεζα της Ελλάδος, 2009).

Το 1931 με απόφαση του Γενικού Συμβουλίου τροποποιείται ο Οργανισμός της Υπηρεσίας και τα τμήματα της Τράπεζας ανέρχονται σε 22. Δημιουργείται από την Εθνική το προάστιο της Φιλοθέης για τις στεγαστικές ανάγκες του προσωπικού της. Μέσα σε όλη τη δεκαετία του '30 η Ε.Τ.Ε χρηματοδοτεί *μεγάλα παραγωγικά έργα, υδραυλικά, αποξηραντικά, αντιπλημμυρικά, συγκοινωνιακά*, στη Θεσσαλία, Ήπειρο, Μακεδονία και Κρήτη (Κωστής και Κωστελένιος, 2003).

Την 1^η Αυγούστου 1934 εγκαινιάζεται στο Κεντρικό Κατάστημα η νέα αίθουσα συναλλαγών των χρεογράφων «κάτω της μεγάλης αιθούσης του Χρηματιστηρίου», η οποία περιλαμβάνει νέα θησαυροφυλάκια και ενοικιαζόμενες θυρίδες για την πελατεία της Τράπεζας. Οι τεχνικές υπηρεσίες της Ε.Τ.Ε ολοκληρώνουν την κατασκευή του κτηρίου του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Στις 20 Ιουλίου 1938 ο διοικητής Ιωάννης Δροσόπουλος, συστήνει επιτροπή για την προετοιμασία του εορτασμού της επετείου των 100 χρόνων λειτουργίας της Τράπεζας. Στις 6 Αυγούστου με εγκύκλιο καθορίζει τα του εορτασμού των εκατό χρόνων λειτουργίας της Τράπεζας: 1. Σύσταση *Επιτροπής Γενικού Εορτασμού* υπό την προεδρία του διοικητή, η οποία θα καθορίσει το πρόγραμμα, 2. Έκδοση της *ιστορίας των εκατό χρόνων της Τράπεζας*, 3. Ίδρυση *Μουσείου και Ιστορικού Αρχείου της Τράπεζας*. Τον Αύγουστο του 1939 εκλέγεται διοικητής της Εθνικής Τράπεζας ο μέχρι τότε υποδιοικητής της Αλέξανδρος Κοριζής¹⁸, για να αντικαταστήσει τον αποχωρήσαντα Ιωάννη Δροσόπουλο. Κατά την εικοσαετία

¹⁸ Ο Αλέξανδρος Γ. Κοριζής ή Κοριζής ([Πόρος, 1885](#) – [Αθήνα 1941](#)), σπούδασε νομικά και το 1903 προσελήφθη στην Εθνική. Το 1936 έγινε υπουργός Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως στην κυβέρνηση Μεταξά. Στις 29 Ιανουαρίου του 1941 ο βασιλιάς Γεώργιος Β' τον κάλεσε να αναλάβει την πρωθυπουργία για να αντικαταστήσει τον αποθανόντα Ι. Μεταξά. Στις 18 Απριλίου του ίδιου χρόνου, μετά την γερμανική επίθεση κατά της Ελλάδας, αυτοπυροβολήθηκε και έθεσε τέρμα στη ζωή του.

1920-1939, η Εθνική συμμετέχει στην ίδρυση πολλών μεγάλων εταιρειών σε βασικούς παραγωγικούς κλάδους: *Συγκοινωνίες-μεταφορές, χημικές βιομηχανίες, εξόρυξη, κατασκευές-οικοδομές, τσιμέντα, εριουργία, ταπητουργία, εξηλεκτρισμός, επεξεργασία γεωργικών προϊόντων κ.ά.* ,διαμορφώνοντας ένα εξαιρετικά σημαντικό χαρτοφυλάκιο συμμετοχών στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της χώρας. Την τελευταία δεκαετία 1930-39, η Εθνική δωρίζει πάνω 50 εκατομμύρια δρχ. σε *ιδρύματα, συλλόγους και σωματεία*. Η Τράπεζα διαθέτει 98 υποκαταστήματα και απασχολεί 2968 άτομα (Εθνική Τράπεζα, 1982).

Από το Οκτώβριο του 1940 με την κήρυξη Ελληνοϊταλικού μέχρι την απελευθέρωση του 1943 έχουμε τα εξής γεγονότα: Τον Οκτώβριο του 1940 μεγάλο μέρος του προσωπικού στρατεύεται. Η Τράπεζα συμμετέχει στον *Έρανο Κοινωνικής Πρόνοιας*, στην *Φανέλα του Στρατιώτη*, ενισχύει τις οικογένειες των στρατευμένων και δωρίζει πλήρες κινητό χειρουργείο *Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό* και αναρρωτήρια για τους τραυματίες. Στο βομβαρδισμό της Κέρκυρας από την ιταλική αεροπορία στις 25 Δεκεμβρίου πλήττεται με βραδυφλεγή βόμβα τα καταφύγιο του υποκαταστήματος της Εθνικής με αποτέλεσμα να βρουν τον θάνατο 21 άτομα και να τραυματιστούν άλλα 30. Με την Κατοχή της χώρας από τις στρατιωτικές δυνάμεις του Άξονα και μέχρι την Απελευθέρωση δεν δημοσιεύονται οι ισολογισμοί της Τράπεζας και συγκαλούνται οι τακτικές γενικές συνελεύσεις των μετόχων. Η εκλεγμένη Διοίκηση αποφεύγει κάθε συνεργασία με τις αρχές Κατοχής, αντιστέκεται και αρνείται να χρηματοδοτήσει πολεμικές βιομηχανίες και στρατιωτικά έργα του εχθρού. Η Τράπεζα οργανώνει καθ' όλη τη διάρκεια της Κατοχής και της πείνας διανομή βοηθημάτων, τροφίμων και συσσιτίων για τις 4.000 οικογένειες του προσωπικού της. Οι αρχές Κατοχής οδηγούν σε παραίτηση τον Κ. Ζαβιτζιάνο και το νόμιμο εκλεγμένο γονικό συμβούλιο και στη θέση του ορίζουν το Γεώργιο Σπ. Μερκούρη ως διοικητή. Στο τέλος της Κατοχής ορίζουν ως διοικούντα σύμβουλο της Τράπεζας τον Δημήτριο Π. Λυμπέρη για να αντικαταστήσει τον αποθανόντα Γ. Μερκούρη (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2007).

Μερικές από τις τελευταίες κυκλοφορίες τραπεζογραμμάτων της Εθνικής προτού έλθει η παύση του προνομίου δικαιώματος έκδοσης.

Από πάνω προς τα κάτω: 100 δρχ. 1927, 50 δρχ. 1927, 20 δρχ. 1926, 10 δρχ. 1926 και 5 δρχ. 1927.

2.6. Η Ε.Τ.Ε ΤΟΥ '44 ΩΣ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Η απελευθέρωση της Ελλάδος και η ίδρυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το δημοψήφισμα, η επιστροφή του βασιλιά Γεωργίου Β' και η έναρξη του Εμφυλίου πολέμου του 1946. Ο Παύλος ο βασιλιάς των Ελλήνων, δόγμα Τρούμαν για οικονομική βοήθεια στην Ελλάδα και ενσωμάτωση Δωδεκανήσου το 1947. Ο τερματισμός του Εμφυλίου πολέμου και η ίδρυση του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Ν.Α.Τ.Ο και της ΚΟΜΕΚΟΝ. Η συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο της Κορέας το 1950. Το 1951 η Ελλάδα αριθμεί 7.632.801 κατοίκους. Η ένταξη της Ελλάδος στο Ν.Α.Τ.Ο το 1952. Η νομισματική μεταρρύθμιση το 1953, όπου η δραχμή συνδέεται με το δολάριο Η.Π.Α και υποτιμάται κατά 50%, κόβονται τρία μηδενικά από τα τραπεζογραμμάτια. Αρχίζει ο ένοπλος αγώνας της Ε.Ο.Κ.Α το 1955. Η έναρξη των διαπραγματεύσεων για τη σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και η ανεξαρτησία της Κύπρου το 1959. Η επιβολή της δικτατορίας των συνταγματαρχών στην Ελλάδα το 1967. Η Τούρκικη εισβολή στην Κύπρο, η κατάρρευση της δικτατορίας και η αποκατάσταση του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα το 1974. Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος το 1979.

Στις 16 Νοεμβρίου 1944 εγκαθίσταται ως πρώτος, μετά την Απελευθέρωση από την Γερμανική κατοχή, διοικητής ο Κωνσταντίνος Δ. Τριανταφυλλόπουλος¹⁹. Την εγκατάσταση του νέου διοικητή έκανε ο ίδιος πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου για να καταδειχθεί η σημασία που απέδιδε η κυβέρνηση στο ρόλο που κλήθηκε να διαδραματίσει η Εθνική Τράπεζα.

Στις 15 Ιανουαρίου 1945 σε συνεδρίασή Της του Γενικού Συμβουλίου ο διοικητής Κ. Τριανταφυλλόπουλος αναπτύσσει τα μέτρα τα οποία πρέπει να ληφθούν για να συμβάλει η Εθνική στην οικονομική σταθεροποίηση και την ομαλοποίηση των προβλημάτων που δημιούργησε η κατοχική διοίκηση στο προσωπικό. Στην έκτακτη Γ.Σ των μετοχών που έγινε στις 19 Μαρτίου εκλέγεται διοικητής ο Γεώργιος Ι. Πεσμαζόγλου²⁰, ύστερα από πρόταση του πρωθυπουργού Ν. Πλαστήρα, σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος Κ. Τριανταφυλλόπουλου (Εθνική Τράπεζα, 1982).

Στις 10 Ιανουαρίου 1946 με απόφαση του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας τροποποιείται Οργανισμός της Υπηρεσίας και οι κεντρικές υπηρεσίες της χωρίζονται σε: *Διοικητικού, Λογιστικού, Δικαστικού, Εμπορικών Εργασιών, Βιομηχανικών και Ειδικών Χρηματοδοτήσεων, Επί των Κινητών Αξιών Πίστεως, Καταθέσεων και Κινήσεως Κεφαλαίων, Εργασιών Υποκαταστημάτων και Επιθεωρήσεως*. Μετά από 105 χρόνια λειτουργίας η ονομαστική αξία της μετοχής της Εθνικής Τράπεζας αλλάζει από 1.000 σε 800.000 δραχμές, το 1947 η ονομαστική αξία μετοχής γίνεται 3.200.000 δραχμές και το 1948 φτάνει το 4.000.000 δραχμές (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2007).

Στις 8 Μαρτίου του 1951 στην ετήσια τακτική Γ.Σ των μετοχών εκλέγεται διοικητής ο Σταύρος Ι. Κωστόπουλος²¹ και πρόεδρος του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας τον μέχρι τότε διοικητή Γεώργιο Πεσμαζόγλου.

Τον Ιανουάριο του 1953 με νόμο που ψήφισε η κυβέρνηση Αλ. Παπάγου επιβάλλεται η *συγχώνευση της Ε.Τ.Ε με την Τράπεζα Αθηνών*. Το γεγονός αυτό συναντά την αντίδραση της Διοίκησης της Εθνικής, που καταλήγει στην παραίτηση του διοικητή της και του προέδρου του Γενικού Συμβουλίου. Στις 8 Ιανουαρίου διοικητής της ενιαίας της Ε.Τ.Ε και Αθηνών αναλαμβάνει ο Κωνσταντίνος Ι. Ηλιάσκος²², μέχρι τότε

¹⁹ Ο Κωνσταντίνος Δ. Τριανταφυλλόπουλος (Καρπενήσι 1881 – Αθήνα 1966), σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Γκέτινγκεν και το Βερολίνο. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Κοινωνιολογικής Εταιρείας, συνιδρυτής του Λαϊκού Κόμματος των Κοινωνιολόγων και ιδρυτικό μέλος του εκπαιδευτικού ομίλου. Τακτικός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών από 1918 – 1951. Υπουργός Δικαιοσύνης το 1926 και το 1932. Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών το 1933.

²⁰ Ο Γεώργιος Ι. Πεσμαζόγλου (1889 Αλεξάνδρεια, Αίγυπτος – 1984). Ο πατέρας του Ιωάννης είχε ιδρύσει στην Αλεξάνδρεια την «Τράπεζα Πεσμαζόγλου και υιοί». Εγκαταστάθηκε στην Αθήνα το 1893 όταν ο πατέρας του αγόρασε την Τράπεζα Αθηνών. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα και οικονομικά και πολιτικές επιστήμες στο Παρίσι. Εκλέχθηκε επανειλημμένα βουλευτής, έγινε υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Εξωτερικών. Την περίοδο 1957 – 59 υπηρέτησε ως πρέσβης της Ελλάδας στη Λγκυρα.

²¹ Ο Σταύρος Κωστόπουλος γεννήθηκε στην Καλαμάτα (1900 – 1968). Γιος του τραπεζίτη Ιωάννη Κωστόπουλου, σπούδασε νομικά στην Αθήνα και οικονομικά και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Παρισιού. Εκλέχθηκε 11 φορές βουλευτής και χρημάτισε υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Εφοδιασμού, Εμπορικής Ναυτιλίας, Οικονομικών, Εσωτερικών, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Συντονισμού. Παρέμεινε διοικητής στην Εθνική Τράπεζα μέχρι το 1953, όταν παραιτήθηκε γιατί διαφώνησε το θέμα της συγχώνευσης με την Τράπεζα Αθηνών.

²² Ο Κωστής Ι. Ηλιάσκος γεννήθηκε Κωνσταντινούπολη το 1893, ήταν γιος και εγγονός τραπεζιτών. Ο πατέρας του εγκαταστάθηκε στην Αθήνα το 1913 και ανέλαβε την γενική διεύθυνση της Τράπεζας Αθηνών. Σπούδασε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή και στη συνέχεια στη Σχολή Ανωτέρων Εμπορικών Σπουδών στο Παρίσι. Το 1946 μετά το θάνατο του πατέρα του έγινε

διοικητής της Τράπεζας Αθηνών. Μετά την συγχώνευση των δύο τραπεζών έγινε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και έκδοση νέων μετοχών με αντιστοιχία: 10 μετοχές της *E.T.E.A* ανταλλάσσονται με μία της πρώην *E.T.E* ή 12,05 μετοχές της πρώην Τράπεζας Αθηνών. Το συνολικό μετοχικό κεφαλαίο της *E.T.E.A* είναι 223.190.100.000 δραχμές. Στις πόλεις όπου λειτουργούσαν καταστήματα και των δυο τραπεζών, όλα συγχωνεύονται, πλην του λεκανοπέδιου Αττικής όπου διατηρηθήκαν και οι 15 μονάδες της πρώην τράπεζας Αθηνών (Στασινόπουλος, 1966).

Στις 2 Απριλίου 1955 εκλέγεται διοικητής της *E.T.E.A* ο Βασίλειος Ι. Κυριακόπουλος²³ και υποδιοικητής ο Ιωάννης Π. Παρασκευόπουλος.

Στις 30 Απριλίου 1958 με απόφαση της Γ.Σ των μετοχών η Τράπεζα αποκτά πάλι την αρχική της επωνυμία: *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος* και ο Δημήτριος Ε. Χέλμης²⁴ εκλέγεται διοικητής της.

Η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει το 1959 στην ίδρυση του *Οργανισμού Βιομηχανικής Αναπτύξεως*, το 1960 ιδρύει το *Ναυτιλιακό Κατάστημα στον Πειραιά* για την στήριξη της ελληνικής ναυτιλίας καθώς και ενισχύει τον *ελληνικό τουρισμό* και χρηματοδοτεί τα έργα του *Αστέρα της Βουλιαγμένης* στο μικρό Καβούρι (Εθνική Τράπεζα, 2014).

Το 1963 η *E.T.E.*, μαζί με άλλους μεγάλους διεθνής χρηματοδοτικούς οργανισμούς, ιδρύει την *Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως (E.T.E.B.A)* (Στασινόπουλος, 1966).

Στις 25 Μαΐου 1964 ο Γεώργιος Ι. Μαύρος²⁵ εκλέγεται της Εθνικής αφού παραιτήθηκε από βουλευτής και υπουργός. Το 1965 η *E.T.E* εξαγοράζει το σύνολο των μετοχών της *Τράπεζας Επαγγελματικής Πίστωσης*, πρώην *Τράπεζας Καραβασίλη*, που είχε ιδρυθεί το 1924.

Στις 20 Μαρτίου 1966 πραγματοποιείται με μεγάλη επισημότητα ο εορτασμός των 125 χρόνων λειτουργίας της. Το ελληνικό κράτος για να τιμήσει το *πρώτο πιστωτικό ίδρυμα της χώρας*, εκδίδει σειρά γραμματοσήμων και συμμετέχει στην πανηγυρική εκδήλωση και στα εγκαίνια της αναμνηστικής έκθεσης στο *Ζάππειο Μέγαρο*. Η Τράπεζα κυκλοφορεί αναμνηστικό μετάλλιο με την προτομή του ιδρυτή της Γεώργιο Σταύρου και αγαλματίδιο, μπρούτζινο αντίγραφο νέου αθλητή του ύστερου 6^{ου} Π.Χ αιώνα. Τον Ιούλιο ο διοικητής Γεώργιος Μαύρος παραιτείται και τη διοίκηση

πρόεδρος και γενικός διευθυντής της Τράπεζας Αθηνών. Το 1953 με τη συγχώνευση Εθνικής και Αθηνών της *E.T.E.A* μέχρι το 1955. Επίτευγμα ήταν για εκείνη την εποχή η εφαρμογή του νέου συγκεντρωτικού συστήματος σε όλη την Εθνική και άρχισε να λειτουργεί η Μηχανολογιστική Υπηρεσία IBM το 1954.

²³ Ο Βασίλειος Ι. Κυριακόπουλος γεννήθηκε στη Βόνιτσα το 1894. Υπηρέτησε πολλά χρόνια στη *E.T.E* και έφτασε στο βαθμό του διευθυντή. Υπήρξε στέλεχος πολλών επιχειρήσεων, σύμβουλος της «Α.Ε. Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων» μέχρι το 1946 και της «Α.Ε. Καμπάς» έως το 1956. Χρημάτισε πρόεδρος του ΟΔΙΣΥ και αντιπρόεδρος του *Συνδέσμου Ελλήνων Βιομηχάνων (Σ.Ε.Β)*.

²⁴ Ο Δημήτριος Ε. Χέλμης (Άρτα 1894 – Αθήνα 1967), σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και οικονομικές στη Γαλλία και τη Γερμανία. Εξελέγη πέντε φορές βουλευτής από 1933 μέχρι το 1956. Διετέλεσε υπουργός Μεταφορών, Οικονομικών, Εφοδιασμού, Εθνικής Οικονομίας και Συντονισμού.

²⁵ Ο Γεώργιος Ι. Μαύρος (Καστελλόριζο 1909 – Αθήνα 1995), σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και αναγορεύθηκε διδάκτωρ το 1936. Συνέχισε τις σπουδές του στο Βερολίνο και το 1938 εξελέγη υφηγητής του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου δίδαξε μέχρι το 1942. Από το 1945 εκλεγόταν βουλευτής συνεχώς μέχρι το θάνατο του. Χρημάτισε υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Εθνικής Άμυνας, Συντονισμού και Εξωτερικών.

αναλαμβάνει ο μέχρι τότε υποδιοικητής Ιωάννης Π. Παρασκευόπουλος²⁶ (Στασινόπουλος, 1966).

Το δικτατορικό καθεστώς της 21^{ης} Απριλίου 1967 απομακρύνει τον διοικητή Παρασκευόπουλο και στην θέση του ορίζει τον Αχιλλέα Ζ. Κομινό. Το 1971 τον αντικαθιστά με το Χρίστο Γ. Αχή. Το ίδιο έτος εφαρμόζεται, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ο θεσμός της καταναλωτικής πίστης και τίθεται σε κυκλοφορία η πρώτη ελληνική τραπεζική πιστωτική κάρτα, η Εθνοκάρτα. Το 1973 αρχίζει η εφαρμογή της άμεσης σύνδεσης των υποκαταστημάτων με τον κεντρικά ηλεκτρονικό υπολογιστή (*on line-real time processing*), που τα επόμενα χρόνια θα επεκταθεί με ταχύ ρυθμό σε πολλές μονάδες της Τράπεζας (Εθνική Τράπεζα, 1964).

Το κεντρικό κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας το 1902 σε γραμματόσημο για την επέτειο των 125 χρόνων. Το 1966 σχεδιάστηκε από τον Α. Τάσσο και τυπώθηκε από το τυπογραφείο «Ασιώτη ΕΛΚΑ».

Τον Ιούλιο 1974 με την πτώση της δικτατορίας και την ανάληψη της διακυβέρνησης από την κυβέρνηση της Εθνικής Ενότητας, τη διοίκηση της αναλαμβάνουν ο Άγγελος Θ. Αγγελόπουλος²⁷ διοικητής και Παναγιώτης Π. Τζαννετάκης και Κυριάκος Σ. Πουλάκος, υποδιοικητές.

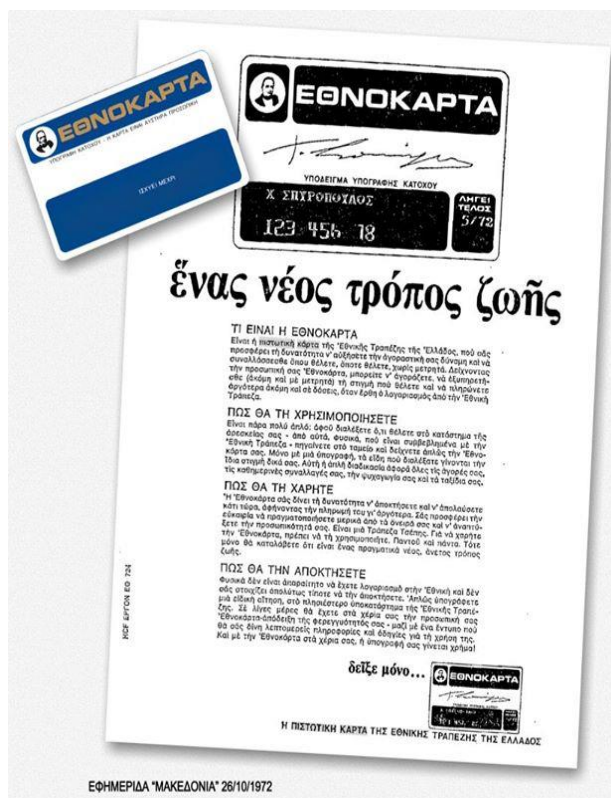
Από το 1975 μέχρι και τον Ιούνιο του 1977 το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Ε.Τ.Ε από 1.689.940.200 δραχμές με 2.330.952 μετοχές εκτοξεύεται σε 4.475.427.200 δραχμές, με 2.797.142 μετοχές αντίστοιχα (Νοταράς, Παντελάκης και Συνοδινός, 2007).

Στις 25 Μαΐου 1979 με απόφαση Γ.Σ μετοχών πραγματοποιείται αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας με κεφαλαιοποίηση της υπεραξίας των αποθεματικών και έκδοση νέων υπερτιμημένων μετοχών σύμφωνα με τον νόμο 542/1977. Σύνολο μετοχικό κεφάλαιο Ε.Τ.Ε 5.370.513.600 δραχμές, διαιρεμένο σε 3.356.571 μετοχές ονομαστικής 1.600 δραχμών. Το Δεκέμβριο αναλαμβάνει τη

²⁶ Ο Ιωάννης Π. Παρασκευόπουλος (Λάβδα [σήμερα Θεισόα] Ολυμπίας 1900 – 1984), σπούδασε νομικά και οικονομικά στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Μονάχου, Ιένας, Φρανκφούρτης και Λονδίνου. Εργάστηκε ως υπάλληλος από το 1925 έως το 1929 στην Deutsche Bank και στην Midland Bank. Από το 1929 προσλαμβάνεται στην Εθνική και ανέρχεται όλες τις βαθμίδες της ιεραρχίας. Το 1938 ξεκινά παράλληλα ακαδημαϊκή σταδιοδρομία και το 1943 θα γίνει τακτικός καθηγητής και πρόεδρος το 1961. Χρημάτισε υπουργός υπηρεσιακών κυβερνήσεων, αντιπρόεδρος της κυβέρνησης το 1958 και πρωθυπουργός το 1963.

²⁷ Ο Άγγελος Θ. Αγγελόπουλος (Βλαχόραπτη Αρκαδίας 1904 – Αθήνα 1995), σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Οικονομικών Επιστημών στην Αθήνα και συνέχισε τις σπουδές του στην Λειψία, όπου ανακηρύχθηκε διδάκτωρ το 1929, στο Παρίσι και το Πουατιέ. Στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής έγινε γραμματέας οικονομικών της Π.Ε.Ε.Α (κυβέρνηση της ελεύθερης Ελλάδας). Χρημάτισε υφυπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας κατά την απελευθέρωση. Απολύθηκε το 1947 από το Πανεπιστήμιο για τα πολιτικά του φρονήματα, επανεκλέχθηκε το 1961 τακτικός καθηγητής της Εφαρμοσμένης Οικονομικής στην Πάντειο, απ' όπου απολύθηκε μετά το πραξικόπημα του 1967. Το 1975 η Ακαδημία Αθηνών τον εξέλεξε ακαδημαϊκό.

Διοίκηση της Εθνικής ο Ευθύμιος Ν. Χριστοδούλου²⁸. Το ίδιο έτος η Ε.Τ.Ε ιδρύει στο Παρίσι τη θυγατρική της τράπεζα *Banque Nationale de Grèce (France)* και το δίκτυο εξωτερικού της Τράπεζας αποτελείται από 41 μονάδες (19 υποκαταστήματα Ε.Τ.Ε, 15 υποκαταστήματα συγγενών οργανισμών, 7 γραφεία αντιπροσωπείας), με προσωπικό 876 άτομα. Μέσα στη δεκαετία 1971-80 λειτούργησαν άλλες 99 νέες μονάδες σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και επαρχία (Νοταράς, Παντελάκης και Συνοδινός, 2007).

Η πρώτη ελληνική πιστωτική κάρτα από την Εθνική Τράπεζα , η Εθνοκάρτα. Κυκλοφορεί το 1973.

2.7. Η Ε.Τ.Ε ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η ένταξη της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες το 1981. Η δημιουργία του Εθνικού Διατραπεζικού Συστήματος Πληρωμών «ΔΙΑ.Σ», η πτώση του τείχους του Βερολίνου και η έκθεση Ντελόρ για την ΟΝΕ το 1989. Η ενοποίηση των δυο Γερμανιών, η αρχή της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης το 1990. Η ίδρυση του συστήματος πληροφοριών «Τειρεσία», η υπογραφή της Συνθήκης Μάαστριχτ για τη δημιουργία της ΟΝΕ το 1992. Η ένταξη της δραχμής στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η ίδρυση

²⁸ Ο Ευθύμιος Ν. Χριστοδούλου γεννήθηκε στη Λάρισα το 1932. Ολοκλήρωσε τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση του στο Κολέγιο Αθηνών και φοίτησε στο Hamilton College και το Columbia University. Το 1959 προσελήφθη στην Εθνική Τράπεζα ως οικονομικός εμπειρογνώμων. Το 1965 ανέλαβε διευθυντής της Ε.Τ.Ε.Β.Α. Από το 1977 έως το 1979 χρημάτισε πρόεδρος του Δ.Σ της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Από το 1984 έως το 1990 καθώς και από το 1994 έως το 1999 υπήρξε μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Χρημάτισε υπουργός Εθνικής Οικονομίας, διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, διοικητής για την Ελλάδα στη Διεθνή Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας το 1998. Η δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος (ευρώ) το 1999. Η απελευθέρωση και διεθνοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος το 2000. Η Ελλάδα 12^ο μέλος της Ευρωζώνης, Παγκόσμια ύφεση, αεροπορική επίθεση στους «Δίδυμους Πύργους» της Ν. Υόρκης το 2001. Το 2002 τα νομίσματα και χαρτονομίσματα του ευρώ αντικαθιστούν τα εθνικά νομίσματα στις χώρες της Ευρωζώνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα η περίοδος της παράλληλης κυκλοφορίας δραχμών και ευρώ ολοκληρώνεται στις 28/2/2002. Από 1^η Μαρτίου οι συναλλαγές γίνονται μόνο σε ευρώ. Η στρατιωτική επέμβαση το 2003 των Η.Π.Α και των δυνάμεων της «Συμμαχίας» στο Ιράκ, κατάληψη της χώρας και πτώση του Σαντάμ Χουσεΐν. Η βουλευτικές εκλογές στην Ελλάδα το 2004, κυβέρνηση Κώστα Καραμανλή και η επιτυχής των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα. Η πιο μεγάλη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την είσοδο 10 κρατών (Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Τσεχία).

Στις 28 Νοεμβρίου 1981 ο Γεώργιος - Αλέξανδρος Μαγκάκης²⁹ αναλαμβάνει διοικητής της Εθνικής. Η Ε.Τ.Ε ιδρύει την θυγατρική *Ethodata A.E*, με σκοπό την παροχή υπηρεσιών συμβούλου πληροφορικής, την ανάπτυξη λογισμικού και την εκπαίδευση πληροφορικής και πολυμέσων. Το ίδιο έτος αποκτά τις μετοχές και την άδεια επαναλειτουργίας της Τράπεζας Χίου (1919-1968) (Εθνική Τράπεζα, 2014).

Στις 30 Ιουλίου 1982 αναλαμβάνει διοικητής ο Στυλιανός Περ. Παναγόπουλος³⁰. Η θυγατρική της Ε.Τ.Ε *Τράπεζα Υποθηκών* μετονομάζεται σε *Εθνική Στεγαστική Τράπεζα*. Η Εθνική διαθέτει το 1987 στην Ελλάδα 478 υποκαταστήματα με προσωπικό 16.000 ατόμων, ενώ στο εξωτερικό διατηρεί 54 μονάδες σε τέσσερις ηπείρους (29 υποκαταστήματα, 3 γραφεία αντιπροσωπείας και 22 υποκαταστήματα θυγατρικών οργανισμών).

Στις 28 Ιουλίου 1989 αναλαμβάνει διοικητής ο Δημήτριος Α. Γερμίδης³¹. Για τη διενέργεια όλου του φάσματος των χρηματιστηριακών εργασιών, η Ε.Τ.Ε ιδρύει τη θυγατρική *Εθνική Χρηματιστηριακή Α.Ε* με κεφάλαια 1.000.000.000 δραχμές και συμμετέχει στην ίδρυση του *Εθνικού Διατραπεζικού Συστήματος «ΔΙΑ.Σ»* με κεφάλαια 270.900.000 δραχμές. Τον επόμενο χρόνο η Ε.Τ.Ε εισάγει στις δραστηριότητες της χρησιμοδοτικές μισθώσεις *Leasing*, ιδρύοντας μαζί με άλλες ελληνικές και ξένες τράπεζες, την θυγατρική εταιρεία *Εθνική Λίζινγκ Α.Ε* (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2007).

Στις 11 Μαρτίου 1991 αναλαμβάνει διοικητής ο Μιχάλης Δ. Βρανόπουλος³² και στο τέλος του έτους συστήνονται τέσσερις νέες περιφερειακές διοίκησης: Α', Β', Γ' και ΣΤ'. Οι Περιφερειακές Διοικήσεις Βορείου Ελλάδας και Πελοποννήσου μετονομάζονται σε Περιφερειακή Διεύθυνση Δ' και Ε' αντίστοιχα.

Στις 12 Οκτωβρίου 1992 συστήνεται η *Διεύθυνση Χρηματοδοτήσεως Μεγάλων Επιχειρήσεων* και παράλληλα πωλεί μέσω του Χρηματιστηρίου τη θυγατρική της Τράπεζα Αθηνών (πρώην Τράπεζα Επαγγελματικής Πίστωσης).

²⁹ Ο Γεώργιος - Αλέξανδρος Μαγκάκης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1922. Σπούδασε νομικά στην Ελλάδα και στην Γερμανία. Αναγορεύτηκε καθηγητής του ποινικού δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, απολύθηκε το 1968 από το δικτατορικό καθεστώς και φυλακίστηκε για την αντιδικτατορική του δράση. Ως αυτοεξόριστος δίδαξε στο Πανεπιστήμιο του Φράμπουργκ και της Χαϊδελβέργης. Από το 1974 εξελέγη τρεις φορές βουλευτής και χρημάτισε υπουργός Δημοσίων Έργων και Δικαιοσύνης.

³⁰ Ο Στυλιανός Περ. Παναγόπουλος γεννήθηκε το 1939 στον Πειραιά. Σπούδασε οικονομικές επιστήμες στο London School of Economics από το 1964 έως το 1978 εργάστηκε στη Citibank και τη Chase Manhattan Bank. Το 1981 έγινε γενικός γραμματέας του Ε.Ο.Τ. Από το 1994 έως το 1999 ήταν ευρωβουλευτής.

³¹ Ο Δημήτριος Α. Γερμίδης (Αλεξανδρούπολη 1936 – 2006), σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια στη Γαλλία. Εργάστηκε στον Ο.Ο.Σ.Α και παράλληλα δίδαξε στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού. Από το 1991 έως διετέλεσε πρόεδρος της Ελλάδος στον Ο.Ο.Σ.Α.

³² Ο Μιχάλης Δ. Βρανόπουλος γεννήθηκε το 1946 στην Αθήνα. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα και έκανε μεταπτυχιακή ειδίκευση σε αγορές χρήματος και τραπεζική πρακτική στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανία. Υπήρξε νομικός σύμβουλος σε ιδιωτικές τράπεζες, σύμβουλος στη Διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος, γενικός διευθυντής της Ιονικής Τράπεζας και πρόεδρος της Εμπορικής Τράπεζας. Δολοφονήθηκε στις 24 Ιανουαρίου το 1994 από τη 17Ν.

Στις 8 Νοέμβριου 1993 αναλαμβάνει διοικητής ο Γεώργιος Τρ. Μίρκος³³ και ιδρύεται στην Κύπρο η θυγατρική *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου) ΑΤΑ*. Τον Ιούλιο 1995 ιδρύεται η θυγατρική *Ethnofact A.E* που παρέχει υπηρεσίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (Factoring) (Εθνική Τράπεζα, 2014).

Στις 22 Φεβρουαρίου 1996 αναλαμβάνει διοικητής ο Θεόδωρος Β. Καρατζάς³⁴. Σε αντικατάσταση ομολογίων του ομολογιακού του 1991 που κατείχε το ελληνικό δημόσιο, η Τράπεζα εκδίδει νέο πενταετές ομολογιακό δάνειο 102.174.169.521 δραχμών, υποχρεωτικά μετατρέψιμο σε κοινές ονομαστικές μετοχές της, που διατίθενται στο δημόσιο. Το ίδιο έτος η Ε.Τ.Ε ιδρύει με έδρα το Λονδίνο την θυγατρική επενδυτική εταιρεία *N.B.G International Ltd* (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2007).

Το 1997 συγχωνεύονται οι τέσσερις ασφαλιστικές εταιρείες του Ομίλου (Εθνική Ασφαλιστική, Ε.Τ.Ε.Β.Α Ασφαλιστική, Πανελλήνιος και Αστήρ). Η νέα εταιρεία που προκύπτει, και φέρει το όνομα *Εθνική Ανώνυμος Ελληνική Εταιρία Γενικών Ασφαλειών*, είναι η μεγαλύτερη του κλάδου με μερίδιο 22% της αγοράς. Η Ε.Τ.Ε στο τέλος του 20^{ου} αιώνα διαθέτει στην Ελλάδα 610 μονάδες με 15.984 απασχολούμενα άτομα, ενώ στο εξωτερικό διατηρεί 96 συνολικά μονάδες σε Ευρώπη, Αμερική, Αφρική και Αυστραλία. Η μετοχή της Εθνικής Τράπεζας εισάγεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Ο διοικητής Θεόδωρος Καρατζάς βάζει τον θεμέλιο λίθο του Νέου Κτηρίου διοικήσεως στην συμβολή των οδών Αίολου και Σοφοκλέους (Εθνική Τράπεζα, 2014).

Το 2001 η Ε.Τ.Ε ελέγχει περίπου το 1/3 της ελληνικής τραπεζικής αγοράς: 30,4% του ενεργητικού, 35,4% και 25,6% των χορηγήσεων. Το δίκτυο της στην Ελλάδα αποτελείται από 606 καταστήματα και 840 ΑΤΜ με προσωπικό 15.432 άτομα, ενώ στο εξωτερικό διαθέτει 328 μονάδες, εγκατεστημένες σε 18 χώρες, σε τέσσερις ηπείρους, όπου απασχολούνται 5.415 άτομα (Εθνική Τράπεζα, 2014).

Στις 4 Οκτωβρίου του 2001 καθιερώνεται στην Ε.Τ.Ε το νέο *μηχανογραφικό σύστημα «IRIS»* για τη διαχείριση των χορηγήσεων και καταθέσεων και για την εξυπηρέτηση προϊόντων λιανικής τραπεζικής. Τον Νοέμβριο γίνεται ο εορτασμός των 160 χρόνων της Ε.Τ.Ε στο κατάστημα Ιωαννίνων, γενέτειρας του ιδρυτή και πρώτου διοικητή της Τράπεζας Γ. Σταύρου. Καθ' όλο το έτος η διοίκηση της Ε.Τ.Ε και ο Όμιλός της δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στον πελατοκεντρικό προσανατολισμό και στα εναλλακτικά δίκτυα διανομής των προϊόντων. Την ίδια περίοδο η Τράπεζα υποστηρίζει γενναία τις τέχνες, την έρευνα, τις επιστήμες, τον αθλητισμό και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Ενισχύονται έργα συντήρησης μνημείων όπως στο Ακρωτήρι της Θήρας. Είναι επίσης ο μεγάλος χορηγός των εθνικών ομάδων Άρσης

³³ Ο Γεώργιος Τρ. Μίρκος γεννήθηκε το 1925 στην Πελασγία Λαμίας. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και οικονομικά στην Α.Σ.Ο.Ε.Ε. Σταδιοδρόμησε ως υπάλληλος της Εθνικής Τράπεζας, στην προσελήφθη το 1946 και ανήλθε όλες τις βαθμίδες της ιεραρχίας. Απολύθηκε από το δικτατορικό καθεστώς και επανήλθε με την αντιπολίτευση το 1974.

³⁴ Ο Θεόδωρος Β. Καρατζάς (Αθήνα 1930 – 2004) . Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και συνέχισε τις σπουδές του στο Κέντρο Ανωτέρων Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου. Ξεκίνησε ως δικηγόρος το 1955 και από το 1982 έως 1985 χρημάτισε διεθνών σύμβουλος της Ε.Τ.Ε.Β.Α . Υπηρέτησε ως γενικός γραμματέας και υπουργός Εθνικής Οικονομίας.

βαρών και Ανσάμπλ για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας του 2004 (Καραβίας, Μονοκρούσος, Μαλλιαρόπουλος και Αναστασάτος, 2012).

Στις 21 Ιανουαρίου του 2002 εγκαινιάζεται από τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη το Νέο Κτίριο Διοικήσεως της Ε.Τ.Ε στην Αθήνα, στην οδό Αιόλου, το οποίο μετά τον θάνατο του διοικητή Θ. Καρατζά, στις 3 Μαρτίου το 2004, θα ονομαστεί *Μέγαρο Θεοδώρου Β. Καρατζά*. Στις 9 Μαΐου με βάση το ν.2842/2000, η Γ.Σ των μετόχων αποφασίζει η ονομαστική αξία της μετοχής της Τράπεζας να εκφράζεται μόνο σε ευρώ. Σύμφωνα με την απόφαση, το μετοχικό κεφάλαιο της Ε.Τ.Ε ανέρχεται σε 1.026.362.034 ευρώ και διαιρείται σε 228.080.452 κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας 4,5 ευρώ η καθεμία. Στις 24 Δεκεμβρίου η διοίκηση Εθνικής Τράπεζας αποφασίζει να μεταστεγάσει το *Μηχανογραφικό Κέντρο* της στο πρώην εργοστάσιο Επιλλοποιίας Κουντούρη στο Γέρακα Αττικής (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2007).

Στις 9 Ιουνίου του 2003 η Τράπεζα πρωτοπορεί καθιερώνοντας ένα σύγχρονο σύστημα για την ηλεκτρονική διακίνηση των εγκυκλίων εγχειριδίων και λοιπών εγγράφων, καταργώντας παράλληλα τη διακίνηση τους σε χαρτί. Στο τέλος του έτους ολοκληρώνεται η λειτουργική αναβάθμιση του δικτύου καταστημάτων της Τράπεζας. Το δίκτυο εσωτερικού αποτελείται από 588 μονάδες που είναι το μεγαλύτερο στην Ελλάδα ενώ το προσωπικό ανέρχεται σε 14.161 εργαζόμενους στην Ελλάδα και 470 στις μονάδες εξωτερικού (Εθνική Τράπεζα, 2003).

Στις 19 Μαρτίου του 2004 μετά τον αιφνίδιο θάνατο του διοικητή της Ε.Τ.Ε Θεοδώρου Β. Καρατζά το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας εκλέγει ομόφωνα ως πρόεδρο του και διοικητή της Ε.Τ.Ε τον Τάκη Αράπογλου³⁵. Στις 24 Ιουνίου του 2004 με την έναρξη πλήρους λειτουργίας της Αττικής Οδού, για την κατασκευή της οποίας η Διεύθυνση Μεγάλων Έργων της Τράπεζας ενήργησε ως οικονομικός σύμβουλος του ελληνικού δημοσίου. Κατά το αμερικανικό περιοδικό *Business Week* τον Ιούλιο, η Ε.Τ.Ε συγκαταλέγεται στις 1000 μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κόσμου, κατέχοντας 715^η θέση, πρώτη μεταξύ των 8 ελληνικών επιχειρήσεων που συμπεριλαμβάνονται στο σχετικό πίνακα. Τον Αύγουστο κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, η Ε.Τ.Ε διευκολύνει το επισκέπτες με την καθιέρωση διευρυμένου ωραρίου στις «ολυμπιακές πόλεις». Στις 12 Αυγούστου γίνεται η έναρξη λειτουργίας της Γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου στη χρηματοδότηση κατασκευής, της οποίας συμμετείχε η Διεύθυνση Διεθνών και Ειδικών Πιστοδοτήσεων, ενώ η Διεύθυνση Μεγάλων Έργων της Ε.Τ.Ε ήταν οικονομικός σύμβουλος του ελληνικού δημοσίου (Εθνική Τράπεζα, 2008).

Το έτος 2005 παραμένουν σταθερή οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και για τρίτη συνεχή χρονιά έχουμε σημαντική άνοδο της οργανικής κερδοφορίας των ελληνικών τραπεζών, τόσο σε επίπεδο τράπεζας όσο και σε επίπεδο

³⁵ Ο Τάκης (Ευστράτιος-Γεώργιος) Αράπογλου γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου το 1951. Σπούδασε μαθηματικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ναυπηγική στο Πανεπιστήμιο της Γλασκώβης και έκανε μεταπτυχιακά στη διοίκηση επιχειρήσεων - management στο Πανεπιστήμιο Brunel στην Αγγλία. Εργάστηκε ως στέλεχος μεγάλων επενδυτικών τραπεζών, στρατηγικός σύμβουλος σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, πολυεθνικές εταιρείες και κυβερνήσεις της Β. Αμερικής, Σκανδιναβίας και Δυτικής Ευρώπης.

τραπεζικών ομίλων. Το Φεβρουάριο σε συνέδριο στην Αθήνα του περιοδικού *Economist*, η Ε.Τ.Ε κατατάσσεται στις «χρυσές εταιρείες» (αποτέλεσμα έρευνας σχετικά με την «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη») που οι Έλληνες έχουν ξεχωρίσει για τη δράση τους στον τομέα της κοινωνικής υπευθυνότητας. Στο τέλος του έτους αναβαθμίζεται η υποδομή και η ασφάλεια των κεντρικών ηλεκτρονικών συστημάτων, αναπτύσσονται νέες εφαρμογές και βελτιώνεται η τηλεπικοινωνιακή υποδομή της Τράπεζας και του Ομίλου. Επίσης, για τη γενικότερη προστασία του περιβάλλοντος, την εξοικονόμηση και το περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, εφαρμόζει *Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης* κατά το διεθνές *ISO 14001/1996* (Χαρδούβελης, 2017)

Το 2006 στο τραπεζικό χώρο και στα πλαίσια του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων διατίθεται σε ιδιώτες μερίδιο των μετοχών του ελληνικού δημοσίου από την Αγροτική Τράπεζα και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο καθώς το σύνολο της συμμετοχής του δημοσίου από την Εμπορική Τράπεζα. Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο μετατρέπεται σε Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία. Η *Crédit Agricole* εξαγοράζει την Εμπορική Τράπεζα. Η *Proton* Επενδυτική Τράπεζα απορρόφα την *Ωμέγα Τράπεζα*. Η *Novabank* μετονομάζεται *Millenium Bank* (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Στις 3 Απριλίου 2006 υπογράφεται η σύμβαση εξαγοράς από την Ε.Τ.Ε του 46% των ονομαστικών μετοχών και του 100% των ιδρυτικών μετοχών της τουρκικής *Finansbank* (ίδρ. 1987), πέμπτης μεγαλύτερης ιδιωτικής τράπεζας στην Τουρκία. Η όλη διαδικασία της εξαγοράς της *Finansbank* θα ολοκληρωθεί στις 18 Αυγούστου 2006. Στο τέλος του έτους το δίκτυο της *Finansbank* θα αριθμεί 309 καταστήματα με προσωπικό 8.000 υπαλλήλους. Στις 12 Δεκεμβρίου ολοκληρώνεται η εξαγορά από την Ε.Τ.Ε το 99,4% το μετοχικού κεφαλαίου της *Vojvodjanska Banka A.D. Novi Sad* (ίδρ. 1962) στη δημοκρατία της Σερβίας, έκτη σε μέγεθος σερβικής τράπεζας, που διαθέτει το δεύτερο μεγαλύτερο δίκτυο καταστημάτων στη χώρα. Με βάση την συνολική της δραστηριότητα το 2006, η Ε.Τ.Ε απέσπασε μια σειρά διεθνών τιμητικών διακρίσεων που επιβεβαιώνουν την κατάταξή της μεταξύ των κορυφαίων ευρωπαϊκών τραπεζών και των ηγετικό της ρόλο στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Ακόμη, το 2006 κατέλαβε την πρώτη θέση και τιμήθηκε με την διάκριση «Commended» για τις υπηρεσίες θεματοφυλακής προς ξένους και Έλληνες θεσμικούς επενδυτές από το περιοδικό *Global Custodian Magazine*. Τέλος, κατατάχθηκε δεύτερη στο private banking στη σχετική έρευνα που διοργανώνει το περιοδικό *Euromoney*. Όσον αφορά την «Εταιρική Κοινωνική Δράση» της το τρέχον έτος, το συνολικό ύψος των χορηγιών και των δωρεών σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, τέχνες, θέατρα, συντήρηση μνημείων κλπ ανήλθε στο εντυπωσιακό ποσό των 9 εκατ. ευρώ περίπου (Τράπεζα της Ελλάδος, 2010).

Περί τα τέλη του Ιουλίου του 2013 και συγκεκριμένα στις 26 του μήνα αυτού, ανακοινώνεται από την Τράπεζα της Ελλάδος η απορρόφηση της *Probank* από την ΕΤΕ. Η ΕΤΕ αντλεί το υγιές κομμάτι της *Probank* δηλαδή ακολουθεί τον δρόμο της εξυγίανσης. Η εταιρεία ιδρύθηκε το 2001 με αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση Αμοιβαίων Κεφαλαίων και το μετοχικό της κεφάλαιο ανέρχεται σε €1.184.000

διαμερισμένο σε 37.000 μετοχές. Το ίδιο έτος η Ε.Τ.Ε ανακοινώνει την εξαγορά της EFG Eurobank Ergasias αλλά η απόφαση αυτή απορρίπτεται από την τρόικα, με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιηθεί (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2013).

*Το logo της τούρκικης θυγατρικής Finansbank.
Probank.*

Το logo της απορροφηθείσας

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Α. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΙΣΧΥΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκρότηση του σύγχρονου τραπεζικού συστήματος της χώρας μας είναι γνωστό ότι έγινε τις δύο πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Την περίοδο αυτή οι ελληνικές τράπεζες αυξάνονται, το δίκτυο των μονάδων τους πυκνώνει, ενώ οι πιο σημαντικές μετασχηματίζονται σε μεγάλες οικονομικούς μηχανισμούς. Οι εργασίες τους επεκτείνονται στο εξωτερικό, συνάπτουν συμμαχίες με ευρωπαϊκά κεφάλαια και συνδέονται με τα ξένα χρηματιστήρια. Η υποχώρηση του αγροτικού τομέα στο σύνολο της οικονομίας, η επέκταση της βιομηχανίας, ο πολλαπλασιασμός των εμπορικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων μέσα στις πόλεις, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα αυξάνουν τις ευκαιρίες για εξέλιξη των τραπεζών.

Παράλληλα η διάδοση της μισθωτής εργασίας, η ανάπτυξη της ναυτιλίας και ο πολλαπλασιασμός των μεταναστευτικών εμβασμάτων στα τέλη του 19^{ου} αιώνα αρχές 20^{ου}, συντελούν στην εμφάνιση νέων αστικών μικροεισοδηματίων-αποταμιευτών.

Οι νομισματικές αναταράξεις σε όλες τις μεσογειακές χώρες που προκλήθηκαν αυτή την εποχή λόγω των οικονομικών και δημογραφικών αλλαγών, η διεϊσδυση αλλοδαπών κεφαλαίων στην ανατολική Μεσόγειο-Βαλκάνια, όξυναν τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών (Εθνική Τράπεζα, 2014).

3.2. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΟΥ

Αυτήν την περίοδο μία προσωπικότητα που έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο και συνδέθηκε με το εθνικό, ανανεωτικό και μεταρρυθμιστικό έργο της πρώτης κυβέρνησης του Ελευθέριου Βενιζέλου ήταν ο Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης. Υπήρξε ο υιός του εθνικού μας ποιητή Αριστοτέλη Βαλαωρίτη και το όνομα του συνδέθηκε με το απόγειο της ακμής του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος της χώρας.

Οι Βαλαωρίτες ήταν μια επιφανής οικογένεια γαιοκτημόνων της Λευκάδας, με μεγάλη κοινωνική και οικονομική επιφάνεια. Κάποιοι από αυτούς ασχολήθηκαν με τα αγροτικά δάνεια και τις πιστωτικές εργασίες στο νησί τους, ενώ άλλη αναμείχτηκαν στην πολιτική. Ο Ιωάννης Βαλαωρίτης για διάφορους οικογενειακούς ρόλους, δεν ακολούθησε την πολιτική αλλά την επιχειρηματική καριέρα.

Από το 1882 έως το 1886 ασχολήθηκε με τη δικηγορία και είχε μια λαμπρή καριέρα στην Εταιρεία των Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων μέχρι το 1890 που θα προσληφθεί από τον διοικητή Μάρκο Ρενιέρη στην Εθνική Τράπεζα ως διευθυντής του γραφείου Διοικήσεως. Εδώ φαίνεται να πραγματοποιείται η επιδίωξη, να εμπλακούν οι Βαλαωρίτες στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες της χώρας. Αυτό αποδεικνύεται με το υστερόγραφο μιας επιστολής του πατέρα Αριστοτέλη προς τον υιό Ιωάννη, με

ημερομηνία 15 Φεβρουαρίου του 1873, αποδεικνύονται οι προθέσεις της οικογένειας για ανάμειξη στον επίσημο πιστωτικό τομέα (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2000).

Γράφει λοιπόν ο πατέρας του κατά λέξη: *«Προσπάθησε να μάθης από τον Συγγρόν, με εύμορφον τρόπον, αν σκοπεύη η Τράπεζά του να συστήση υποκατάστημα εις Λευκάδα διότι εν τοιαύτη περιπτώσει πρέπει να ενεργήσωμεν όπως δοθή εις ημάς η διεύθυνσίς του. Αν δεν το συστήση η Πιστωτική Τράπεζα, θα το συστήση η Εθνική και τότε πάλιν θα εργασθώμεν όπως ημείς το λάβωμεν εις χείρας»*.³⁶

Τα προσόντα του Βαλαωρίτη θα τον κάνουν να εξελιχθεί ταχύτατα στην τραπεζική ιεραρχία. Με την πρόσληψη του στην Εθνική Τράπεζα, θα θέσει υψηλούς προσωπικούς στόχους. Ήταν ικανός, γλωσσομαθής, εργασιομανής, αλλά και κοινωνικός με αποτέλεσμα η εξέλιξη του στην τραπεζική ιεραρχία να είναι ταχύτατη. Μετά την παραίτηση του υποδιοικητή Θ. Παπαδάκη και την πρόταση του διοικητή Π. Καλλιγά στη Γενική Συνέλευση των μετόχων (15.2.1895) εκλέχθηκε παμψεί ο Βαλαωρίτης (Εθνική Τράπεζα, 2014).

Την εποχή που στην Εθνική Τράπεζα ήταν διοικητής ο Στ. Στρέιτ και υποδιοικητής ο Βαλαωρίτης υπήρξε στενή συνεργασία ώστε αρκετοί μελετητές να μιλούν για άσκηση *«δίδυμης διοίκησης»*. Την περίοδο 1897-8, όταν ο Στρέιτ αναλαμβάνει υπουργούς των Εξωτερικών για να επιμεληθεί τον διακανονισμό του χρέους του ελληνικού κράτους με τους ξένους πιστωτές το βάρος της διοίκησης της Ε.Τ.Ε πέφτει στον Ιωάννη Βαλαωρίτη (Συνοδινός, 2000).

3.3. ΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ Ε.Τ.Ε

Από τις καθαρά προσωπικές του παρεμβάσεις στη διαμόρφωση πολιτικής της Ε.Τ.Ε ξεχωρίζουν:

- α) Η ενασχόληση του με την εσωτερική οργάνωση και λειτουργία της Τράπεζας Κρήτης στην αυτόνομη τότε Κρητική Πολιτεία.
- β) Η ίδρυση το 1900 υποκαταστήματος στη γενέτειρα του Λευκάδα, πριν από τον γενικότερο σχεδιασμό για τη σύσταση μονάδων της Τράπεζας στα Επτάνησα.
- γ) Οι προσπάθειες (1902-1903) για απορρόφηση των υποκαταστημάτων της Ιονικής Τράπεζας στα Επτάνησα από την Εθνική και επέκταση του προνομίου της Ε.Τ.Ε στον ιόνιο χώρο.
- δ) Η συμμετοχή του στη Διοίκηση της Τράπεζας της Ανατολής και η συμβολή του στην ανάπτυξή της, στο πλαίσιο μιας πολιτικής ενίσχυσης της παρουσίας της Ε.Τ.Ε στις πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της Αιγύπτου, όπου ανθούσε το ελληνικό στοιχείο. Από το 1905-6, ο Βαλαωρίτης εργάστηκε με ζήλο για τη συγχώνευση (αν και δεν πραγματοποιήθηκε) των τραπεζών Ανατολής και Αθηνών ώστε *«να καταρτισθή ισχυρότατον Ίδρυμα παραπλεύρως της Εθνικής και υπό τας εμπνεύσεις της επ'αγαθώ και*

³⁶ Από το αρχείο οικογένειας Βαλαωρίτη.

του τόπου και των τραπεζών και της εν τη Ανατολή δράσεως...»³⁷. Πίστευε ότι η συγκεντροποίηση του ελληνικού συστήματος στο εξωτερικό ήταν ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπιστεί η διείδυση του δυτικοευρωπαϊκού χρηματιστικού κεφαλαίου στην ανατολική Μεσόγειο.

ε) Η συστηματοποίηση της ενυπόθηκης πίστης και των υπηρεσιών του συναλλάγματος.

στ) Η επιτυχής οργάνωση των υποκαταστημάτων της Ε.Τ.Ε και η μέριμνά του για την ορθή τήρηση των αρχείων τους

ζ) Οι κωδικοποιήσεις των εν ισχύι νόμων, διαταγμάτων, κανονισμών, υπηρεσιακών εγκυκλίων, διαταγών, κλπ. της Εθνικής Τράπεζας, τις οποίες δημοσίευσε την εποχή που ήταν υποδιοικητής με σκοπό να αποτελέσει, κατά τα γραφόμενά του, « πλήρες μνημείον της δράσεως και του εν γένει οικονομικού της Εθνικής Τραπεζής βίου, χρήσιμον εν παντί ζητήματι τη τε Διοικήσει και υπηρεσία αυτής, ως και παντί προσώπω προς πληροφορίαν και μελέτην» (Συνοδινός, 2000).

Τον Ιανουάριο του 1911 ο Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης γίνεται διοικητής της Εθνικής Τράπεζας, με το τραπεζικό τοπίο της χώρας να είναι τελείως διαφορετικό από το πρώτο χρόνο του αιώνα. Τρεις μεγάλες τράπεζες, που έπαιξαν σημαντικό ρόλο τον 19^ο αιώνα δεν υπήρχαν πια: Η Προνομιούχος Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας (1882-1899) είχε συγχωνευθεί με την Εθνική με τον πόλεμο του 1897. Η Γενική Πιστωτική (1872-1893) είχε καταρρεύσει, ενώ η Τράπεζα Βιομηχανικής Πίστεως (1873-1906) είχε απορροφηθεί από την Τράπεζα Αθηνών (Εθνική Τράπεζα, 1982).

Την εποχή εκείνη οι μεγάλες ανταγωνίστριες της Ε.Τ.Ε ήταν η Ιονική και η Αθηνών, κοσμοπολίτικες, με ποικίλα και εξειδικευμένα αντικείμενα, διεθνή σύγχρονη οργάνωση, κεφαλαιακή συγκρότηση και παρουσία. Απέναντι τους η Ε.Τ.Ε διέθετε δύο τραπεζικά ιδρύματα έξω από τα τότε ελλαδικά σύνορα, την Τράπεζα Κρήτης στη μεγαλόνησο και την Τράπεζα της Ανατολής σε οικονομικά κέντρα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, καθώς τη Λαϊκή (ίδρ. 1905) και την Εμπορική Τράπεζα (ίδρ. 1907) (Καλαφάτης, Νοταράς και Συνοδινός, 2000).

Ο Βαλαωρίτης αντιλαμβανόταν ότι, αν και ο ηγετικός ρόλος της Εθνικής δεν αμφισβητούσαν, οι οργανωτικές όμως και δομικές αλλαγές ήταν αναγκαίες για να μπορέσει να διατηρήσει τη θέση της σε ένα ευμετάβλητο περιβάλλον όπου εντεινόταν ο ανταγωνισμός, το πολιτικό σκηνικό ακόμη ρευστό και οι διεθνείς σχέσεις άλλαζαν μέσα στο παραγμένο βαλκανικό ορίζοντα. Το όραμα του ήταν μια πανίσχυρη, μοντέρνα πιο αποτελεσματική και ρυθμιστή του νομισματικού προβλήματος της χώρας (Συνοδινός, 2000).

Η γενικότερη κοσμοθεώρησή του περιλαμβάνεται στην ομιλία του προς την έκτακτη Γ.Σ των μετόχων μετά την «παμψηή» εκλογή του ως διοικητή της Ε.Τ.Ε (20.1.1911) «... δεν πρέπει να παραδίδωμεν, ότι εν τοις ανθρωπίνοις η στασιμότης είναι μοιραίως συνώνυμος προς την οπισθοδρόμησην. ...»³⁸

³⁷ Από επιστολή του Ιωάννη Βαλαωρίτη προς τον στενό του φίλο Μ. Κοργιαλένιο. 28.12.1906.

³⁸ Πρακτικά Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων-Πλήρη Πρακτικά, Βιβλίο 3 (1895-1915), σ.100-101.

Μετά από λίγες μέρες εξομολογεί τις σκέψεις του στο φίλο του Μαρ. Κοργιαλένιο: «... Ο Ύψιστος ας μοι δώσει δυνάμεις, όπως δικαιώσω τας προσδοκίας όλων. Λέγω δυνάμεις, διότι η θέλησις βεβαίως δεν θα λείψη, και θέλησις άκαμπτος και σταθερά, ήτις με ωδήγησε καθ'όλον τον βίον μου.».³⁹

3.4. ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

3.4.1. Μέτρα για την αναδιοργάνωση και ανάπτυξη της τράπεζας

- i. Τροποποίηση βασικών άρθρων του καταστατικού της Τράπεζας που έχουν σχέση με τη λειτουργία της διοίκησης, την αναδιάρθρωσή της, τον εκσυγχρονισμό και την αποκέντρωση. Οι σημαντικότερες θεσμικές αλλαγές προέβλεπαν:
 - Τα μέλη του Γενικού Συμβουλίου θα έχουν ενεργητικότερο επιτελικό ρόλο, έμμισθη θητεία και αυξάνονται από 12 σε 14. Το Γενικό Συμβούλιο αποκτά μεγαλύτερη ευελιξία στη λήψη αποφάσεων, χωρίς να είναι απαραίτητη η παρουσία διοικητή και υποδιοικητή.
 - Διορισμό του Δημήτριου Μάξιμου και του Ιωάννη Δροσόπουλου, ανωτάτων υπαλλήλων της Τράπεζας ως διευθυντών. Ο μεν Δ. Μάξιμος αναλάμβανε τις εργασίες που σχετίζονταν με τον εκδοτικό κλάδο, ο δε Ι. Δροσόπουλος τους τομείς τις αγροτικής και κτηματικής πίστης.⁴⁰
 - Αναβάθμιση του λειτουργικού ρόλου της Επιθεώρησης με διορισμό έμπειρων στελεχών στις θέσεις του γενικού επιθεωρητή του Κεντρικού Καταστήματος και του διευθυντή τμήματος Επιθεώρησης.
- ii. Η σύσταση υποκαταστημάτων στη Θεσσαλονίκη και Ιωάννινα, πρωτεύουσες νεοαπελευθερωμένων περιοχών της Μακεδονίας και της Ηπείρου.⁴¹
- iii. Η αναδιοργάνωση του δικτύου των υποκαταστημάτων, η ανάπτυξη των εργασιών τους και η σύσταση επιτροπής με καθήκον τη διαρκή συμπλήρωση των πιστωτικών καταλόγων εμπορών και γεωργοκτηματιών.
- iv. Η διαρκής φροντίδα του για την ύπαρξη διαθεσίμων της Ε.Τ.Ε στο εξωτερικό, ώστε σ'εκείνα τα χρήσιμα χρόνια στις δανειακές ανάγκες του κράτους. Μάλιστα από μερικούς είχε επικριθεί ο Βαλαωρίτης για την χαμηλού σχετικά μερίσματος στους μετόχους. Στην Γενική Συνέλευση των μετόχων στις 14.2.1913 μιλώντας με υπερηφάνεια αναφέρει ότι στο Βαλκανικό Πόλεμο η Τράπεζα ήταν πανέτοιμη να βοηθήσει το κράτος.

³⁹ Από επιστολή του 22.1.1911.

⁴⁰ Όπως είναι γνωστό οι δυο παραπάνω διευθυντές θα εξελιχθούν μέχρι τη θέση του διοικητή της Τράπεζας, θα καταλάβουν αργότερα υπουργεία και θα αναδειχθούν σε σημαντικούς παράγοντες της οικονομικής και πολιτικής ζωής της χώρας.

⁴¹ Κίνηση με οικονομικό και συμβολικό χαρακτήρα (Θεσσαλονίκη πολιτικοοικονομικό κέντρο, Ιωάννινα γενέτειρα του ιδρυτή της Γ. Σταύρου και του πρώτου μεγάλου μετόχου Ν. Ζωσιμά).

- v. Η προσήλωσή του στο πρόγραμμα εξυγίανσης του ενεργητικού της Τράπεζας, τον τρόπο υπολογισμού αποσβέσεων, ενώ πήρε μέτρα για δραστικές μεταβολές στην κατάρτιση του ισολογισμού.
- vi. Η ανέγερση νέων περυγών στο Κεντρικό Κατάστημα, με πρόβλεψη σχεδίου ανέγερσης «Υποθηκοφυλακείου και Συμβολαιογραφείου μετά παρατηρήματος των αρχείων της Τραπεζής».
- vii. Η προσπάθεια του να διενεργηθεί μέσω του δικτύου της Εθνικής μια πιστή απογραφή της αγροτικής παραγωγής της χώρας κατά τα έτη 1911 και 1912, φανερώνει την διορατικότητα του και την οργανωτική του ικανότητα (Συνοδινός, 2000).

3.4.2. Μέτρα για το προσωπικό

Ο Βαλαωρίτης διαθέτοντας πολυετή πείρα από τη διοίκηση μεγάλων εταιρειών και τραπεζών, κατανοούσε πλήρως το σπουδαίο ρόλο του ανθρώπινου δυναμικού στην οικονομική πρόοδο των επιχειρήσεων. Τα μέτρα που πήρε σε θέματα προσωπικού της Ε.Τ.Ε ήταν πρωτοποριακά.

Αναφέρουμε τα σπουδαιότερα:

- i. Η ίδρυση του Ταμείου Αλληλοβοήθειας των Υπαλλήλων της Ε.Τ.Ε (1911), με σκοπό την παροχή χρηματικών βοηθημάτων στους υπαλλήλους ή τις οικογένειές τους, σε περίπτωση δαπανών λόγω ασθενειών, ατυχημάτων, θανάτου κλπ.
- ii. Η σύσταση Πειθαρχικού Συμβουλίου των Υπαλλήλων της Ε.Τ.Ε (1911), υπό την προεδρία του διοικητή, θεσμός ο οποίος μακροπρόθεσμα διασφάλισε την ισότιμη αντιμετώπιση κάθε εργαζόμενου που υπέπιπτε σε υπηρεσιακό παράπτωμα.
- iii. Η απεμπλοκή του προσωπικού από τους πολιτικούς φατριασμούς και η εφαρμογή της αξιοκρατίας. Ο ίδιος εισηγήθηκε τροποποίηση του Καταστατικού της Τράπεζας, όπου απαγορεύτηκε ρητά η άμεση ανάμειξη στην πολιτική όλων των μελών της Διοίκησης, των στελεχών και υπαλλήλων της Ε.Τ.Ε .
- iv. Οι τροποποιήσεις στον Οργανισμό Υπηρεσίας και στον Κανονισμό του Ταμείου Συντάξεων του Προσωπικού, με τις οποίες βελτιώθηκε αισθητά η οικονομική θέση των εργαζομένων και συντάξεων της Τράπεζας (Συνοδινός, 2000).

3.4.3. Μέτρα και πρωτοβουλίες υπέρ της Εθνικής Οικονομίας

- i. Επιτυχής διακανονισμός του κρατικού χρέους, ανόρθωση της συναλλαγματικής αξίας του εθνικού νομίσματος και βελτίωση της τιμής των ελληνικών κρατικών χρεογράφων στα χρηματιστήρια του εξωτερικού.⁴²
- ii. Δραστικές αλλαγές για την εξυγίανση του νομισματικού μας συστήματος με τους νόμους ΓΧΜΑ' και ΓΧΜΒ'/1910. Η εφαρμογή ειδικά του δευτέρου κατέστησε την Εθνική απόλυτο κυρίαρχο στην αγορά ξένου συναλλάγματος και εγγυητή της σταθερότητας της δραχμής, με σημαντικό οικονομικό και πολιτικό όφελος.
- iii. Εκπροσώπηση της χώρας στις συνδιασκέψεις της Λατινικής Ένωσης και εξασφάλιση για λογαριασμό του κράτους μεγάλων εξωτερικών δανείων με τα ποσά των οποίων τονώθηκαν τα δημόσια οικονομικά και χρηματοδοτήθηκαν οι εθνικοί απελευθερωτικοί αγώνες του 1912-13.
- iv. Ο Ιωάννας Α. Βαλαωρίτης ως προσωπικότητα και ως διοικητής του ισχυρότερου πιστωτικού οργανισμού της χώρας, στήριξε με συνέπεια το ανανεωτικό έργο του Ελευθέριου Βενιζέλου. Η Ε.Τ.Ε εξασφάλισε εγκαίρως στην ελληνική κυβέρνηση τους απαραίτητους πόρους για τη διεξαγωγή των νικηφόρων βαλκανικών πολέμων.⁴³
- v. Συμβολή του στην ίδρυση ή την λειτουργία των μεγάλων επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας (σιδηρόδρομοι - διώρυγα της Κορίνθου) και των τραπεζών Κρήτης, Ανατολής κα Αθηνών.
- vi. Στήριξη με δάνεια διαφόρων δήμων για την πραγματοποίηση έργων λιμενικών, ύδρευσης, ηλεκτροφωτισμού και η ειλικρινής προσπάθεια ενίσχυσης των σιδηροδρόμων, της γεωργικής-κτηματικής πίστης και δημοσιογραφίας.
- vii. Τέλος, μπορούμε να αναφέρουμε τις επιστημονικές εργασίες του που συνέβαλαν αποφασιστικά στην κατανόηση και την υπέρβαση προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας της εποχής του, κυρίως τις δημοσιευμένες μελέτες του για νομισματικά, συναλλαγματικά και πιστωτικά ζητήματα (Συνοδινός, 2000).

3.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διοίκηση του Ιωάννη Βαλαωρίτη αν και δεν ολοκλήρωσε το έργο της λόγω του αιφνίδιου τραγικού θανάτου του, δημιούργησε έναν πανίσχυρο πιστωτικό οργανισμό με κύρος και διεθνή ακτινοβολία. Η Εθνική Τράπεζα την εποχή εκείνη δεν αποτελεί μόνο τον εγγυητή της τακτικής εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων, τον ρυθμιστή του συναλλάγματος και τον τραπεζίτη του ελληνικού δημοσίου, αλλά χρηματοδοτεί σχεδόν όλους τους παραγωγικούς κλάδους της χώρας, διαθέτει

⁴² Οι καταβολές στους ξένους πιστωτές διενεργούνταν μέσω Ε.Τ.Ε από την υπηρεσία εθνικών δανείων.

⁴³ Προεξόφλησε γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου, χορήγησε προκαταβολές, προσωρινά δάνεια ή συμμετείχε με αξιόλογα ποσοστά στα μεγάλα εξωτερικά δάνεια.

συμμετοχές σε άλλες τράπεζες και επιχειρήσεις, ενώ, λόγω του μεγέθους της, ως δανειστής τελευταίας προσφυγής προφυλάσσει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα από ενδεχόμενη αποσταθεροποίηση.

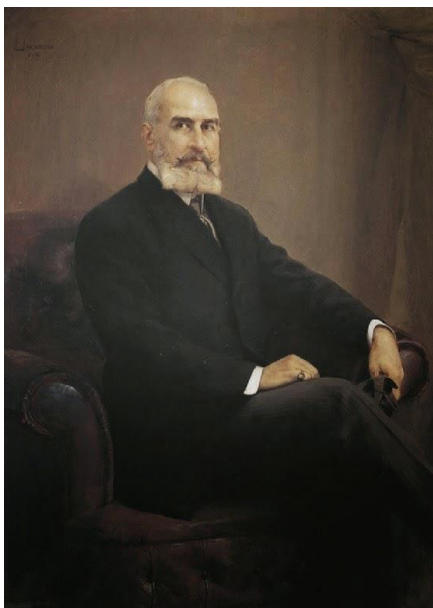
Το ολοκληρωμένο σχέδιο του για την Τράπεζα⁴⁴, συμπεριελάμβανε ακόμη επέκταση του εκδοτικού προνομίου της Ε.Τ.Ε στις απελευθερωμένες «Νέες Χώρες» απορρόφηση της τράπεζας Κρήτης, μεγάλη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της και παραπέρα ανάπτυξη του δικτύου της.

Μερικοί μελετητές υποστηρίζουν ότι, παρά τη θετική οικονομική συγκυρία της εποχής, η Ε.Τ.Ε ενώ κατάφερε να περιορίσει τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του κράτους, διακατεχόμενη όμως από εσωστρέφεια και συντηρητικότητα, δεν αύξησε τις πιστώσεις της στην ιδιωτική οικονομία με αποτέλεσμα την επιβράδυνση της διεύρυνσης της εσωτερικής αγοράς.

Η γενική αυτή εκτίμηση άφορα το τέλος της δεύτερης δεκαετίας και όχι την εποχή του Βαλαωρίτη, όταν η ελληνική οικονομία και κοινωνία έβγαινε από την μεγάλη βαλκανική σύρραξη. Η απάντηση στα παραπάνω δίδεται από το παρακάτω απόσπασμα του τελευταίου απολογισμού του Ιωάννη Α. Βαλαωρίτη προς την Γενική Συνέλευση των μετόχων της Εθνικής Τράπεζας (14 Φεβρουαρίου 1914), λίγες μόλις ημέρες πριν από το θάνατο του. *«... Αλλ' εν τη οδώ ταύτη της συντηρητικότητος και της φρονήσεως πλέον παρά ποτέ είναι ανάγκη να εμμείνωμεν. Ίδρυμα, ως το ημέτερον, εις χείρας του οποίου είνε ανατεθειμένη η πιστωτική ημών κυκλοφορία και η περιφρούρησις του αρτίου του συναλλάγματος, επομένως δε και η ρύθμισις της νομισματικής ημών κυκλοφορίας, όπου συρρέουσι παναταχόθεν τα αποταμιεύματα του εν στερήσεσι και μόχθοις εργαζόμενου Ελληνισμού, ...».*

Συνοψίζοντας αυτή τη μικρή αναφορά στο ρόλο του Ιωάννη Α. Βαλαωρίτη στην ανάπτυξη της Εθνικής Τράπεζας, θα αναφέρω το κύριο συμπέρασμα από τον επικήδειο που εκφώνησε ο υποδιοικητής Ιωάννης Ευταξίας, λέγοντας ουδέποτε μέχρι τότε στην ιστορία της Τράπεζας και σε τόσο βραχύ χρονικό διάστημα *«διεπράχθησαν τόσα πολλά σπουδαία και μεγάλα, όσα επί των ημερών καθ' άς αύτη ετέλει υπό την διοίκησιν του Ιω. Βαλαωρίτου».*

⁴⁴ Όπως το παρουσιάζει σε υπόμνημά του από το Παρίσι στον Ελευθέριο Βενιζέλο (6/19.1.1913).

Ο Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης

4ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΤΟ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΗΣ Ε.Τ.Ε ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μετοχικό κεφάλαιο αντιπροσωπεύει την συνολική αξία της συνεισφοράς των μετόχων μιας εταιρίας τόσο κατά την ίδρυση της, όσο και κατά την διάρκεια της παραγωγικής της ζωής. Μέσω της αρχικής διαίρεσης του μετοχικού κεφαλαίου σε μετοχές καθορίζεται η ονομαστική αξία της μετοχής. Οι πιο συνηθισμένες πρακτικές μέσω των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο μπορεί να διευρυνθεί κατά τη διάρκεια της παραγωγικής ζωής της εταιρίας, είναι η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών και η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου (Δελής, 1978). Στην πρώτη περίπτωση τα κεφάλαια δεν εισρέουν στην εταιρία από εξωτερική αλλά από εσωτερική πηγή. Πιο συγκεκριμένα, αποθεματικά που είχαν παρακρατηθεί σε επικερδείς περιόδους του παρελθόντος, κεφαλαιοποιούνται και βοηθάνε στην περεταίρω ανάπτυξη και επέκταση της εταιρίας.

Αντίθετα, στην περίπτωση της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου είτε αυξάνεται η ονομαστική αξία των μετοχών χωρίς να αλλάζει ο αριθμός τους, είτε εκδίδονται νέες μετοχές τις οποίες μπορούν να αγοράσουν υφιστάμενοι μέτοχοι και νέοι επενδυτές. Όπως είναι φανερό, η έκδοση νέων μετοχών και η εμφάνιση νέων επενδυτών εκτός της διεύρυνσης του μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να προκαλέσει και αλλαγές στους συσχετισμούς της μετοχικής σύνθεσης της εταιρίας (Αρτίκης, 2011).

4.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΕΤΕ

Στον παρακάτω πίνακα αναγράφεται το μετοχικό κεφάλαιο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, σε συνδυασμό με το σύνολο των μετοχών από την χρονιά ίδρυσής της, το 1842 έως και το 2006. Στην τελευταία στήλη, διαιρώντας το μετοχικό κεφάλαιο με το σύνολο των μετοχών ανά χρονιά, έχει υπολογιστεί η αξία κάθε μετοχής.

A/A	ΕΤΟΣ	ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΟΧΩΝ	ΑΞΙΑ ΜΕΤΟΧΗΣ
1*	1842	3.949.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
2	1843	3.975.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
3	1844	4.019.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
4	1845	4.118.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
5	1846	4.408.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.

6	1847	5.100.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
7	1848	5.117.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
8	1850	5.196.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
9	1851	5.281.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
10	1853	6.000.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
11	1862	8.000.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
12	1864	12.500.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
13	1866	15.000.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
14	1870	16.000.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
15*	1880	-	-	1.000 δρχ.
16	1884	20.000.000 δρχ.	3.402	1.000 δρχ.
17*	1928	-	-	1.000 δρχ.
18	1942	22.000.000 δρχ.	-	1.000 δρχ.
19*	1946	17.600.000 δρχ.	-	800.000 δρχ.
20*	1947	70.400.000.000 δρχ.	-	3.200.000 δρχ.
21*	1948	88.000.000.000 δρχ.		4.000.000 δρχ.
22*	1953	223.190.100.000 δρχ.	30.386	7.350.000 δρχ.
23*	1954	297.586.800 δρχ.	40.488	7.350 δρχ.
24*	1955	297.586.800 δρχ.	404.880	735 δρχ.
25	1956	479.309.630 δρχ.	404.830	1.183,83 δρχ.
26*	1957	581.407.680 δρχ.	404.880	1.436 δρχ.
27	1963	872.111.520 δρχ.	607.320	1.436 δρχ.
28*	1969	880.614.000 δρχ.	1.214.640	725 δρχ.
29	1970	1.100.767.500 δρχ.	1.518.300	725 δρχ.
30	1972	1.624.942.500 δρχ.	2.241.300	725 δρχ.
31	1975	1.689.940.200 δρχ.	2.330.552	725 δρχ.
32	1977	4.475.427.200 δρχ.	2.797.142	1.600 δρχ.
33	1979	5.370.513.600 δρχ.	3.356.571	1.600 δρχ.

34	1983	19.635.943.500 δρχ.	4.363.543	4.500 δρχ.
35	1988	54.980.644.500 δρχ.	12.217.921	4.500 δρχ.
36	1991	71.744.836.500 δρχ.	15.883.297	4.500 δρχ.
37	1994	87.914.049.000 δρχ.	15.883.297	5.535 δρχ.
38	1997	130.971.528.400 δρχ.	22.581.298	5.800 δρχ.
39	1998	205.330.115.200 δρχ.	35.401.744	5.800 δρχ.
40*	1999	236.226.181.600 δρχ.	162.914.608	1.450 δρχ.
41	2000	340.085.244.600 δρχ.	234.541.548	1.450 δρχ.
43*	2001	349.732.863.086 δρχ.	228.080.452	1.533,375 δρχ.
44*	2002 ΜΑΙΟΣ	1.026.362.034 €	228.080.452	4,50 €
45*	2002 ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	1.043.419.437 €	231.870.986	4,50 €
46*	2003	1.147.761.382,50 €	255.058.085	4,50 €
47	2004	1.492.089.799,50 €	331.575.511	4,50 €
48*	2005	1.615.675.416 €	336.599.045	4,80 €
49*	2006 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	1.696.347.060 €	339.269.412	5 €
50*	2006 ΙΟΥΝΙΟΣ	2.374.885.880 €	474.977.176	5 €
51*	2006 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	2.376.436.095 €	475.287.219	5 €

Επισημάνσεις, σχόλια και συμπεράσματα σε κάθε αλλαγή τιμής της μετοχής της Εθνικής.

- 1*. Από την ημέρα έναρξης των εργασιών της Τράπεζας μέχρι το τέλος του έτους.
- 15*. Επίσημη έναρξη λειτουργίας του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών και εισαγωγή της μετοχής της Εθνικής.
- 17*. Παύει η ισχύς του εκδοτικού προνομίου της Εθνικής, τα περιουσιακά της στοιχεία που σχετίζονται με την έκδοση τραπεζογραμμάτων μεταβιβάζονται στη Τράπεζα της Ελλάδος.
- 19*. Μετά από 105 χρόνια λειτουργίας, η ονομαστική αξία της μετοχής αλλάζει από 1.000 σε 800.000 δραχμές.

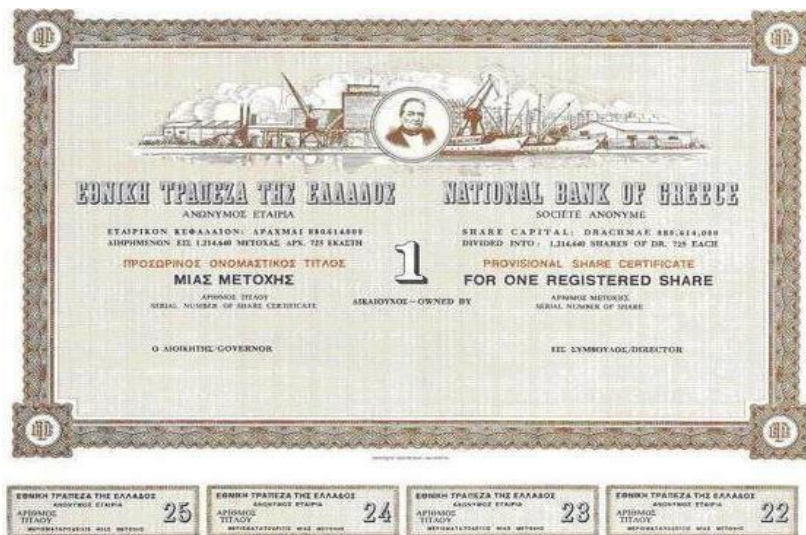
- 20*. Νέα αναπροσαρμογή της αξίας του μετοχικού κεφαλαίου σύμφωνα με το ν.δ. 10.5.1946 και β.δ. 6/9.9.1946.
- 21*. Περαιτέρω αναπροσαρμογή του μετοχικού κεφαλαίου σύμφωνα με το β.δ. 7.7.1948
- 22*. Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και έκδοση νέων μετοχών μετά την συγχώνευση της Ε.Τ.Ε με τη Τράπεζα Αθηνών με αντιστοιχία: 10 μετοχές της Ε.Τ.Ε.Α ανταλλάσσονται με μια της πρώην Ε.Τ.Ε ή με 12.5 μετοχές της πρώην Τράπεζας Αθηνών.
- 23*. Μετά τη νομισματική μεταρρύθμιση του νόμου 2824/1954 (δραχμές νέας έκδοσης).
- 24*. Με απόφαση της Γ.Σ των μετοχών στις 2.4.1955, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας διαιρείται σε δεκαπλάσιες μετοχές.
- 26*. Νέα αναπροσαρμογή σύμφωνα με το β.δ. 14/27.11.1956 «Περί αναπροσαρμογής των ισολογισμών των Ανωνύμων Εταιρειών».
- 28*. Με απόφαση της Γ.Σ των μετοχών στις 19.5.1969, αυξάνεται το μετοχικό κεφάλαιο της Ε.Τ.Ε από παρακράτηση μέρους του μερίσματος και διαίρεση του συνολικού κεφαλαίου σε διπλάσιο αριθμό μετοχών.
- 40*. Νέες αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου με διαίρεση των παλαιών μετοχών (split) σε τέσσερις νέες, καταβολή μετρητών και έκδοση νέων μετοχών από μετατροπή ομολογιών του μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου του 1996 κτλ.
- 43*. Η τακτική γενική συνέλευση των μετόχων στις 26.4.2001 αποφασίζει μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά 9.368.589.200 δραχμές που αφορά ακύρωση 6.461.096 ιδίων μετόχων που αγόρασε η Ε.Τ.Ε από το δημόσιο, και ταυτόχρονη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου Εθνικής κατά 19.016.207.686 δραχμές, με αύξηση της ονομαστικής αξίας της μετοχής από 1.450 δρχ. σε 1.533,375 δρχ. ή 4,50 €.
- 44*. Η Γ.Σ των μετόχων στις 9.5.2002 με βάση το ν.2842/2000 αποφασίζει η ονομαστική αξία της μετοχής να εκφράζεται μόνο σε €.
- 45*. Με απόφαση της επαναληπτικής Γ.Σ των μετόχων στις 20.11.2002 γίνεται αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας: α) κατά 8.086.472,32 €, με την απορρόφηση της θυγατρικής Ε.Τ.Ε.Β.Α., β) κατά 8.970.930,68 €, από ισόποση κεφαλαιοποίηση μέρους του αποθεματικού της Ε.Τ.Ε από διαφορά εκδόσεως μετόχων υπέρ το άρτιο, προκειμένου η ονομαστική αξία του συνόλου των μετοχών της Τράπεζας, και μετά τη συγχώνευση με απορρόφηση της Ε.Τ.Ε.Β.Α., να διατηρηθεί στο ύψος των 4,50 €. Η 3.790.534 νέες μετοχές που εκδόθηκαν διατέθηκαν στους μετόχους της Ε.Τ.Ε.Β.Α. εκτός της ίδιας της Ε.Τ.Ε.
- 46*. Με απόφαση της τακτικής Γ.Σ στις 9.5.2003 γίνεται αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά 104.341.945,50 €, με έκδοση 23.187.099 νέων μετοχών ονομαστικής αξίας 4,50 € έκαστη, οι οποίες προήλθαν από κεφαλαιοποίηση αποθεματικών και διανεμήθηκαν δωρεάν στους μετόχους κατά αναλογία μια νέα μετοχή για κάθε δέκα παλαιές.
- 48*. Με απόφαση της β' επαναληπτικής Γ.Σ των μετοχών στις 3.11.2005 γίνεται νέα αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Ε.Τ.Ε: α) κατά 101.274.438,72€ με την απορρόφηση από την Ε.Τ.Ε της θυγατρικής Εθνικής Εταιρείας Επενδύσεων

Χαρτοφυλακίου Α.Ε., και β) κατά 22.311.177,78 € από ισόποση κεφαλαιοποίηση μέρους του αποθεματικού της Τράπεζας από διαφορά εκδόσεως μετοχών υπέρ το άρτιο, προκειμένου η ονομαστική αξία του συνόλου των μετοχών της Ε.Τ.Ε, και μετά τη συγχώνευση της Εθνικής Εταιρείας Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου Α.Ε., να ανέλθει σε 4,80€.

49*. Με απόφαση της β' επαναληπτικής Γ.Σ των μετόχων στις 3.2.2006, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας αυξάνεται: α) κατά 20.027.755 € με την απορρόφηση από την Ε.Τ.Ε της θυγατρικής Εθνικής Αξιοποίησης Ακινήτων & Εκμεταλλεύσεως Γενικών Αποθηκών Α.Ε., και β) κατά 60.643.889 € από ισόποση κεφαλαιοποίηση αποθεματικών της Τράπεζας, προκειμένου η ονομαστική αξία του συνόλου των μετοχών της Ε.Τ.Ε, και μετά τη συγχώνευση Εθνικής Αξιοποίησης Ακινήτων & Εκμεταλλεύσεως Γενικών Αποθηκών Α.Ε., να ανέλθει σε 5€.

50*. Με απόφαση της β' επαναληπτικής Γ.Σ των μετοχών στις 1.6.2006 γίνεται νέα σημαντική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, ενόψει της εξαγοράς της Τούρκικης Finansbank, κατά 678.538.820€, με την καταβολή μετρητών και την έκδοση 135.707.764 νέων μετοχών.

51*. Στις 12 Δεκεμβρίου του 2006 ολοκληρώνεται η εξαγορά από την Ε.Τ.Ε του 99,4% του μετοχικού κεφαλαίου Vojvodjanska Banka A.D. Novi Sad (ίδρ. 1962) στη Δημοκρατία της Σερβίας, έκτης σε μέγεθος σέρβικης τράπεζας, που διαθέτει το δεύτερο μεγαλύτερο δίκτυο καταστημάτων στη χώρα με 175 σημεία πώλησης, 25 ATM, 2.400 υπαλλήλους, με πελατεία 625.000 ιδιώτες και 61.000 μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις. Επιτυγχάνεται νέα αύξηση του μετοχικού της Ε.Τ.Ε κατά 1.550.215€ με την έκδοση 310.043 νέων μετοχών από εξάσκηση δικαιωμάτων προαίρεσης.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. ιδρύθηκε με Νόμο στις 30 Μαρτίου 1841 και με κεφάλαιο πέντε (5) εκατομμύρια δραχμές, διαιρεμένο σε 5.000 μετοχές αξίας 1.000 δραχμών καθεμία.

5ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ

5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι λογιστικές πληροφορίες θεωρούνται ζωτικής σημασίας για την επιχείρηση, διότι βοηθούν τα στελέχη της να προβαίνουν σε διαπιστώσεις για θέματα που αφορούν την ίδια και να λαμβάνουν σχετικές με αυτά αποφάσεις. Η λογιστική πληροφόρηση κατέχει ουσιαστικό ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και υπερτερεί σε αξιοπιστία, καθώς είναι ποσοτικοποιημένη και ακριβής (Weygandt, Kimmel & Kieso, 2015).

Τα οικονομικά στοιχεία, που προέρχονται από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, είναι απαραίτητα σε όλες τις αποφάσεις που συνδέονται με τις λογιστικές συναλλαγές της επιχείρησης (αποφάσεις για την παραγωγή, μέτρηση δεικτών της αγοράς, αξιολόγηση των επιδόσεων, κ.λπ.). Οι οικονομικοί διαχειριστές χρειάζονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία, που παρέχονται από τις λογιστικές καταστάσεις, για να αξιολογήσουν τις προηγούμενες επιδόσεις της επιχείρησης και να σχεδιάσουν τα μελλοντικά οικονομικά σχέδια.

Οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες για να θεωρηθούν χρήσιμες και να συμβάλλουν με αυτόν τον τρόπο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, θα πρέπει να έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά (Tinkelman, 2015). Συγκεκριμένα θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από:

1. Συνάφεια: Οι λογιστικές πληροφορίες θα πρέπει να σχετίζονται με την πρόγνωση μελλοντικών γεγονότων, καθώς επίσης και με δεδομένα προηγούμενων χρονικών περιόδων. Η συνάφεια προσδίδει στην πληροφορία την αξία της πρόγνωσης, καθώς επίσης και τη σημασία της ανάδρασης. Οι δύο αυτές αξίες είναι άμεσα εξαρτώμενες, διότι η γνώση του παρελθόντος αποτελεί τη βάση για την πρόβλεψη του μέλλοντος, ενώ, αντίθετα, χωρίς κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το μέλλον η γνώση του παρελθόντος καθίσταται άχρηστη. Επίσης, συναφείς πληροφορίες θα πρέπει να είναι επίκαιρες. Αυτό σημαίνει ότι οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι διαθέσιμες στους χρήστες, πριν οι ίδιες χάσουν την αξία να επηρεάσουν τις αποφάσεις των χρηστών.

2. Αξιοπιστία: Οι λογιστικές πληροφορίες θα πρέπει να είναι απαλλαγμένες από σφάλματα και τυχόν μεροληψίες.

3. Συγκρισιμότητα: Η συγκεκριμένη ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών επιτρέπει στους χρήστες τη διερεύνηση των αλλαγών που έχουν επέλθει κατά την πάροδο μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Οι λογιστικές πληροφορίες που χαρακτηρίζονται από συγκρισιμότητα επιτρέπουν την αξιολόγηση της απόδοσης της επιχείρησης σε σχέση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις.

4. Συνοχή: Η λογιστική μεταχείριση των γεγονότων θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από σταθερότητα και συνοχή. Τυχόν αλλαγές στην πολιτική της μεταχείρισης των λογιστικών γεγονότων θα πρέπει να γνωστοποιούνται από την επιχείρηση.

5. Κατανόηση: Οι λογιστικές πληροφορίες θα πρέπει να παρουσιάζονται με όσο το δυνατό μεγαλύτερη σαφήνεια και απλότητα, έτσι ώστε να γίνονται κατανοητές σε εκείνους για τους οποίους έχουν δημιουργηθεί.

5.2. ΘΕΩΡΙΑ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ

Μία από τις μορφές ποσοτικών συσχετισμών επιλεγμένων μεγεθών των λογιστικών καταστάσεων είναι οι αριθμοδείκτες (ratio). Οι αριθμοδείκτες χρησιμοποιούνται ευρέως στην χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω των λογιστικών καταστάσεων. Για να είναι όμως χρήσιμος ένας αριθμοδείκτης θα πρέπει να εκφράζει μια σχέση με νόημα. Οι αριθμοδείκτες τις περισσότερες φορές παρέχουν τις ενδείξεις αλλά και τα συμπτώματα καταστάσεων που αρχίζουν να φαίνονται. Οι ενδείξεις αυτές, μπορούν να αποκαλύψουν από έναν έμπειρο αναλυτή τις περιοχές εκείνες που πρέπει να αναλυθούν και να ερευνηθούν περαιτέρω. Οι αριθμοδείκτες ειδικότερα προσφέρονται για την δημιουργία συγκριτικών προτύπων και συγκρίσιμων παραμέτρων.

Οι χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες εκφράζονται σε ποσοστά ή σε φορές (Μωϋσιάδης, 2010). Οι βασικές κατηγορίες αριθμοδεικτών είναι:

1. **Αριθμοδείκτες ρευστότητας (Liquidity ratios).** Αυτοί εκτιμούν τη δυνατότητα μίας επιχείρησης να ικανοποιήσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Αυτή η κατηγορία των αριθμοδεικτών περιλαμβάνει επίσης αριθμοδείκτες που μετρούν την αποδοτική χρησιμοποίηση των κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων.
2. **Αριθμοδείκτες δανειακής επιβάρυνσης (borrowing capacity leverage ratios),** οι οποίοι μετρούν τον βαθμό προστασίας των μακροχρόνιων επενδυτών και πιστωτών της επιχείρησης (long term debt paying ability).
3. **Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας (Profitability ratios).** Αυτοί μετρούν την ικανότητα της επιχείρησης να δημιουργήσει κέρδη. Η ανάλυση αυτών των αριθμοδεικτών περιλαμβάνει μέτρα μέτρησης της αποδοτικής χρήσης των περιουσιακών της στοιχείων γενικότερα.
4. **Αριθμοδείκτες που χρησιμοποιούνται από τους επενδυτές (analysis for the investor).** Αυτοί είναι αριθμοδείκτες που ενδιαφέρουν τους επενδυτές και εξετάζουν την απόδοση των επενδεδυμένων κεφαλαίων.
5. **Αριθμοδείκτες ταμειακής ροής (cash flow ratios).** Αυτοί βοηθούν συμπληρωματικά στην ανάλυση για ρευστότητα, δανειακή επιβάρυνση ή αποδοτικότητα.

Κάθε ένας από τους παραπάνω αριθμοδείκτες μπορεί να υπολογιστεί από διαφορετικά ζεύγη αριθμών. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, μπορεί να προκύψει ένας

εκτεταμένος κατάλογος από σημαντικούς αριθμοδείκτες. Σταθερός κατάλογος χρησιμοποιουμένων αριθμοδεικτών ή χρησιμοποιούμενων υπολογισμών δεν υπάρχει. Τα διάφορα συγγράμματα καθώς και οι πηγές πληροφοριών οικονομικών στοιχείων των επιχειρήσεων, χρησιμοποιούν διαφορετικούς αριθμοδείκτες (Gibson, 1995).

Η ανάλυση μας εστιάζεται στους παρακάτω πέντε αριθμοδείκτες:

ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ. Είναι ο λόγος, Κυκλοφορούν *συν* Μεταβατικοί λογαριασμοί Ενεργητικού *προς* Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις *συν* Μεταβατικοί λογαριασμοί Παθητικού (λαμβάνεται ο μέσος όρος του αντίστοιχου μεγέθους σε κάθε όρο του κλάσματος). Ο λόγος αυτός που προκύπτει από τη διαίρεση και θα πρέπει να είναι αρκετά μεγαλύτερος της μονάδας για να εξασφαλίζονται τα απαραίτητα όρια ασφαλείας. Επειδή ο δείκτης γενικής ρευστότητας είναι ένας συνοπτικός δείκτης, δεν μπορεί να αποτελεί ακριβή μέτρηση της ικανότητας της τράπεζας να ανταποκριθεί χωρίς δυσκολία στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ. Δείχνει απλά την αριθμητική σχέση των ταμειακών και ισοδύναμων ταμειακών στοιχείων με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Συνήθως είναι μικρότερος της μονάδας, διότι οι τράπεζες δεν διακρατούν μεγάλα ταμειακά διαθέσιμα αλλά τα επενδύουν. Υπάρχει ένα ελάχιστο ποσό διαθεσίμων που μπορούν να κρατούν οι εμπορικές τράπεζες.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (Αυτονομίας). Δείχνει τη σχέση των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας προς το σύνολο των κεφαλαίων της (σύνολο παθητικού). Θα πρέπει να είναι όσο είναι δυνατόν πιο κοντά της μονάδας για να υπάρχει αποδοτικότερη κεφαλαιακή διάρθρωση.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ. Είναι ο λόγος των καθαρών κερδών προ φόρων προς το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων. Δείχνει την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων για τους μετόχους και θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερη η απόδοση για την τράπεζα.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ. Δείχνει το ποσοστό μεικτού κέρδους που λειτουργεί σε σχέση με τις πωλήσεις της. Θέλουμε να είναι υψηλό έτσι ώστε να υπάρχει κερδοφορία στη τράπεζα.

Ο τρόπος υπολογισμού των παραπάνω αριθμοδεικτών γίνεται με τους παρακάτω τύπους:

$$\text{ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{Κυκλοφορούν} + \text{Μεταβ. λογ/μοι Ενεργητικού}}{\text{Βραχ. υποχρεώσεις} + \text{Μεταβ. λογ/μοι Παθητικού}}$$

$$\text{ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

$$\text{ΣΧΕΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (Αυτονομίας)} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Παθητικού}}$$

$$\text{ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ} = \frac{\text{Κέρδη προ φόρων}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

$$\text{ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ} = \frac{\text{Μικτά κέρδη}}{\text{Καθαρές πωλήσεις}}$$

5.3. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΕΤΕ

Στη συνέχεια θα ερευνήσουμε μέσα από τα αποτελέσματα των αριθμοδεικτών, όπως ακριβώς τους έχουμε αναλύσει, τις οικονομικές εξελίξεις αλλά και τις προοπτικές της τράπεζας, όπως αυτές αποτυπώνονται από τα δημοσιευμένα οικονομικά μεγέθη της ανά έτος.

Α. Για το 2016:

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης 31 Δεκεμβρίου 2016

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		31.12.2016	31.12.2015 Όπως αναπροσδιορίθηκε	31.12.2016	31.12.2015 Όπως αναπροσδιορίθηκε
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	17	1.501	2.208	844	1.130
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	18	2.227	2.799	2.579	2.927
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	19	1.879	2.486	1.851	2.126
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	4.482	4.077	4.466	4.074
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21	41.643	45.375	38.166	39.750
Χαρτοφύλακιο επενδύσεων	22	12.882	16.117	10.207	13.457
Ακίνητα επενδύσεων	23	869	869	6	6
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	45	-	-	2.543	2.861
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	24	7	16	7	7
Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	137	147	108	113
Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	1.286	1.325	256	249
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	5.078	5.096	4.906	4.906
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες	28	515	601	-	-
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		596	579	558	545
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	1.704	1.713	1.456	1.367
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	30	3.725	27.767	315	3.556
Σύνολο ενεργητικού		78.531	111.175	68.268	77.074
ΠΑΘΗΤΙΚΟ					
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	31	18.188	25.166	18.389	25.240
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	5.169	4.806	5.166	4.803
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32	40.459	42.959	37.326	36.868
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	33	536	1.106	-	826
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	34	137	146	258	-
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	35	2.207	2.226	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	6	9	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	12	269	273	255	258
Φόρος εισοδήματος		11	10	-	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	36	963	1.007	777	764
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	30	2.999	23.643	-	-
Σύνολο παθητικού		70.944	101.351	62.171	68.759
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	38	2.744	2.744	2.744	2.744
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	38	13.866	13.866	13.863	13.863
Μείον: Ίδιες μετοχές	38	(1)	(1)	-	-
Αποθεματικά & αποτελέσματα εις νέον	40	(9.707)	(6.577)	(10.510)	(10.321)
Ποσά αναγνωρισμένα απευθείας στα ίδια κεφάλαια σχετιζόμενα με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	30	5	(2.962)	-	-
Υπό αίρεση μετατρέψιμες ομολογίες	38	-	2.029	-	2.029
Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		6.907	9.099	6.097	8.315
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	41	680	725	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		7.587	9.824	6.097	8.315
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		78.531	111.175	68.268	77.074

Αθήνα, 30 Μαρτίου 2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ
(ΤΑΚΗΣ) Α. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 76 μέχρι 213 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2016

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2016	31.12.2015	Από 1.1. έως 31.12.2016	31.12.2015
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
		2.124	2.381	1.861	2.118
		(342)	(616)	(307)	(601)
		1.782	1.765	1.554	1.517
	6				
		296	296	231	223
		(104)	(252)	(95)	(242)
		192	44	136	(19)
	7				
		499	469	-	-
		(423)	(381)	-	-
		76	88	-	-
	8				
		(115)	(74)	(174)	(3)
		129	(43)	253	(65)
		2.064	1.780	1.769	1.430
	10				
		(736)	(762)	(577)	(590)
		(324)	(342)	(276)	(279)
	11				
		(109)	(111)	(70)	(70)
		(809)	(4.175)	(819)	(4.344)
		1	2	-	-
		87	(3.608)	27	(3.853)
	14				
		(34)	1.000	(3)	1.007
		53	(2.608)	24	(2.846)
	15				
		(2.913)	(1.590)	(15)	(1.694)
	30				
		(2.860)	(4.198)	9	(4.540)
		27	29	-	-
		(2.887)	(4.227)	9	(4.540)
		€(0,02)	€(1,92)	€(0,02)	€(2,26)
	16				
		€(0,33)	€(3,94)	€(0,02)	€(4,42)
	16				

Αθήνα, 30 Μαρτίου 2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.	Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΩΔΗΣ (ΤΑΚΗΣ) Α. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ	ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗΣ	ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 76 μέχρι 213 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Κατάσταση Συνολικών Εσόδων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2016

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος Από 1.1. έως		Τράπεζα Από 1.1. έως	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
		(2.860)	(4.198)	9	(4.540)
Κέρδη/(ζημιές) περιόδου					
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα):					
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:					
		41	(1)	35	25
		2.549	(568)	(51)	-
		(20)	38	-	-
		338	-	-	-
		2.908	(531)	(16)	25
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα					
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:					
		(18)	25	(14)	18
		(18)	25	(14)	18
		39	2.890	(30)	43
		30	(4.704)	(21)	(4.497)
		25	30	-	-
		5	(4.734)	(21)	(4.497)

71

Αθήνα, 30 Μαρτίου 2017

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣΟ ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ
(ΤΑΚΗΣ) Α. ΘΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΔΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 76 μέχρι 213 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Σημειώσεις επί των Οικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Εκστ. €	Όμιλος		Τράπεζα	
	Από 1.1 έως 31.12.2016	31.12.2015 Όπως αναμορφώθηκε	Από 1.1 έως 31.12.2016	31.12.2015 Όπως αναμορφώθηκε
Ταμειακές ροές λειτουργικών δραστηριοτήτων				
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	(2.796)	(5.164)	12	(5.547)
Προσαρμογές για:				
Μη ταμειακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων & λοιπές προσαρμογές:	4.048	6.812	569	6.104
Αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άλλων περιουσιακών στοιχείων	149	194	70	70
Αποσβέσεις διαφοράς υπέρ / υπό το άρτο επενδυτικού χαρτοφυλακίου, πιστωτικών τίτλων και δανειακών υποχρεώσεων	(38)	(24)	(11)	6
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	988	6.573	821	6.044
Προβλέψεις για παροχές προσωπικού	22	28	7	11
Αναλογία (κέρδη) / ζημιών από συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	(3)	(2)	-	-
Αποτελέσματα από ανακατάσταση κινδύνου εύλογης αξίας	50	90	50	90
Έσοδα από μερίσματα αξιολογούμενων επενδύσεων	(5)	(3)	(334)	(71)
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση ενσώματων παγίων στοιχείων & ακινήτων επενδύσεων	(2)	(69)	2	2
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση αξιολογούμενων επενδύσεων	(82)	16	(51)	31
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση θυγατρικών	2.928	-	(13)	-
Δεδουλευμένοι τόκοι χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων και αποτελέσματα από επαναγορά πιστωτικών τίτλων	23	69	1	28
Προσαρμογές απόμειξης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	27	(41)	27	(42)
Λοιπές μη ταμειακές λειτουργικές ροές	(9)	(19)	-	(65)
Καθαρή (αύξηση) / μείωση λειτουργικών απαιτήσεων:	190	155	893	571
Υποχρεωτικές καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες	(282)	(4)	162	8
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	87	479	250	287
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	(371)	(468)	(142)	(441)
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ενεργητικού	224	31	(124)	630
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	578	(127)	991	(154)
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	(46)	224	(244)	241
Καθαρή αύξηση / (μείωση) λειτουργικών υποχρεώσεων:	(6.234)	(2.648)	(6.466)	(3.827)
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(6.783)	5.873	(6.850)	4.759
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.019	(7.273)	454	(7.295)
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα παθητικού	(256)	(420)	(79)	(684)
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	(148)	(24)	(134)	(5)
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	(19)	(54)	-	-
Φόροι εισοδήματος που καταβλήθηκαν	(64)	(255)	(17)	(108)
Λοιπά στοιχεία παθητικού	17	(495)	160	(494)
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες	(4.792)	(845)	(4.992)	(2.699)
Ταμειακές ροές επενδυτικών δραστηριοτήτων				
Απόκτηση θυγατρικών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύναμων που αποκτήθηκαν	(4)	-	-	-
Συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	-	-	62	(15)
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύναμων που πωλήθηκαν	3.283	-	2.732	-
Διάθεση συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	1	(1)	-	-
Εισπραχθέντα μερίσματα από χαρτοφυλακίο επενδύσεων και συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	8	8	334	71
Απόκτηση ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άλλων περιουσιακών στοιχείων	(177)	(316)	(75)	(56)
Εισπράξεις από διάθεση ενσώματων παγίων στοιχείων και ακινήτων επενδύσεων	14	104	1	-
Απόκτηση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	(4.012)	(3.290)	(299)	(140)
Εισπράξεις από πώληση και εξόφληση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	6.506	3.923	4.481	405
Καθαρές ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες	5.619	428	7.242	265
Ταμειακές ροές χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων				
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	-	1.452	-	1.452
Εισπράξεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών υποχρεώσεων	1.577	3.454	299	-
Αποπληρωμή πιστωτικών τίτλων, λοιπών δανειακών υποχρεώσεων και προνομιούχων τίτλων	(2.051)	(4.587)	(885)	(689)
Αποπληρωμή υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών και τόκων	(2.197)	-	(2.197)	-
Διάθεση συμμετοχής σε θυγατρική χωρίς επίδραση ελέγχου	-	2	-	-
Εισπράξεις από πώληση ιδίων μετοχών	34	66	-	-
Επαναγορά ιδίων μετοχών	(34)	(67)	-	-
Μερίσματα πληρωθέντα σε μη ελεγχόμενες συμμετοχές	(38)	(74)	-	-
Έσοδα αύξησης κεφαλαίου	(30)	(32)	(30)	(32)
Καθαρές ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	(2.739)	214	(2.813)	731
Επίπτωση συναλλαγματικών διαφορών στο ταμείο και τα ταμειακά ισοδύναμα	(62)	(54)	(45)	32
Καθαρή αύξηση / (μείωση) ταμείου και ταμειακών ισοδύναμων	(1.974)	(257)	(608)	(1.671)
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης περιόδου	4.192	4.449	2.097	3.768
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα τέλους περιόδου	2.218	4.192	1.489	2.097

$$\text{ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{Κυκλοφορούν} + \text{Μεταβ.λογ/μοι Ενεργητικού}}{\text{Βραχ.υποχρεώσεις} + \text{Μεταβ.λογ/μοι Παθητικού}} =$$

$$= \frac{844 + 2.579 + 1.851 + 1.456 + 4.466 + 38.166}{62.171} = \frac{49.362}{62.171} = 0,79$$

Ο δείκτης γενικής ρευστότητας σε μια εμπορική επιχείρηση θα έπρεπε να είναι παραπάνω της μονάδας, γεγονός που θα έδειχνε ότι η εταιρεία είναι σε θέση να καλύψει τις καθημερινές της υποχρεώσεις. Για την Εθνική Τράπεζα το 2016 ο δείκτης αυτός είναι 79% γεγονός που αντανακλά μια μειωμένη και ενδεχομένως προβληματική ρευστότητα.

$$\text{TAMEΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}} = \frac{844}{62.171} = 0,013$$

Ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας παρουσιάζει την εικόνα της επιχείρησης όσον αφορά τα μετρητά σε σχέση με τις τρέχουσες λειτουργικές της ανάγκες. Εκφράζει την ικανότητα μιας επιχείρησης για την εξόφληση των τρεχουσών και ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της με τα μετρητά που διαθέτει. Για την Εθνική Τράπεζα το 2016 ο δείκτης αυτός είναι 1,3% γεγονός που αντανακλά μια πολύ μικρή ικανότητα στα ταμειακά διαθέσιμα της τράπεζας.

$$\text{ΣΧΕΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ(Αυτονομίας)} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Παθητικού}} = \frac{6.097}{68.268} = 0,089$$

Ο δείκτης σχέσεως κεφαλαίου ή αλλιώς κεφαλαιακής διάρθρωσης για την Εθνική Τράπεζα για το 2016 ανέρχεται σε 0,89%, Αυτό σημαίνει πως υπάρχει διευκόλυνση στην εξωτερική χρηματοδότηση και πως το μεγαλύτερο μέρος των κερδών παραμένει στους κοινούς μετόχους.

$$\text{ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ} = \frac{\text{Κέρδη προ φόρων}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}} = \frac{27}{6.097} = 0,0044 \text{ ή } 0,44\%$$

Ο δείκτης απεικονίζει την κερδοφόρα δυναμικότητα μιας επιχείρησης και παρέχει ένδειξη του κατά πόσο επιτεύχθηκε ο στόχος πραγματοποίησης ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος από τη χρήση των κεφαλαίων του μετόχου. Το 2016 ο δείκτης αυτός για την Εθνική Τράπεζα ήταν 0,44%, γεγονός που φανερώνει την πολύ μικρή κερδοφορία.

$$\text{ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ} = \frac{\text{Μικτά κέρδη}}{\text{Καθαρές πωλήσεις}} = \frac{24}{1769} = 0,135 \text{ ή } 1,35\%$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός, γνωστός και ως μεικτό περιθώριο κέρδους, είναι πολύ σημαντικός διότι παρέχει ένα μέτρο αξιολόγησης της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων. Για την Εθνική Τράπεζα το 2016 ο δείκτης αυτός είναι 1,35% γεγονός που δείχνει πολύ χαμηλό μεικτό περιθώριο κέρδους.

Β. Για το 2017:

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης 31 Δεκεμβρίου 2017

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	16	1.778	1.501	1.491	844
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	17	1.736	2.227	1.723	2.579
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	18	1.793	1.879	1.773	1.851
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	19	3.681	4.482	3.673	4.466
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	20	37.941	41.643	36.248	38.166
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	21	3.780	12.882	3.452	10.207
Ακίνητα επενδύσεων	22	874	869	6	6
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	42	-	-	1.443	2.543
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	23	8	7	7	7
Υπεροχιά επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	24	132	137	125	108
Ενομήματα πάγια στοιχεία	25	1.086	1.286	248	256
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	26	4.916	5.078	4.906	4.906
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες		-	515	-	-
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		421	596	410	558
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	27	1.612	1.704	1.459	1.456
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	28	5.010	3.725	1.461	315
Σύνολο ενεργητικού		64.768	78.531	58.425	68.268
ΠΑΘΗΤΙΚΟ					
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	29	7.341	18.188	7.673	18.389
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	19	3.798	5.169	3.798	5.166
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30	40.265	40.459	38.849	37.326
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	31	1.026	536	742	-
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	32	171	137	-	258
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις		-	2.207	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	26	6	6	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	11	254	269	251	255
Φόρος εισοδήματος		10	11	-	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	33	995	963	898	777
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	28	3.523	2.999	-	-
Σύνολο παθητικού		57.389	70.944	52.211	62.171
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	35	2.744	2.744	2.744	2.744
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	35	13.866	13.866	13.863	13.863
Μείον: Ίδιες μετοχές	35	-	(1)	-	-
Αποθεματικά & αποτελέσματα εις νέον	37	(9.912)	(9.707)	(10.393)	(10.510)
Ποσά αναγνωρισμένα απευθείας στα ίδια κεφάλαια σχετιζόμενα με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	28	(2)	5	-	-
Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		6.696	6.907	6.214	6.097
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	38	683	680	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		7.379	7.587	6.214	6.097
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		64.768	78.531	58.425	68.268

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΚΑΗΛΙΔΗΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΔΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 82 μέχρι 208 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2017	31.12.2016	Από 1.1. έως 31.12.2017	31.12.2016
<i>Συνεχιζόμενες δραστηριότητες</i>					
		1.807	1.972	1.694	1.861
		(256)	(324)	(225)	(307)
		1.551	1.648	1.469	1.554
		309	270	262	231
		(69)	(93)	(64)	(95)
		240	177	198	136
		(126)	(123)	(153)	(174)
		(48)	130	(48)	253
		1.617	1.832	1.466	1.769
		(579)	(643)	(531)	(577)
		(274)	(270)	(290)	(276)
		(91)	(93)	(68)	(70)
		(811)	(784)	(822)	(819)
		1	1	-	-
		(137)	43	(245)	27
		(26)	(19)	(3)	(3)
		(163)	24	(248)	24
		(249)	(2.884)	257	(15)
		(412)	(2.860)	9	9
		31	27	-	-
		(443)	(2.887)	9	9
		€(0,02)	€(0,02)	€(0,03)	€(0,02)
		€(0,05)	€(0,33)	€0,00	€(0,02)

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΚΑΗΛΙΔΗΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 82 μέχρι 208 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

77

Κατάσταση Συνολικών Εσόδων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2017	31.12.2016	Από 1.1. έως 31.12.2017	31.12.2016
Κέρδη/(ζημιές) περιόδου		(412)	(2.860)	9	9
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα):					
Ετοιμεία τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:					
Αξίογραφα διαθέσιμα προς πώληση, μετά από φόρους		108	41	116	35
Συναλλαγματικές διαφορές, μετά από φόρους		136	2.549	(5)	(51)
Ανταπόδοση ταμειακών ροών, μετά από φόρους		-	(20)	-	-
Ανταπόδοση καθαρής επένδυσης, μετά από φόρους		-	338	-	-
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα		244	2.908	111	(16)
Επανεκτίμηση της καθαρής υποχρέωσης / περιουσιακού στοιχείου, μετά από φόρους		(2)	(18)	(4)	(14)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα		(2)	(18)	(4)	(14)
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου, μετά από φόρους	36	242	2.890	107	(30)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου		(170)	30	116	(21)
Αναλογούντα σε:					
Μετόχους μη ελεγχουσών συμμετοχών		31	25	-	-
Μετόχους της Τράπεζας		(201)	5	116	(21)

Αθήνα, 28 Μαρτίου 2018

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ε. ΦΡΑΓΚΙΔΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 82 μέχρι 208 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

78

Κατάσταση Ταμειακών Ροών για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017

Εκατ. €	Όμιλος		Τράπεζα	
	Από 1.1 έως		Από 1.1 έως	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Ταμειακές ροές λειτουργικών δραστηριοτήτων				
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	(370)	(2.796)	12	12
Προσαρμογές για:				
Μη ταμειακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων & λοιπές προσαρμογές	1.261	4.048	578	569
Αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άλλων περιουσιακών στοιχείων	99	149	68	70
Αποσβέσεις διαφοράς υπέρ / υπό το άρτο επενδυτικού χαρτοφυλακίου, δανείων & απαιτήσεων και δανειακών υποχρεώσεων	(28)	(38)	(16)	(11)
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	966	988	926	821
Προβλέψεις για παροχές προσωπικού	14	22	11	7
Αναλογία (κερδών) / ζημιών από συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	(3)	(3)	-	-
Αποτελέσματα από αντιμετώπιση κινδύνου εύλογης αξίας	96	90	96	90
Έσοδα από μερίσματα αξιολογούμενων επενδύσεων	(3)	(5)	(120)	(334)
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση ενσώματων παγίων στοιχείων & ακινήτων επενδύσεων	(2)	(2)	(1)	2
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση αξιολογούμενων επενδύσεων	(48)	(82)	(42)	(51)
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση θυγατρικών	203	2.928	(308)	(13)
Δεδουλευμένοι τόκοι χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων και αποτελέσματα από επαναγορά πιστωτικών τίτλων	7	23	4	1
Προσαρμογές απομείωσης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	(9)	27	(9)	27
Λοιπά μη ταμειακά λειτουργικές ροές	9	(9)	9	-
Καθαρή (αύξηση) / μείωση λειτουργικών απαιτήσεων:	1.747	190	1.810	893
Υποχρεωτικές καταθέσεις σε κεντρικές Τράπεζες	321	(282)	(3)	162
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	(288)	87	162	290
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	18	(371)	44	(142)
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ενεργητικού	789	224	784	(124)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	892	578	937	991
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	15	(46)	(114)	(244)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) λειτουργικών υποχρεώσεων:	(10.110)	(6.234)	(10.162)	(6.466)
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(10.753)	(6.783)	(10.716)	(6.830)
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.671	1.019	1.532	454
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα παθητικού	(1.228)	(236)	(1.228)	(79)
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	(22)	(148)	(26)	(134)
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	81	(19)	-	-
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε	129	(64)	144	(17)
Λοιπά στοιχεία παθητικού	12	17	132	160
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες	(7.472)	(4.792)	(7.762)	(4.992)
Ταμειακές ροές επενδυτικών δραστηριοτήτων				
Απόκτηση θυγατρικών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύναμων που αποκτήθηκαν	-	(4)	-	-
Συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	-	-	2	62
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύναμων που πωλήθηκαν	396	3.283	720	2.732
Διάθεση συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	9	1	-	-
Βισπραχθέντα μερίσματα από χαρτοφυλάκιο επενδύσεων και συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	4	8	116	334
Απόκτηση ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άλλων περιουσιακών στοιχείων	(188)	(177)	(80)	(75)
Βισπραχθέντα από διάθεση ενσώματων παγίων στοιχείων και ακινήτων επενδύσεων	13	14	7	1
Απόκτηση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	(5.023)	(4.012)	(1.426)	(293)
Βισπραχθέντα από πώληση και εξόφληση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	11.870	6.506	8.288	4.481
Καθαρές ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες	7.281	5.619	7.627	7.242
Ταμειακές ροές χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων				
Βισπραχθέντα από έκδοση πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών υποχρεώσεων	899	1.577	814	299
Αποπληρωμή πιστωτικών τίτλων, λοιπών δανειακών υποχρεώσεων και προνομιούχων τίτλων	(364)	(2.051)	(334)	(883)
Αποπληρωμή υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών και τόκων	-	(2.197)	-	(2.197)
Βισπραχθέντα από πώληση ιδίων μετοχών	34	34	-	-
Αγορά ιδίων μετοχών	(33)	(34)	-	-
Μερίσματα πληρωθέντα σε μη ελεγχόμενες συμμετοχές	(36)	(38)	-	-
Έσοδα αύξησης κεφαλαίου	-	(30)	-	(30)
Καθαρές ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	500	(2.739)	480	(2.813)
Επίπτωση συναλλαγμάτων διαφορών στο ταμείο και τα ταμειακά ισοδύναμα	(11)	(62)	(16)	(43)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) ταμείου και ταμειακών ισοδύναμων	298	(1.974)	329	(608)
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης περιόδου	2.218	4.192	1.489	2.097
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα τέλους περιόδου	2.516	2.218	1.818	1.489

81

$$\begin{aligned} \text{ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} &= \frac{\text{Κυκλοφορούν} + \text{Μεταβ.λογ/μοι Ενεργητικού}}{\text{Βραχ.υποχρεώσεις} + \text{Μεταβ.λογ/μοι Παθητικού}} = \\ &= \frac{1.491 + 1.723 + 1.773 + 1.459 + 3.673 + 36.248 + 3.452}{52.211} = \frac{49.819}{52.211} \\ &= 0,95 \end{aligned}$$

Για την Εθνική Τράπεζα το 2017 ο δείκτης γενικής ρευστότητας βελτιώνεται και φτάνει το 95%, γεγονός που αντανακλά σημαντική βελτίωση στην ρευστότητα της τράπεζας. Σε απόλυτα μεγέθη παρατηρεί κανείς την σημαντική μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (62.171 το 2016 σε 52.211 το 2017).

$$\text{ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}} = \frac{1.491}{52.211} = 0,028$$

Για την Εθνική Τράπεζα το 2017 ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας είναι 2,8% γεγονός που αντανακλά μια πολύ μικρή ικανότητα στα ταμειακά διαθέσιμα της τράπεζας. Σε απόλυτα μεγέθη παρατηρεί κανείς την σημαντική μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (62.171 το 2016 σε 52.211 το 2017).

$$\text{ΣΧΕΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ(Αυτονομίας)} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Παθητικού}} = \frac{6.214}{58425} = 0,10$$

Ο δείκτης σχέσεως κεφαλαίου ή αλλιώς κεφαλαιακής διάρθρωσης για την Εθνική Τράπεζα για το 2017 ανέρχεται σε 1%. Σε απόλυτα μεγέθη τα Ίδια Κεφάλαια είχαν μικρή διαφοροποίηση (από 6.097 το 2016 σε 6.214 το 2017) ενώ το σύνολο του παθητικού είχε σημαντική μείωση (68.268 το 2016 σε 58.425 το 2017).

$$\text{ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ} = \frac{\text{Κέρδη προ φόρων}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}} = \frac{245}{6.214} = 0,0394 \text{ ή } 3,94\%$$

Το 2017 ο δείκτης αυτός για την Εθνική Τράπεζα ήταν -3,94% σημαντικά χειρότερος από το 2016. Σε απόλυτα μεγέθη τα κέρδη προ φόρων μειώθηκαν δραματικά (από 27 το 2016 σε -245 το 2017) και το 2017 η τράπεζα παρουσίασε ζημίες, ενώ το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων παρέμεινε στα ίδια επίπεδα (6.097 το 2016 σε 6.214 το 2017).

$$\text{ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ} = \frac{\text{Μικτά κέρδη}}{\text{Καθαρές πωλήσεις}} = \frac{248}{1.466} = 0,169 \text{ ή } 16,91\%$$

Για την Εθνική Τράπεζα το 2017 ο δείκτης αυτός είναι -16,91%, με σημαντική μείωσή του, κυρίως λόγω της ζημιάς του συγκεκριμένου έτους (24 το 2016 σε -248 το 2017).

Γ. Για το 2018:

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης 31 Δεκεμβρίου 2018		Όμιλος		Τράπεζα	
		31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Εκπ. €	Σημείωση				
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	17	5.138	1.778	4.904	1.491
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	18	2.587	1.736	2.507	1.723
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποσπασμάτων	19	4.519	1.793	4.508	1.773
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	3.791	3.681	3.791	3.673
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21	30.134	37.941	29.103	36.248
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	22	4.440	3.780	4.239	3.452
Ακίνητα επενδύσεων	23	1.016	874	6	6
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	43	-	-	1.467	1.443
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	24	8	8	7	7
Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	150	132	147	125
Ενοίκια πάγια στοιχεία	26	1.046	1.086	262	248
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	4.909	4.916	4.906	4.906
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		359	421	351	410
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	28	1.777	1.612	1.637	1.459
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	5.221	5.010	1.452	1.461
Σύνολο ενεργητικού		65.095	64.768	59.287	58.425
ΠΑΘΗΤΙΚΟ					
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	30	7.667	7.341	8.143	7.673
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	2.131	3.798	2.131	3.798
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31	43.027	40.265	42.249	38.849
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	32	1.146	1.026	848	742
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	33	268	171	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	14	6	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	11	239	254	237	251
Φόρος εισοδήματος		9	10	-	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	34	864	995	930	898
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	4.092	3.523	111	-
Σύνολο παθητικού		59.457	57.389	54.649	52.211
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	36	2.744	2.744	2.744	2.744
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	36	13.866	13.866	13.863	13.863
Αποθεματικά & αποσπασματα εις νέον	38	(11.570)	(9.912)	(11.969)	(10.393)
Ποσά αναγνωρισμένα απευθείας στα ίδια κεφάλαια σχετιζόμενα με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	(78)	(2)	-	-
Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		4.962	6.696	4.638	6.214
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	39	676	683	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		5.638	7.379	4.638	6.214
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		65.095	64.768	59.287	58.425

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.	Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ	ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 94 μέχρι 244 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017	Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα		1.337	1.780	1.244	1.682
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα		(243)	(248)	(212)	(218)
Καθαρά έσοδα από τόκους	6	1.094	1.532	1.032	1.464
Έσοδα προμηθειών		332	302	294	261
Έξοδα προμηθειών		(92)	(69)	(82)	(64)
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	7	240	233	212	197
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου					
Καθαρά λοιπά έσοδα / (έξοδα)	8	17	(124)	14	(151)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	9	(31)	(47)	67	(48)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα		1.320	1.594	1.325	1.462
Δαπάνες προσωπικού	10	(562)	(562)	(528)	(528)
Γενικά διοικητικά και λοιπά λειτουργικά έξοδα	12	(269)	(266)	(286)	(287)
Αποσβέσεις και προβλέψεις απομείωσης αξίας ενσώματων παγίων και άυλων περιουσιακών στοιχείων και ακινήτων επενδύσεων		(90)	(90)	(68)	(68)
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	13	(312)	(807)	(299)	(822)
Κόστος αναδιάρθρωσης	14	(78)	-	(78)	-
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων		9	(131)	66	(243)
Φόροι	15	(37)	(27)	(4)	(3)
Κέρδη/(ζημιές) περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(28)	(158)	62	(246)
Διακοπή δραστηριότητες					
Κέρδη/(ζημιές) από διακοπή δραστηριότητες	29	(22)	(254)	(55)	255
Κέρδη/(ζημιές) περιόδου		(50)	(412)	7	9
Αναλογούντα σε:					
Μετόχους μη ελεγχουσών συμμετοχών		34	31	-	-
Μετόχους της Τράπεζας		(84)	(443)	7	9
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή (Ευρώ) – Βασικά και προσαρμοσμένα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	16	€(0,07)	€(0,21)	€0,07	€(0,27)
Κέρδη/(ζημιές) ανά μετοχή (Ευρώ) – Βασικά και προσαρμοσμένα από συνεχιζόμενες και διακοπή δραστηριότητες	16	€(0,09)	€(0,48)	€0,01	€0,01

89

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 94 μέχρι 244 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

Κατάσταση Συνολικών Εσόδων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017	Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017
Κέρδη/(ζημιές) περιόδου		(50)	(412)	7	9
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα):					
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:					
Αξιόγραφα διαθέσιμα προς πώληση, μετά από φόρους		-	108	-	116
Επενδύσεις σε χρωστικούς τίτλους επιμετρώμενες στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων ("ΕΑΜΛΣΕ"), μετά από φόρους		(95)	-	(63)	-
Συναλλαγματικές διαφορές, μετά από φόρους		(1)	136	-	(5)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα		(96)	244	(63)	111
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:					
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους επιμετρώμενες στην ΕΑΜΛΣΑ, μετά από φόρους		(17)	-	(18)	-
Επανεκτίμηση της καθαρής υποχρέωσης / περιουσιακού στοιχείου, μετά από φόρους		3	(2)	3	(4)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα		(14)	(2)	(15)	(4)
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου, μετά από φόρους	37	(110)	242	(78)	107
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου		(160)	(170)	(71)	116
Αναλογούντα σε:					
Μετόχους μη ελεγχουσών συμμετοχών		34	31	-	-
Μετόχους της Τράπεζας		(194)	(201)	(71)	116

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

90

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι σημειώσεις στις σελίδες 94 μέχρι 244 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

Κατάσταση Ταμειακών Ροών για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Εκστ. €	Όμιλος		Τράπεζα	
	Από 1.1 έως 31.12.2018	31.12.2017	Από 1.1 έως 31.12.2018	31.12.2017
Ταμειακές ροές λειτουργικών δραστηριοτήτων				
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	14	(370)	12	12
Προσαρμογές για:				
Μη ταμειακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων & λοιπές προσαρμογές:	471	1.261	226	578
Αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άυλων περιουσιακών στοιχείων	91	99	69	68
Αποσβέσεις διαφορών υπέρ / υπό το άρτιο επενδυτικού χαρτοφυλακίου, δανείων & απαιτήσεων και δανειακών υποχρεώσεων	(14)	(28)	(13)	(16)
Προβλέψεις απομείωσης για την κλίση πιστωτικό και άλλων κινδύνων	431	966	381	926
Προβλέψεις για παροχές προσωπικού	14	14	10	11
Αναλογία (κερδών) / ζημιών από συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	-	(3)	-	-
Αποτελέσματα από αντιστάθμιση κινδύνου εύλογης αξίας	6	56	6	56
Έσοδα από μερίσματα αβιογράφων επενδύσεων	(3)	(3)	(180)	(120)
Καθαρά (κέρδος) / ζημία από πώληση ενσώματων παγίων στοιχείων & ακινήτων επενδύσεων	(1)	(2)	1	(1)
Καθαρά (κέρδος) / ζημία από πώληση αβιογράφων επενδύσεων	(67)	(48)	(63)	(42)
Καθαρά (κέρδος) / ζημία από πώληση θυγατρικών	3	203	3	(308)
Δεδοκυμένοι τόκοι χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων και αποτελέσματα από επαναγορά πιστωτικών τίτλων	4	7	3	4
Προσαρμογές αποτίμησης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1	(9)	1	(9)
Αρνητική υπερβία	(2)	-	-	-
Λοιπές μη ταμειακές λειτουργικές ροές	8	9	8	9
Καθαρά (αύξηση) / μείωση λειτουργικών απαιτήσεων:	182	1.747	161	1.810
Υποκειμενικές καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες	(7)	321	(48)	(3)
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	(220)	(288)	(9)	162
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	420	18	411	44
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ενεργητικού	(109)	789	(119)	784
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	414	892	289	937
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	(316)	15	(363)	(114)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) λειτουργικών υποχρεώσεων:	3.971	(10.110)	3.942	(10.162)
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	351	(10.753)	470	(10.716)
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3.671	1.671	3.498	1.532
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα παθητικού	191	(1.228)	193	(1.228)
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	(23)	(22)	(22)	(26)
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	(17)	81	-	-
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε	(32)	129	(12)	144
Λοιπά στοιχεία παθητικού	(170)	12	(185)	132
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες	4.638	(7.472)	4.341	(7.762)
Ταμειακές ροές επενδυτικών δραστηριοτήτων				
Απόκτηση θυγατρικών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύμων που αποκτήθηκαν	(50)	-	-	-
Συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	-	-	(145)	2
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύμων που πωλήθηκαν	(28)	596	32	720
Διάθεση συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	-	9	-	-
Εισπραχθέντα μερίσματα από χαρτοφυλάκιο επενδύσεων και συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	3	4	110	116
Απόκτηση ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άυλων περιουσιακών στοιχείων	(151)	(188)	(106)	(80)
Εισπράξεις από διάθεση ενσώματων παγίων στοιχείων και ακινήτων επενδύσεων	29	13	3	7
Απόκτηση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	(5.804)	(5.023)	(2.783)	(1.426)
Εισπράξεις από πώληση και εξόφληση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	5.170	11.870	2.391	8.288
Καθαρές ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες	(831)	7.281	(498)	7.627
Ταμειακές ροές χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων				
Εισπράξεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων και λοιπών δανειακών υποχρεώσεων	242	899	114	814
Αποπληρωμή πιστωτικών τίτλων, λοιπών δανειακών υποχρεώσεων και προνομιούχων τίτλων	(73)	(364)	(12)	(334)
Εισπράξεις από πώληση ιδίων μετοχών	20	34	-	-
Αγορά ιδίων μετοχών	(20)	(33)	-	-
Μερίσματα πληρωθέντα σε μη ελέγχουτες συμμετοχές	(41)	(36)	-	-
Καθαρές ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	128	500	102	480
Επίπτωση συναλλαγματικών διαφορών στο ταμείο και τα ταμειακά ισοδύναμα	2	(11)	3	(16)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) ταμείου και ταμειακών ισοδύναμων	3.937	298	3.948	329
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης περιόδου	2.516	2.218	1.818	1.489
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα τέλους περιόδου	6.453	2.516	5.766	1.818

93

Οι σημειώσεις στις σελίδες 94 μέχρι 244 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των οικονομικών καταστάσεων

$$\begin{aligned} \text{ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} &= \frac{\text{Κυκλοφορούν} + \text{Μεταβ.λογ/μοι Ενεργητικού}}{\text{Βραχ.υποχρεώσεις} + \text{Μεταβ.λογ/μοι Παθητικού}} \\ &= \frac{4.904 + 2.507 + 29.103 + 1.637 + 4.508}{8.143 + 42.249 + 848 + 930 + 2.131 + 237} = \frac{42.659}{54.538} = 0,78 \end{aligned}$$

Για την Εθνική Τράπεζα το 2018 ο δείκτης γενικής ρευστότητας μειώνεται και φτάνει το 78%, γεγονός που αντανακλά μείωση της ρευστότητας της τράπεζας. Σε απόλυτα μεγέθη παρατηρεί κανείς ότι οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είχαν μια μικρή αύξηση (52.211 το 2017 σε 54.538 το 2018), ενώ το κυκλοφορούν ενεργητικό μειώθηκε σημαντικά (49.819 το 2017 σε 42.659 το 2018).

$$\text{ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ} = \frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}} = \frac{4.904}{54.538} = 0,089$$

Για την Εθνική Τράπεζα το 2017 ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας είναι 8,9%, σημαντικά βελτιωμένος σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Σε απόλυτα μεγέθη παρατηρεί κανείς την σημαντική αύξηση των διαθεσίμων (1.491 το 2017 σε 4.904 το 2018).

$$\text{ΣΧΕΣΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ(Αυτονομίας)} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Παθητικού}} = \frac{4.638}{59.287} = 0,078$$

Ο δείκτης σχέσεως κεφαλαίου ή αλλιώς κεφαλαιακής διάρθρωσης για την Εθνική Τράπεζα για το 2018 ανέρχεται σε 0,78%. Σε απόλυτα μεγέθη τα Ίδια Κεφάλαια είχαν διαφοροποίηση (από 6.214 το 2017 σε 4.638 το 2018) ενώ το σύνολο του παθητικού παρέμεινε στα ίδια επίπεδα (58.425 το 2017 σε 59.287 το 2018).

$$\text{ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ} = \frac{\text{Κέρδη προ φόρων}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}} = \frac{66}{4.638} = 0,014 \text{ ή } 1,42\%$$

Το 2018 ο δείκτης αυτός για την Εθνική Τράπεζα ήταν 1,42% δηλαδή με σημαντική βελτίωση των αποτελεσμάτων της και επαναφορά στην κερδοφορία από το 2017, κυρίως της μεγάλης βελτίωσης των Κερδών προ φόρων (από -245 το 2017 σε 66 το 2018).

$$\text{ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ} = \frac{\text{Μικτά κέρδη}}{\text{Καθαρές πωλήσεις}} = \frac{62}{1325} = 0,0468 \text{ ή } 4,68$$

Για την Εθνική Τράπεζα το 2018 ο δείκτης αυτός αυξάνεται στα 4,68% κυρίως λόγω της σημαντικής αύξησης του μεικτού κέρδους (-248 το 2017 σε 62 το 2018).

Συμπεράσματα

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ	ΕΤΗ		
	2016	2017	2018
ΓΕΝΙΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	0,79	0,95	0,78
ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	0,013	0,028	0,089
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (αυτονομίας)	0,089	0,10	0,078
ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	0,44%	-3,94%	1,42%
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ	1,35%	-16,91%	4,68%

Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει επαρκής ρευστότητα για την τράπεζα στο να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Διότι, και στα τρία έτη 2016, 2017 και 2018, ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας είναι κάτω από ένα. Όσον αφορά την περίπτωση του αριθμοδείκτη ταμειακής ρευστότητας, η καλύτερη χρονιά για τη τράπεζα είναι το έτος 2018 με τιμή αριθμοδείκτη 0,089 φορές .

Το καλύτερο έτος στη περίπτωση του δείκτη σχέσεως κεφαλαίων είναι το 2017 με τιμή αριθμοδείκτη 0,10 φορές.

Ο αριθμοδείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων έδωσε το χειρότερο αποτέλεσμα το έτος 2017 με -3,94%, το οποίο είναι και αρνητικό δηλαδή η τράπεζα είχε ζημίες χρήσης 245.000, σε σχέση με τα έτη 2016, 2018. Εντούτοις η μεγαλύτερη αποδοτικότητα για τη τράπεζα επιτεύχθηκε το έτος 2018 όπου είχε και τη μεγαλύτερη κερδοφορία (1,42%).

Τέλος, ο δείκτης μεικτού κέρδους δίνει τη καλύτερη τιμή το έτος 2018 (4,68%) δηλαδή, η τράπεζα επιτυγχάνει το υψηλότερο μεικτό κέρδος σε σχέση με τις πωλήσεις της, ενώ το 2017, το μεικτό κέρδος ήταν αρνητικό (-16,91%).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Λυμπερόπουλος, Κ., (1988), «Αποτελεσματικές πωλήσεις τραπεζικών προϊόντων», Εκδόσεις Πρωτοπορία, Αθήνα
2. Προβόπουλος, Γ., (2009), «Οι δύο παγκόσμιες κρίσεις και η ελληνική οικονομία: μερικές κρίσιμες και χρήσιμες συγκρίσεις», Ομιλία, διαθέσιμη στο: www.bankofgreece.gr, 13.11.2009
3. Βαλαωρίτης, Ι., (1902), « Η ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος (1942-1902)», Έκδοση: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Eulambio, M., (1925), “The National Bank of Greece: A History of the Financial and Economic Evolution of Greece”, The Economic Journal, Vol. 35, No. 139 (Sep., 1925), p. 459
2. Πετράκης, Π., (1985), «Η τραπεζική χρηματοδότηση του Δημοσίου και του Ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα (1844-1869)», Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα
3. Εθνική Τράπεζα, (2014), «Μια διαδρομή από το 1841 έως το μέλλον», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας, Αθήνα
4. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, (1982), «Πολυεθνική Δραστηριότητα, 1831-1979», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα
5. Νοταράς, Γ., και Συνοδινός, Ζ., (2010), «Ο Ηπειρώτης Γεώργιος Σταύρος 1788-1869, Θεμελιωτής της οικονομικής συγκρότησης του Νεοελληνικού Κράτους», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα
6. Νοταράς, Γ., Παντελάκης, Ν., και Συνοδινός, Ζ., (2007), «Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 1841-2006, Ιστορικό Χρονολόγιο», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα
7. Νοταράς, Γ., (2005), «Το Ελληνικό Χαρτονόμισμα: μια διαδρομή (1822-2002)», Έκδοση: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα
8. Νοταράς, Γ., (1999), « Ιωάννης- Γαβριήλ Ευνάρδος, Οραματιστής και κύριος συντελεστής της Ίδρυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα
9. Βαλαωρίτης, Ι., (1902), « Η ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος (1942-1902)», Έκδοση: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα

10. Εθνική Τράπεζα, (1964), «Κίνητρα και διευκολύνσεις: Προτάσεις της Εθνικής Τραπεζικής της Ελλάδος», Αθήνα
11. Εθνική Τράπεζα, (1927), «Έκθεσις της Δημοσιονομικής Επιτροπής της Κοινωνίας των Εθνών», Περί της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 6 Ιουνίου 1927, Αθήνα
12. Τράπεζα της Ελλάδος, (2009), «Η κρίση του 1929, », Αθήνα
13. Δερτιλής, Γ., (1980), «Το ζήτημα των τραπεζών (1871-1873), Οικονομική και πολιτική διαμάχη στην Ελλάδα του ΙΘ Αιώνα», Έκδοση: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπεζικής, Αθήνα
14. Δεσποτόπουλος, Η. Π., (1970), «Η Εθνική Τράπεζα κατά τα έτη 1896 – 1914», Βιβλιοθήκη Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα
15. Βερέμης, Θ. και Κωστής, Κ., (1984), «Η Εθνική Τράπεζα στη Μικρά Ασία (1919 – 1922)», Έκδοση: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπεζικής, Αθήνα
16. Βερέμης, Θ., (1982), «Οικονομία και Δικτατορία: Η Συγκυρία 1925-1926», Έκδοση: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπεζικής, Αθήνα
17. Κωστής, Κ., και Κωστελένιος, Γ., (2003), «Ιστορία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 1914-1940», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
18. Πιζάνιας, Π., (1985), « Μισθοί και εισοδήματα στην Ελλάδα (1842-1923) - Το παράδειγμα των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας», Έκδοση: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπεζικής, Αθήνα
19. Στασινόπουλος, Επ., (1966), «Η Ιστορία της Εθνικής Τραπεζικής της Ελλάδος: 1841-1966», Εκδόσεις: Ίδρυμα Εθνικής Τραπεζικής, Αθήνα
20. Χαρδούβελης, Γ., (2017), «Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα στα χρόνια της κρίσης»,
https://bankfin.unipi.gr/wpcontent/uploads/2018/06/%CE%9A%CE%95%CE%A6_1_%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%92%CE%99%CE%92%CE%9B%CE%99%CE%9F%CE%98%CE%97%CE%9A%CE%97_%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%A0%CE%95%CE%96%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3%CE%A5%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A7%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%91-%CE%A4%CE%97%CE%A3-%CE%9A%CE%A1%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%A3%CE%A7%CE%91%CE%A1%CE%94%CE%9F%CE%A5%CE%92%CE%95%CE%9B%CE%97%CE%A3telikopdf
21. Καραβίας, Φ., Μονοκρούσος Π., Μαλλιάρη-Παυλίδου Δ., Αναστασάτος Τ., (2012), Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας. Eurobank Research Οικονομία & Αγορές, Τόμος VII, Τεύχος 1, (Μάιος 2012),
<https://docs.google.com/document/d/1W7Z7W4JhKGGCHVWJDcTmDu3lf7RuJOwvLYGXqQgXmDk/edit?pli=>

22. Εθνική Τράπεζα, (2003), Ετήσιο Δελτίο Εταιρικής Χρήσης
23. Τράπεζα της Ελλάδος, (2014), «Το χρονικό της Μεγάλης Κρίσης (2008-2013)», Αθήνα
24. Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2013), «Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012», Αθήνα
25. Τράπεζα της Ελλάδος, (2010), «Νομισματική Πολιτική», Ενδιάμεση Έκθεση

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Καλαφάτης, Α., Νοταράς, Γ., και Συνοδινός, Ζ., (2000), «Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης (1855-1914), Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1911-1914», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
2. Συνοδινός, Ζ., (2000), «Η συμβολή του Ιωάννη Α. Βαλαωρίτη στην αναδιοργάνωση και ισχυροποίηση της Εθνικής Τράπεζας», στο Διεπιστημονικό Συνέδριο: Η ζωή και το έργο του Ιωάννη Α. Βαλαωρίτη Υποδιοικητή και Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1895-1914 Λευκάδα, 12-15 Οκτωβρίου 2000
3. Εθνική Τράπεζα, (2014), «Μια διαδρομή από το 1841 έως το μέλλον», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας
4. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, (1982), «Πολυεθνική Δραστηριότητα, 1831-1979», Έκδοση: Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα
5. Ζητρίδης, Α., (1973), «Το Τραπεζικόν Σύστημα της Ελλάδος», Έκδοση: Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Δελής, Κ., (1978), «Θεωρία και μέθοδοι αξιολογήσεως επενδύσεων», Εκδόσεις: Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα
2. Αρτίκης, Π., (2011), «Διαχείριση χαρτοφυλακίου», Εκδόσεις: Interbooks Αθήνα
3. Weygandt, J. J., Kimmel, P. D. & Kieso, D. E. (2015), “Accounting: Tools for Business Decision Making”, (6th edition), New Jersey: Wiley Press.
4. Tinkelman, D. (2015), “Introductory Accounting: A measurement approach for managers”, Oxford: Routledge.
5. Μωυσιάδης, Δ. (2010), «Ανάλυση της Ποιότητας των Χρηματοοικονομικών Λογιστικών Καταστάσεων», Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
6. Gibson, H. J. (1995), “Financial Statement Analysis”, Toronto: International Thomson Publishing

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Αλεξιάκης, Χ. , Ξανθάκης, Μ., (2008), «Συμπεριφορική χρηματοοικονομική», Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα
2. Howels, P., - Bain, K., (2009), «Χρήμα, Πίστη, Τράπεζες: Μια ευρωπαϊκή προσέγγιση», τόμος Β', εκδόσεις Κριτική, Νοέμβριος.
3. https://books.google.gr/books?id=eXvfNDHpfWwC&pg=PA526&lpg=PA526&dq=Michel+S.+Eulambio:+The+National+Bank+of+Greece:+A+History+of+the+Financial+and+Economic+Evolution+of+Greece,+1924&source=bl&ots=IPsft8_A_y&sig=ACfU3U3UTQUa36u9Hvqvo1QSTjpEbKcl6A&hl=el&sa=X&ved=2ahUKEwih-M634e_mAhXIxcQBHQojAYIQ6AEwAnoECAoQAQ#v=onepage&q=Michel%20S.%20Eulambio%3A%20The%20National%20Bank%20of%20Greece%3A%20A%20History%20of%20the%20Financial%20and%20Economic%20Evolution%20of%20Greece%2C%201924&f=false

Ιστοσελίδες Τραπεζών:

URL: <http://www.nbg.gr>,

URL: <http://www.emporiki.gr>,

URL: <http://www.alpha.gr>,

URL: <http://www.geniki.gr>,

URL: <http://www.bankofattica.gr>,

URL: <http://www.piraeusbank.gr>

URL: <http://www.eurobank.gr>,

URL: <http://www.millenniumbank.gr>

URL: <http://www.proton.gr>

URL: <http://www.probank.gr>